

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY REGIMIN na lata 2016- 2023

2016

Opracowano na zlecenie
Gminy Regimin
Na podstawie Umowy nr 55/16, zawartej dnia 11.10.2016 r. pomiędzy:

Gminą Regimin
Mającą swoją siedzibę: Regimin 22, 06-461 Regimin
NIP: 566-10-43-730; REGON: 000550479
Reprezentowana przez: Lecha Marka Zduńczyka – Wójta Gminy Regimin,
Przy kontrasygnacie Anny Daszczyńskiej – Skarbnika Gminy Regimin
Zwaną w dalszej części umowy: Zamawiającym,
a
Instytutem Strategii i Współpracy „INTERcharrette” Sp. z o.o.
Z siedzibą: ul. Legionów 5A/10, 33-100 Tarnów
NIP: 873-325-44-79, REGON:360796483,
Reprezentowanym przez: Stanisława Lisa – Prezesa Zarządu
Eksperta ds. polityki regionalnej, funduszy UE, EOG i PPP
Zwanym w dalszej części umowy: Wykonawcą

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
1.1. Podstawa prawna	5
1.2. Cel i zakres opracowania	5
1.3. Metodyka prac	7
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	8
2.1. Strategia Rozwoju Gminy Regimin na lata 2015 – 2021.....	8
2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin na lata 2016-2020	10
2.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Regimin	11
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.....	13
3.1. Położenie i obszar Gminy Regimin	13
3.2. Struktura demograficzna i społeczna gminy	14
3.3. Stan i struktura bezrobocia	19
3.4. Pomoc społeczna i udzielone świadczenia	23
3.5. Niepełnosprawność	29
3.6. Edukacja i poziom oświaty	30
3.7. Organizacje pozarządowe.....	33
3.8. Frekwencja wyborcza	34
3.9. Przestępczość	36
3.10. Infrastruktura mieszkaniowa.....	39
3.11. Budynek użyteczności publicznej	40
3.12. Gospodarka wodno-ściekowa	42
3.13. Infrastruktura transportowa	43
3.14. Środowisko przyrodnicze.....	44
3.15. Ochrona zabytków.....	46
3.16. Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	47
3.17. Sfera gospodarcza	48
3.18. Gospodarka finansowa gminy	49
3.19. Podsumowanie – analiza SWOT	50
4. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	52
4.1. Metoda identyfikacji obszarów w stanie kryzysowym	52
4.2. Obszary w stanie kryzysowym.....	52
4.3. Wyznaczenie i charakterystyka obszaru zdegradowanego	62
4.4. Obszar rewitalizacji.....	70

5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.....	73
5.1. Podobszar I	73
5.2. Podobszar II	75
6. Wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego	77
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	78
8. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	80
9. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	87
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	89
11. Indykatywne ramy finansowe	92
11.1. Ramowy harmonogram podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	92
11.2. Indyktywne ramy finansowe	93
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców oraz innych podmiotów w proces rewitalizacji	96
13. System wdrażania (realizacji) Programu Rewitalizacji	114
14. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	116
BIBLIOGRAFIA	118

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna

Program został opracowany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz z kierunkami i wytycznymi zawartymi w następujących dokumentach:

- ➔ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, zwane także w dalszej części dokumentu „Wytycznymi”,
- ➔ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, zwana w dalszej części niniejszego dokumentu „Instrukcją”.

1.2. Cel i zakres opracowania

„Program rewitalizacji gminy Regimin na lata 2016-2023” stanowi narzędzie planowania i prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jest to dokument operacyjny, który umożliwi zaprogramowanie działań, pozwalających na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, jednocześnie przyczyniając się do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Rozwoju i Infrastruktury z dnia 2 sierpnia 2016 roku rewitalizacja to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze/przestrzenno-funkcjonalne/techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”. Szczególnie ważny jest ludzki wymiar rewitalizacji, dlatego też u podstawy działań rewitalizacyjnych leżą kwestie związane z rozwiązaniem problemów społecznych.

Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zasadami:

1. Kompleksowości – dokument zawiera projekty rewitalizacyjne współfinansowane zarówno ze środków publicznych jak i prywatnych, które są ukierunkowane na rozwiązanie kwestii społecznych z uwzględnieniem innych (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej),
2. Koncentracji – zakłada się skupienie działań na wybranym obszarze, w największym stopniu dotkniętych zidentyfikowanymi problemami, negatywnymi zjawiskami i mającym szczególne znaczenie dla rozwoju gminy,
3. Komplementarności, w tym:
  - Komplementarności przestrzennej projektów - przedsięwzięcia powinny być spójne między sobą i oddziaływać na cały obszar dotknięty stanem kryzysowym, a jednocześnie nie mogą powodować wykluczenia społecznego na innych obszarach;

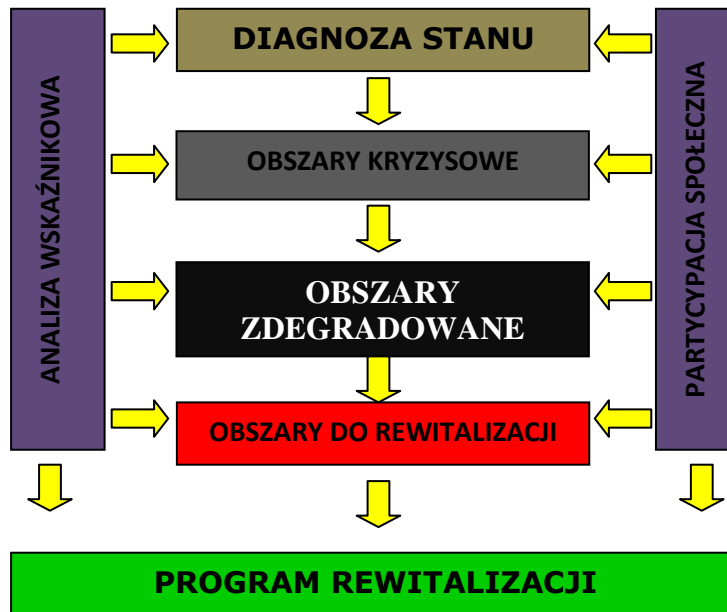
- Komplementarności problemowej - realizowane projekty/przedsięwzięcia powinny się wzajemnie dopełniać tematycznie, co ma przeciwdziałać na fragmentację działań np. wyłącznie w sferze technicznej bądź społecznej a jednocześnie będą powiązane z celami strategicznymi gminy;
- Komplementarności proceduralno-instytucjonalnej – zachowana zostanie spójność w działaniach prowadzonych przez różne instytucje i stosujące zróżnicowane procedury;
- Komplementarności międzyokresowej – możliwa będzie realizacja przedsięwzięć uzupełniających w stosunku do tych realizowanych w perspektywie finansowej na lata 2007-2013;
- Komplementarności źródeł finansowania – zakłada się umiejętne łączenie finansowania projektów ze środków EFRR, EFS i FS bez ryzyka podwójnego finansowania oraz np. łączenia środków ze źródeł prywatnych i publicznych.
- Partnerstwa i partycypacji – dokument został opracowany przy udziale samorządu gminnego i partnerów społecznych, zakłada również udział społeczności lokalnej na etapie wdrażania, monitoringu i oceny.

Ze względu na koncentrację na wymiarze społecznym podstawą „Programu Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023” jest diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych, która pozwoliła na zidentyfikowanie obszarów problemowych. Są to obszary, gdzie następuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz dodatkowo minimum w jednej z sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Diagnoza będąca podstawą do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji została opracowana na podstawie danych ilościowych, ale także przy czynnym udziale społeczności lokalnej. Diagnoza sytuacji w gminie została opracowana na bazie analizy wskaźników, które zostały przedstawione w podziale na 25 sołectw.

W procesie prac nad dokumentem „Programu rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023” interesariusze mieli możliwość zgłaszania swoich pomysłów na projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Projekty te zostały zebrane i poddane ocenie zgodnie z przyjętymi kryteriami. Projekt dokumentu został także poddany konsultacjom społecznym w trakcie których mieszkańcy i inni interesariusze mieli wpływ na końcowe zapisy dokumentu.

„Program rewitalizacji gminy Regimin na lata 2016-2023” zawiera opis działań niezbędnych dla zapewnienia spójnego i zrównoważonego rozwoju całej gminy, przy szczególnym uwzględnieniu obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji. Bardzo ważnym aspektem przy jego wdrażaniu jest współpraca wszystkich grup interesariuszy.

1.3. Metodyka prac

Diagnoza służąca określeniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji została opracowana w oparciu o analizę wskaźnikową oraz badania ilościowe i jakościowe. Za jednostki analityczne przyjęto podział gminy na sołectwa.

Analizy w ramach diagnozy stanu Gminy Regimin i wytypowania obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym zostały wykonane z wykorzystaniem weryfikowalnych mierników oraz metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. W diagnozie wykorzystano rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych w następujących sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz przestrzennej.

Wskaźniki ilościowe zostały uzupełnione o badania jakościowe, m.in. spotkania z mieszkańcami i badania społeczne:

- badanie ankietowe zostało przeprowadzone w okresie 18.10 – 31.10. 2016 r., w którym udział wzięły 123 osoby;
- spotkania warsztatowe: pierwsze odbyło się 6 października 2016 r. i dotyczyło założeń metodologicznych oraz koncepcji rewitalizacji, drugie odbyło się 18 października 2016 r. i dotyczyło diagnozy oraz obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;
- przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji, w czasie których można było zgłaszać uwagi oraz spotkanie informacyjno-konsultacyjne, które odbyło się 16 grudnia 2016 r.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Działania wyznaczone w „Programie Rewitalizacji dla Gminy Regimin na lata 2016-2023” stanowią odpowiedź na problemy i kryzysy zdiagnozowane nie tylko w niniejszym *Programie*, ale również w dokumentach strategicznych Gminy Regimin oraz są spójne z celami, kierunkami i działaniami tychże dokumentów programowych, tj. „Strategią Rozwoju Gminy Regimin na lata 2015-2021”; „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin na lata 2016-2020” oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Regimin”.

2.1. Strategia Rozwoju Gminy Regimin na lata 2015 – 2021

W toku analizy sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Regimin w 2015 roku zidentyfikowano problemy, które następnie podzielono na 5 grup odnoszących się do: sfery ekologiczno-przestrzennej, sfery społecznej, sfery gospodarczej, infrastruktury technicznej oraz kultury. Problemami i kryzysami tożsamymi z problemami zidentyfikowanymi w niniejszym *Programie* są:

1. Problemy ekologiczno-przestrzenne:

- zagrożenia wyrobami azbestowymi i zawierającymi azbest (w szczególności pokrycia dachowe),
- umiejętne powiązanie walorów środowiska i zasobów przyrodniczych gminy z planami rozwoju gospodarczego.

2. Problemy sfery społecznej:

- pogłębiający się niż demograficzny i proces starzenia się społeczeństwa,
- zagrożenie emigracją ludzi młodych i wykształconych,
- brak mieszkań socjalnych i komunalnych,
- utrzymujący się poziom bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego,
- ubożenie społeczeństwa i wzrastający poziom wydatków na pomoc społeczną,
- mała aktywność mieszkańców w sferze gospodarczej,
- niedostateczna oferta zagospodarowania czasu wolnego,
- ograniczona oferta spędzania czasu wolnego,
- niewystarczająca baza infrastrukturalna w zakresie rekreacji i wypoczynku mieszkańców,
- brak świetlic wiejskich w części mniejszych miejscowości.

3. Problemy sfery gospodarczej:

- słaby rozwój sektora agroturystyki,
- brak bazy noclegowej i gastronomicznej na obszarze gminy,
- ograniczenia rozwoju gospodarczego wynikające z uwarunkowań środowiskowych.

4. Problemy infrastruktury technicznej:

- brak całościowego skanalizowania obszaru gminy,
- brak działań zmierzających do korzystania z „czystej energii”.

5. Problemy z zakresu kultury:

- zły stan obiektów dziedzictwa kulturowego,
- brak elementów małej infrastruktury turystycznej,
- brak inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem obiektów dziedzictwa kulturowego,
- brak instytucji i organizacji pozarządowych o charakterze historyczno –kulturalnym,
- zanik organizacji o charakterze lokalnym kultywujących obyczaje i tradycje lokalne,
- brak inicjatyw w zakresie organizacji lokalnego życia kulturalnego i społecznego,
- niedostateczny poziom promocji walorów kulturowych gminy.

Misją rozwoju gminy zawartą w Strategii rozwoju Gminy Regimin na lata 2015-2021 jest **stałe i konsekwentne dążenie do podnoszenia jakości życia mieszkańców gminy oraz stworzenia optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny jak i całej społeczności w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego gminy oraz ambicji, aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców.** Natomiast wizja rozwoju Gminy Regimin jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2021. Zgodnie z wizją Gmina Regimin ma być gminą charakteryzującą się wysokim poziomem życia mieszkańców, dynamicznym rozwojem i wysoką konkurencyjnością w skali regionu i kraju. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działań oraz wskazuje obszary interwencji. W Strategii zostały wyodrębnione priorytetowe kierunki rozwoju, a dla każdego z nich został sformułowany cel strategiczny. Z perspektywy realizacji Programy Rewitalizacji dla Gminy Regimin istotne znaczenie mają:

- ➔ Cel strategiczny I. Rozwój lokalnej gospodarki na terenie Gminy Regimin;
- ➔ Cel strategiczny II. Wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców gminy;
- ➔ Cel strategiczny III. Poprawa stanu infrastruktury technicznej gminy;

Działania zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Regimin dotyczą sfer: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, gdzie jako cele operacyjne, istotne dla niniejszego *Programu* wskazano:

- ➔ Cel operacyjny I.1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.
- ➔ Cel operacyjny I.2. Różnicowanie działalności gospodarczej.
- ➔ Cel operacyjny I.3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.
- ➔ Cel operacyjne I.4. Promowanie potencjału inwestycyjnego i turystycznego gminy.
- ➔ Cel operacyjny II.1. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych na rzecz mieszkańców.
- ➔ Cel operacyjny II.2. Rozszerzenie oferty zagospodarowania czasu wolnego.
- ➔ Cel operacyjny II.3. Odnowa i rozwój wsi.

- ➔ Cel operacyjny III.1. Poprawa stanu infrastruktury sieciowej.
- ➔ Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury społecznej.

Cele rewitalizacji określone w Programie Rewitalizacji dla Gminy Regimin na lata 2016-2023, tj. poprawa jakości życia i kapitału społecznego oraz rozwój gospodarczy są spójne z celami strategicznymi, operacyjnymi i kierunkami działań Strategii Rozwoju Gminy Regimin na lata 201-2021.

2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin na lata 2016-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin opracowana w 2016 roku wskazuje na istnienie następujących problemów i kryzysów tożsamyh z problemami zidentyfikowanymi w niniejszym *Programie* są:

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy,
- niski poziom wykształcenia wśród osób bezrobotnych,
- mała aktywność osób bezrobotnych w podnoszeniu kwalifikacji,
- niewielkie zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- brak lokalnej bazy rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych,
- brak lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- brak działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowaniu opieki nad osobami starszymi,
- niemożność realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych oraz kontynuowania aktywności zawodowej,
- mała aktywność w podejmowaniu działań mających na celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osobom starszym.
- niedostateczna ilość środków finansowych na pomoc i wsparcie dziecka i rodziny,
- warunki niesprzyjające prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej,
- nieupowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży,
- niedostosowanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży ofert spędzania czasu wolnego,
- niewielki udział społeczności lokalnej w działaniach pomocowych,
- brak działań przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej.

Misją realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin na lata 2016-2020 jest **stworzenie mieszkańcom Gminy Regimin możliwości rozwoju, zaspokojenie ich potrzeb oraz dążenie do integracji społecznej** poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, zbieżnych z celami niniejszego *Programu*:

- ➔ Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz przeciwdziałanie ich skutkom: *poprzez m.in. realizację projektów służących*

aktywizacji osób bezrobotnych współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, m.in.; UE; monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.

- ➔ Cel strategiczny 2. Wsparcie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży: *poprzez m.in. rozwijanie działalności świetlic wiejskich; rozszerzenie oferty zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego.*
- ➔ Cel strategiczny 3. Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych: *poprzez m.in. prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi; inicjowanie wolontariatu wśród społeczności lokalnej.*
- ➔ Cel strategiczny 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego: *poprzez m.in. zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.*

Cele rewitalizacji uwzględniają najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej sytuacji obszaru wsparcia.

2.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Regimin

Szczegółowe rozpoznanie stanu zagospodarowania przestrzennego i możliwości rozwoju przeprowadzone w pracach nad *Studium* z 2012 roku pozwoliły na identyfikację, we wspomnianym dokumencie podstawowych problemów rozwoju Gminy Regimin tożsamych z kryzysami i problemami zidentyfikowanymi w niniejszym *Programie* są:

1. Problemy przyrodnicze i ekologiczne

- konieczność przestrzegania zasad gospodarowania na terenach objętych ochroną (rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, parki zabytkowe, lasy ochronne, obszar wysokiej ochrony wód podziemnych, strefy ochronne ujęć wody, oraz obiektów prawnie chronionych (liczne pomniki przyrody) w aspekcie rozwoju działalności gospodarczej;
- zanieczyszczenie rzeki Łydyni powodujące zagrożenie dla życia biologicznego oraz ograniczające bezpośrednio, w tym rekreacyjne wykorzystanie wód;
- ograniczone możliwości wykorzystania surowców mineralnych (rejon progностyczne występują w obszarze chronionego krajobrazu oraz wysokiej ochrony GZWP – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych).

2. Problemy środowiska kulturowego

- zachowanie i ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz postulowanych do ochrony;
- zachowanie i ochrona (odtworzenie) relikwów kultury i własności szlacheckiej w postaci założeń podworskich jak również przykładów dawnego typu osadnictwa i rodzaju gospodarki rolnej;
- podniesienie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartościach kulturowych.

3. Problemy społeczne

- negatywne zjawiska demograficzne:
  - depopulacja (zmniejszanie się zaludnienia);
  - postępujący proces starzenia się ludności;
  - wysokie obciążenie demograficzne w stosunku do niepracujących;
- występujące bezrobocie o charakterze długotrwałym;
- postępujące zjawisko pauperyzacji.

4. Problemy strukturalne

- niska aktywność gospodarcza (mała liczba podmiotów gospodarczych o małym zatrudnieniu);
- ograniczone możliwości rozwoju agroturystyki (mimo atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej) wynikające z niskiego standardu mieszkań w zabudowie zagrodowej oraz brak bazy turystyczno-wypoczynkowej ogólnodostępnej.

5. Problemy w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej

- brak zorganizowanego systemu unieszkodliwiania ścieków.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Regimin jest opracowaniem nie tylko określającym politykę przestrzenną gminy, ale przede wszystkim jest to dokument planistyczny o znaczeniu strategicznym dla rozwoju przestrzennego gminy, między innymi poprzez określenie kierunków zagospodarowania, które przyczynią się do osiągnięcia następujących wiodących celów rozwoju gminy określonych w tymże Studium:

- ➔ wzrost aktywizacji gospodarczej gminy: *poprzez m.in. rozwój funkcji rekreacyjnej; promocję gminy.*
- ➔ poprawa jakości życia mieszkańców: *poprzez m.in. poprawę warunków zamieszkania; zapewnienie odpowiedniego standardu usług.*
- ➔ ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego: *poprzez m.in. wprowadzenie zalesień i zadrzewień; utrzymanie i rewaloryzacja zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego.*
- ➔ rozwój i usprawnienie systemów komunikacji i infrastruktury technicznej: *poprzez m.in. stworzenie kompleksowych systemów gospodarki wodno-ściekowej.*
- ➔ kształtowanie ładu przestrzennego: *poprzez m.in. wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów.*

Cele wskazane w Studium są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym Programie.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

3.1. Położenie i obszar Gminy Regimin

Gmina Regimin jest gminą wiejską, położoną w województwie mazowieckim. Jest jedna z dziesięciu gmin wchodzących w skład powiatu ciechanowskiego. Graniczy ona z 6 gminami należącymi administracyjnie do trzech powiatów: ciechanowskiego, mławskiego i przasnyskiego. Od wschodu graniczy z gminą Opinogóra Górna i Czernice Borowe, od zachodu z gminą Strzegowo i Stupsk, od południa z gminą Ciechanów, a od północy z gminą Grudusk. Gmina zajmuje powierzchnię 11 128 ha, co stanowi 10, 4% powierzchni powiatu ciechanowskiego, a zamieszkuje ją 5020 osób (dane Gminy Regimin - stan na dzień 31.12.2015r.).

Gmina Regimin podzielona jest na 25 sołectw tj.: Grzybowo, Jarluty Duże, Jarluty Małe, Kalisz, Karniewo, Kątki, Klice, Kliczki, Kozdroje-Włosty, Koziczyn, Lekowo, Lekówiec, Lipa, Mościce, Pawłowo, Pawłówko, Pniewo Wielkie, Pniewo – Czeruchy, Przybyszewo, Radomka, Regimin, Szulmierz, Targonie, Trzcianka i Zeńbok.

Mapa nr 1. Gmina Regimin

Tabela nr 1. Powierzchnia Gminy Regimin

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni badanego obszaru w powierzchni całkowitej Gminy Regimin
1.	Grzybowo	393	3,53%
2.	Jarluty Duże	492	4,42%

3.	Jarluty Małe	464	4,17%
4.	Kalisz	407	3,66%
5.	Karniewo	465	4,18%
6.	Kątki	229	2,06%
7.	Klice	521	4,68%
8.	Kliczki	125	1,12%
9.	Kozdroje-Włosty	357	3,21%
10.	Koziczyn	373	3,35%
11.	Lekowo	409	3,68%
12.	Lekówiec	228	2,05%
13.	Lipa	462	4,15%
14.	Mościce	100	0,90%
15.	Pawłowo	536	4,82%
16.	Pawłówko	149	1,34%
17.	Pniewo-Czeruchy	1352	12,15%
18.	Pniewo Wielkie	528	4,74%
19.	Przybyszewo	345	3,10%
20.	Radomka	268	2,41%
21.	Regimin	423	3,80%
22.	Szulmierz	1079	9,70%
23.	Targonie	500	4,49%
24.	Trzcianka	271	2,44%
25.	Zeńbok	652	5,86%
GMINA REGIMIN		11 128	100%

Gmina Regimin leży w makroregionie Niziny Północnomazowieckiej, na pograniczu dwóch mezoregionów: Wzniesienia Mazowieckiego i Wysoczyzny Ciechanowskiej. Ponad 80% obszaru gminy, za wyjątkiem jej północnej i południowo – wschodniej części, zaliczonych zostało do obszarów chronionego krajobrazu. Na terenie gminy łączą się Kraśnicko – Kosmowski i Zawkrzański Obszar Chronionego Krajobrazu. Różnorodność i naturalność szaty roślinnej plasują gminę Regimin wśród najbardziej wartościowych pod tym względem obszarów w powiecie ciechanowskim. Ponad 22% obszaru gminy zajmują lasy i grunty leśne.

3.2. Struktura demograficzna i społeczna gminy

Liczba ludności w Gminie Regimin na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła 5020 osób, o 15 osób mniej niż w roku 2013 (5035 osób). Najwięcej, bo aż 12,33% mieszkańców gminy (tj. 619) mieszkało w sołectwie Regimin, najmniej, bo zaledwie 28 osób zamieszkiwało sołectwo Mościce, co stanowiło 0,05% mieszkańców gminy. Z kolei dynamika zmian liczby ludności, która w dużej mierze uzależniona jest od rozwoju społeczno-gospodarczego danego obszaru, w przypadku Gminy Regimin nie wskazuje znacznych zmian (dot. lat 2013-2015).

Tabela nr 2. Zmiana liczby ludności w Gminie Regimin w latach 2013 i 2015.

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w 2013 r.	Liczba ludności w 2015 r.	Dynamika zmian w latach 2013-2015 (%)
1.	Grzybowo	478	478	100
2.	Jarluty Duże	176	174	98,86
3.	Jarluty Małe	130	129	99,23
4.	Kalisz	80	80	100
5.	Karniewo	140	138	98,57
6.	Kątki	92	92	100
7.	Klice	244	243	99,59
8.	Kliczki	91	90	98,90
9.	Kozdroje-Włosty	89	88	98,87
10.	Koziczyn	191	191	100
11.	Lekowo	287	287	100
12.	Lekówiec	93	92	98,92
13.	Lipa	224	224	100
14.	Mościce	29	28	96,55
15.	Pawłowo	313	313	100
16.	Pawłówko	103	100	97,08
17.	Pniewo-Czeruchy	217	217	100
18.	Pniewo Wielkie	104	103	99,03
19.	Przybyszewo	95	96	101,05
20.	Radomka	142	141	99,29
21.	Regimin	618	619	100,16
22.	Szulmierz	443	442	99,77
23.	Targonie	227	227	100
24.	Trzcianka	102	101	99,01
25.	Zeńbok	327	327	100
GMINA REGIMIN		5035	5020	99,70

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

Struktura wieku w poszczególnych sołectwach jest zróżnicowana. Najmniejszy odsetek ludzi w wieku przedprodukcyjnym w 2015 roku zaobserwowano w sołectwach Mościce (14,29%) oraz Radomka (14,89%), przy średniej dla Gminy Regimin wynoszącej 21,22%. Największy odsetek ludzi w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w sołectwach Kątki (26,09%) oraz Klice (24,28%). Najwięcej osób w wieku poniżej 18 lat zamieszkiwało w Regiminie (148 osób) oraz w Szulmierzu (104 osoby), najmniej w sołectwie Mościce (4osoby). Łącznie w Gminie Regimin w 2015 roku zamieszkiwało 1065 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Największy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku odnotowano w sołectwach Koziczyn (22,51%) oraz Kalisz (21,25%). Najmniejszy udział ludności w wieku poprodukcyjnym zaobserwowano w sołectwie Pawłówko (9%) oraz Mościce

(10,71%), przy średniej dla gminy 15,86%. Najwięcej seniorów zamieszkiwało sołectwo Regimin (111 osób), następnie Grzybowo (67 osób) oraz Szulmierz (64 osoby). Najmniej seniorów zamieszkiwało sołectwo Mościce (3 osoby) oraz Pawłówko (9 osób). Łącznie Gminę Regimin w 2015 roku zamieszkiwało 796 osób w wieku poprodukcyjnym.

Najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym w 2015 roku w Gminie Regimin występował w sołectwach Mościce (75%) oraz Pawłówko (72%). Najmniejszy odsetek osób w wieku produkcyjnym odnotowano w sołectwach Regimin (58,16%) oraz Kątki (58,7%). Średnia dla Gminy Regimin wyniosła 62,93%. Najwięcej ludzi w wieku produkcyjnym zamieszkuje sołectwo Regimin (360 osób) oraz Grzybowo (313 osób). Najmniej osób w wieku produkcyjnym zamieszkuje sołectwa Mościce (21 osób) oraz Kalisz (48 osób). Łącznie w Gminie Regimin w 2015 roku zamieszkiwało 3159 osób w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 3. Struktura wieku ludności w Gminie Regimin w latach 2013-2015 na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

Sołectwo	2013			2014			2015		
	Przed- produkcyjny	Produkcyjny	Po- produkcyjny	Przed- produkcyjny	Produkcyjny	Po- produkcyjny	Przed- produkcyjny	Produkcyjny	Po- produkcyjny
1. Grzybowo	20,92%	65,69%	13,39%	20,92%	65,69%	13,60%	20,50%	65,48%	14,02%
2. Jarluty Duże	20,45%	61,93%	16,48%	20,45%	61,93%	16,48%	20,69%	62,64%	16,67%
3. Jarluty Małe	20,77%	66,15%	13,08%	20,77%	66,15%	13,85%	20,16%	65,89%	13,95%
4. Kalisz	22,50%	60,00%	20,00%	21,25%	60,00%	20,00%	18,75%	60,00%	21,25%
5. Karniewo	17,14%	63,57%	17,14%	17,14%	63,57%	17,86%	17,39%	63,77%	18,84%
6. Kątki	28,26%	59,78%	15,22%	27,17%	59,78%	15,22%	26,09%	58,70%	15,22%
7. Klice	24,59%	63,52%	11,48%	24,59%	63,52%	11,48%	24,28%	63,37%	12,35%
8. Kliczki	21,98%	65,93%	12,09%	20,88%	65,93%	13,19%	21,11%	65,56%	13,33%
9. Kozdroje-Włosty	17,98%	62,92%	19,10%	17,98%	62,92%	19,10%	17,05%	62,50%	20,45%
10. Koziczyn	16,23%	61,78%	22,51%	15,63%	61,46%	22,40%	15,71%	61,78%	22,51%
11. Lekowo	21,95%	64,46%	13,94%	21,88%	64,24%	13,89%	21,25%	64,11%	14,63%
12. Lekówiec	18,28%	61,29%	19,35%	18,28%	61,29%	20,43%	18,48%	60,87%	20,65%
13. Lipa	22,77%	64,73%	13,39%	22,22%	64,44%	13,33%	22,32%	64,29%	13,39%
14. Mościce	20,69%	79,31%	10,34%	20,69%	79,31%	10,34%	14,29%	75,00%	10,71%
15. Pawłowo	23,00%	65,18%	11,18%	22,93%	64,97%	11,46%	23,00%	65,18%	11,82%
16. Pawłówko	20,39%	68,93%	8,74%	19,42%	69,90%	8,74%	19,00%	72,00%	9,00%
17. Pniewo-Czeruchy	22,12%	63,13%	14,29%	22,02%	62,84%	14,68%	22,12%	62,67%	15,21%
18. Pniewo Wielkie	19,23%	61,54%	18,27%	19,23%	62,50%	18,27%	17,48%	63,11%	19,42%
19. Przybyszewo	23,16%	65,26%	14,74%	22,92%	64,58%	14,58%	22,92%	62,50%	14,58%
20. Radomka	15,49%	64,08%	19,01%	15,49%	64,79%	19,01%	14,89%	65,25%	19,86%
21. Regimin	24,27%	58,25%	17,80%	24,23%	58,16%	17,77%	23,91%	58,16%	17,93%
22. Szulmierz	23,70%	61,63%	14,45%	23,70%	61,85%	14,45%	23,53%	61,99%	14,48%
23. Targonie	19,82%	63,88%	15,86%	19,82%	64,32%	15,86%	19,38%	64,32%	16,30%
24. Trzcianka	16,67%	63,73%	20,59%	16,67%	63,73%	20,59%	16,83%	62,38%	20,79%
25. Zeńbok	22,63%	60,55%	16,51%	22,63%	60,86%	16,51%	22,63%	60,86%	16,51%
GMINA REGIMIN	21,67%	62,96%	15,37%	21,52%	62,99%	15,49%	21,22%	62,93%	15,86%

Ze strukturą wieku ludności ściśle związany jest wskaźnik obciążenia demograficznego – liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni lat 2013-2015 nie zaobserwowano większych zmian, aczkolwiek w roku 2015 wskaźnik ten miał najwyższą wartość (58,91%). Największe obciążenie ekonomiczne od lat odnotowuje się w sołectwach Regimin i Kątki, gdzie utrzymuje się ono na poziomie ponad 70%. W sołectwie Kalisz odnotowuje się wprawdzie tendencję spadkową, jednak obciążenie wciąż jest na bardzo wysokim poziomie (66,67% na dzień 31.12.2015r.). Najmniejsze obciążenie demograficzne w 2015 r. odnotowano w sołectwach Mościce (33,33%) oraz Pawłówko (38,89%) z wyraźną tendencją spadkową.

Tabela nr 4. Obciążenie demograficzne w latach 2013-2015

Sołectwo		2013	2014	2015
1.	Grzybowo	52,23%	52,55%	52,72%
2.	Jarluty Duże	59,63%	59,63%	59,63%
3.	Jarluty Małe	51,16%	52,33%	51,76%
4.	Kalisz	70,83%	68,75%	66,67%
5.	Karniewo	53,93%	55,06%	56,82%
6.	Kątki	72,73%	70,91%	70,37%
7.	Klice	56,77%	56,77%	57,79%
8.	Kliczki	51,67%	51,67%	52,54%
9.	Kozdroje-Włosty	58,93%	58,93%	60,00%
10.	Koziczyn	62,71%	61,86%	61,86%
11.	Lekowo	55,68%	55,68%	55,98%
12.	Lekówiec	61,40%	63,16%	64,29%
13.	Lipa	55,86%	55,17%	55,56%
14.	Mościce	39,13%	39,13%	33,33%
15.	Pawłowo	52,45%	52,94%	53,43%
16.	Pawłówko	42,25%	40,28%	38,89%
17.	Pniewo-Czeruchy	57,66%	58,39%	59,56%
18.	Pniewo Wielkie	60,94%	60,00%	58,46%
19.	Przybyszewo	58,06%	58,06%	60,00%
20.	Radomka	53,85%	53,26%	53,26%
21.	Regimin	72,22%	72,22%	71,94%
22.	Szulmierz	61,90%	61,68%	61,31%
23.	Targonie	55,86%	55,48%	55,48%
24.	Trzcianka	58,46%	58,46%	60,32%
25.	Zeńbok	64,65%	64,32%	64,32%
GINA REGIMIN		58,83%	58,75%	58,91

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

W latach 2013 – 2015 odnotowano wzrost obciążenia demograficznego nie tylko dla całego kraju, wzrosło ono również na poziomie województwa mazowieckiego oraz powiatu ciechanowskiego.

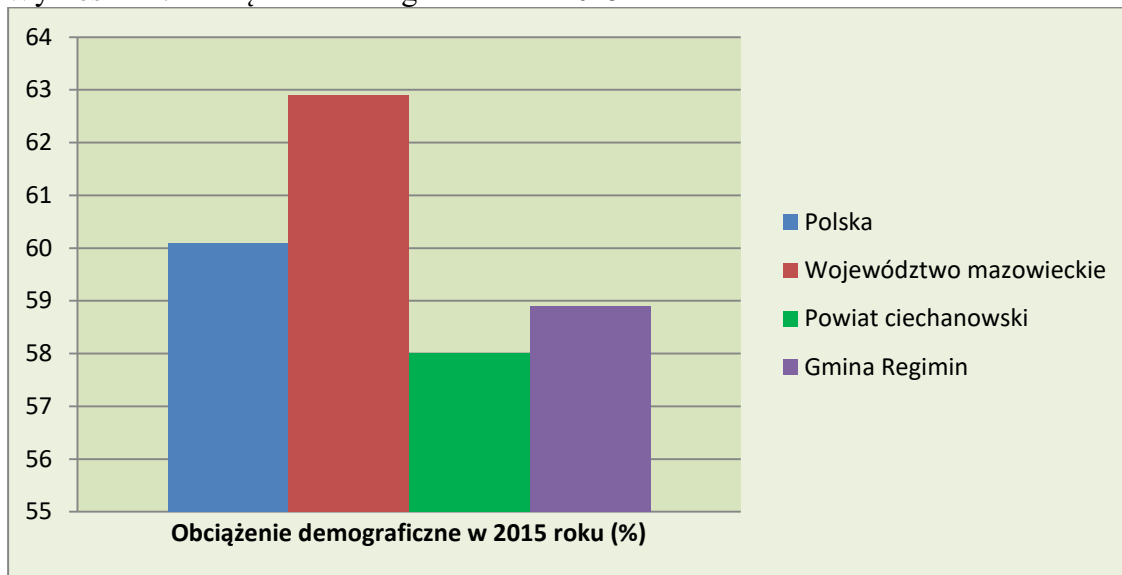
Tabela nr 5. Obciążenie demograficzne w latach 2013 - 2015 (%)

Obszar	2013	2014	2015
Polska *	57,6	58,8	60,1
Województwo mazowieckie *	60,1	61,4	62,9
Powiat ciechanowski **	55,6	56,7	58,0
Gmina Regimin***	58,8	58,8	58,9

*Bank Danych Lokalnych; **Urząd Statystyczny w Warszawie, ***Gmina Regimin

Obciążenie demograficzne w Gminie Regimin w 2015 roku było wyższe w stosunku do obciążenia demograficznego w powiecie ciechanowskim, oraz niższe w stosunku do średniej obciążenia demograficznego wyliczonej dla całego kraju oraz województwa mazowieckiego.

Wykres nr 1. Obciążenie demograficzne w 2015 r.

3.3. Stan i struktura bezrobocia

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie w Gminie Regimin w roku 2015 zarejestrowanych było 361 bezrobotnych. W stosunku do 2014 liczba bezrobotnych wzrosła (18 osób) przy jednoczesnym spadku liczby ludności (22 osoby). Jednak liczba zarejestrowanych bezrobotnych w ostatnich dwóch badanych latach była niższa niż w roku 2013 gdzie ich liczba wyniosła 389. Największy spadek liczby osób bezrobotnych na przestrzeni badanych lat odnotowano w sołectwie Grzybowo (21 osób), natomiast najwięcej bezrobotnych przybyło w sołectwie Klice (9 osób). Najwięcej bezrobotnych w 2015 roku zamieszkiwało sołectwa Klice (38 osób), Szulmierz (37 osób) oraz Regimin (34 osób). W sołectwie Kątki w 2015 roku żaden z mieszkańców nie posiadał statusu bezrobotnego. W 2015 roku liczba osób bezrobotnych nie posiadających wykształcenia średniego w Gminie Regimin wyniosła 246, co stanowiło 68,1% wszystkich bezrobotnych w Gminie.

Tabela nr 6. Bezrobotni w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności			Liczba osób bezrobotnych			Liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego			Odsetka bezrobotnych bez wykształcenia średniego na 100 bezrobotnych badanego obszaru		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	478	478	478	53	38	32	38	25	22	71,7	65,8	68,8
2.	Jarluty Duże	176	176	174	11	6	9	8	4	7	72,7	66,7	77,8
3.	Jarluty Małe	130	130	129	10	6	7	8	6	6	80	100	85,7
4.	Kalisz	80	80	80	4	1	4	3	1	2	75	100	50
5.	Karniewo	140	140	138	8	13	17	6	6	7	75	46,2	41,2
6.	Kątki	92	92	92	3	3	0	1	0	0	33,3	0	0
7.	Klice	244	244	243	29	36	38	26	29	33	89,7	80,6	86,8
8.	Kliczki	91	91	90	3	6	6	3	3	5	100	50	83,3
9.	Kozdroje-Włosty	89	89	88	8	6	5	4	1	3	50	16,7	60
10.	Koziczyn	191	192	191	11	15	15	7	11	10	63,6	73,3	66,7
11.	Lekowo	287	288	287	26	20	20	21	17	11	80,8	85	55
12.	Lekówiec	93	93	92	6	3	3	1	0	0	16,7	0	0
13.	Lipa	224	225	224	26	15	18	18	10	14	69,2	66,7	77,8
14.	Mościce	29	29	28	0	0	1	0	0	0	0	0	0
15.	Pawłowo	313	314	313	19	16	21	17	12	16	89,5	75	76,2
16.	Pawłówko	103	103	100	17	12	19	15	9	16	88,2	75	84,2
17.	Pniewo-Czeruchy	217	218	217	9	11	12	7	8	8	77,8	72,7	66,7
18.	Pniewo Wielkie	104	104	103	8	5	8	6	4	4	75	80	50
19.	Przybyszewo	95	96	96	10	9	5	6	7	4	60	77,8	80

20.	Radomka	142	142	141	2	3	7	2	2	2	100	66,7	28,6
21.	Regimin	618	619	619	42	42	34	22	26	21	52,4	61,9	61,8
22.	Szulmierz	443	443	442	31	31	37	18	17	24	58,1	54,8	64,9
23.	Targonie	227	227	227	14	12	12	9	9	8	64,3	75	66,7
24.	Trzcianka	102	102	101	11	9	6	11	8	4	100	88,9	66,7
25.	Zeńbok	327	327	327	28	25	25	22	17	19	78,6	68	76
GMINA REGIMIN		5035	5042	5020	389	343	361	279	232	246	71,7	67,6	68,1

Opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie

Najwyższy odsetek bezrobotnych bez wykształcenia średniego na 100 bezrobotnych badanego obszaru w roku 2015 odnotowano w sołectwie Klice (86,8%), następnie w sołectwie Jarluty Małe (85,7) oraz Pawłówko (84,2%).

Najwięcej bezrobotnych bez wykształcenia średniego w 2015 roku zamieszkiwało sołectwo Klice (33 osoby), następnie Szulmierz (24 osoby), Grzybowo (22 osoby) oraz Regimin (21).

Stopa bezrobocia w Gminie Regimin na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 11,43%. W stosunku do roku 2014 wzrosła o 0,63%, natomiast była mniejsza niż w roku 2013 o 1,14%. Największy spadek stopy bezrobocia na przestrzeni badanych lat odnotowano w sołectwie Przybyszewo (z 16,33% w 2013 r. do 8,33% w 2015 r.). Natomiast najwyższy wzrost stopy bezrobocia odnotowano w sołectwie Karniewo (z 8,99% w 2013 r. do 19,32% w 2015 r.). Z kolei w sołectwie Pawłówko stopa bezrobocia w 2013 r. wynosiła 23,94%, spadając do poziomu 16,67% w roku 2014, aby następnie wzrosnąć do 26,39% w 2015 r.

Najwyższa stopa bezrobocia w roku 2015 odnotowana została we wspomnianym wcześniej sołectwie Pawłówko (26,39%), znacznie powyżej średniej dla gminy, odnotowano też stopę bezrobocia w sołectwie Klice (24,68%) oraz Karniewo (19,32%). W sołectwie Kątki w 2015 roku odnotowano natomiast „zerową” stopę bezrobocia.

Tabela nr 7. Stopa bezrobocia w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Sołectwo		2013	2014	2015
1.	Grzybowo	16,88%	12,10%	10,22%
2.	Jarluty Duże	10,09%	5,50%	8,26%
3.	Jarluty Małe	11,63%	6,98%	8,24%
4.	Kalisz	8,33%	2,08%	8,33%
5.	Karniewo	8,99%	14,61%	19,32%
6.	Kątki	5,45%	5,45%	0,00%
7.	Klice	18,71%	23,23%	24,68%
8.	Kliczki	5,00%	10,00%	10,17%
9.	Kozdroje-Włosty	14,29%	10,71%	9,09%
10.	Koziczyn	9,32%	12,71%	12,71%
11.	Lekowo	14,05%	10,81%	10,87%
12.	Lekówiec	10,53%	5,26%	5,36%
13.	Lipa	17,93%	10,34%	12,50%
14.	Mościce	0,00%	0,00%	4,76%
15.	Pawłowo	9,31%	7,84%	10,29%
16.	Pawłówko	23,94%	16,67%	26,39%
17.	Pniewo-Czeruchy	6,57%	8,03%	8,82%
18.	Pniewo Wielkie	12,50%	7,69%	12,31%
19.	Przybyszewo	16,13%	14,52%	8,33%
20.	Radomka	2,20%	3,26%	7,61%
21.	Regimin	11,67%	11,67%	9,44%
22.	Szulmierz	11,36%	11,31%	13,50%
23.	Targonie	9,66%	8,22%	8,22%
24.	Trzcianka	16,92%	13,85%	9,52%
25.	Zeńbok	14,14%	12,56%	12,56%
GMINA REGIMIN		12,27%	10,80%	11,43%

Na przestrzeni lat 2013 – 2015 odnotowano systematyczny spadek stopy bezrobocia na każdym poziomie powyżej szczebla Gminy Regimin, gdzie zauważyć można dwie tendencje; najpierw spadkową, a następnie wzrostową.

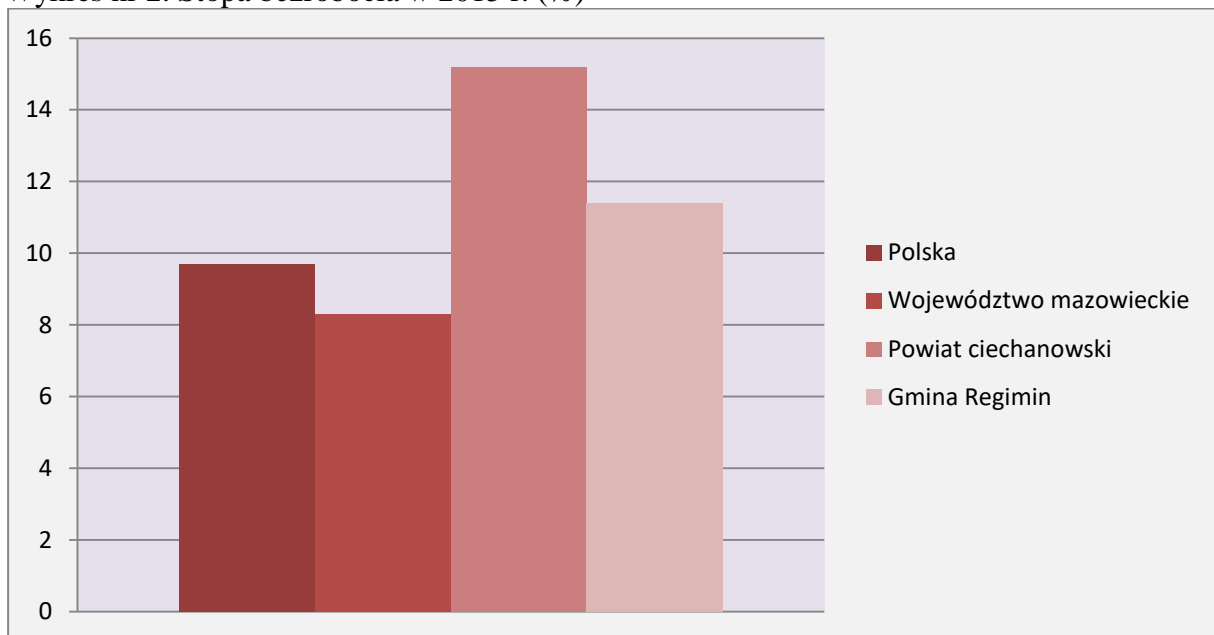
Tabela nr 8. Stopa bezrobocia w latach 2013-2015 (%)

Obszar	2013	2014	2015
Polska *	13,4	11,4	9,7
Województwo mazowieckie *	11,0	9,6	8,3
Powiat ciechanowski *	17,4	15,9	15,2
Gmina Regimin **	12,3	10,8	11,4

*GUS, **Gmina Regimin

Stopa bezrobocia w Gminie Regimin w 2015 roku była wyższa w porównaniu ze stopa bezrobocia w Polsce (9,7%) oraz w województwie mazowieckim (8,3%), zaś w niższa w porównaniu ze stopą bezrobocia obliczona dla powiatu ciechanowskiego (15,2%).

Wykres nr 2. Stopa bezrobocia w 2015 r. (%)

3.4. Pomoc społeczna i udzielone świadczenia

W Gminie Regimin jednostką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na poziomie gminnym jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Regiminie. Pomoc społeczna udzielana przez GOPS polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń. Ponadto GOPS zajmuje się rozwijaniem form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W roku 2014 zrealizowanych zostało kilka istotnych projektów mających na celu wsparcie w określonym zakresie lokalnej społeczności, były to m.in.:

- Warsztaty Edukacji Prawnej;
- Warsztaty z Psychologiem;

- Racjonalne Gospodarowanie Budżetem Domowym;
- Szkolenie Aktywny na Rynku Pracy;
- Kurs Prawa Jazdy kat. B.

Na przestrzeni poddanych analizie lat, tj. 2013-2015, w Gminie Regimin wzrosła liczba rodzin objętych pomocą społeczną. W roku 2013 rodzin korzystających z pomocy społecznej było 167 natomiast w roku 2015 aż 204. Najwięcej rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2013-2015 zamieszkiwało sołectwo Klice. Wraz ze wzrostem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej analogicznie wzrosła też łączna liczba osób korzystających z pomocy z uwagi na objęcie ich rodziny pomocą społeczną. W roku było to 577 osób, natomiast w 2015 ich liczba wzrosła do 656. W badanym okresie wzrósł także wskaźnik osób z rodzin objętych pomocą społeczną przypadających na 100 osób badanego obszaru. W roku 2013 wyniósł on 11,46 natomiast w 2015 aż 13,07. Najwyższa wartość wskaźnika we wszystkich poddanych analizie latach odnotowano w sołectwie Klice, gdzie w 2015 roku jego wartość wyniosła 35,8.

Świadczenia, którymi objęto rodziny w Gminy Regimin w latach 2013-2015 były odpowiedzią na problemy tych rodzin wynikając z:

- Ubóstwa;
- Bezrobocia;
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach wielodzietnych;
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach niepełnych
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- Długotrwałej lub ciężkiej chorobie;
- Potrzeby ochrony macierzyństwa;
- Wielodzietności;
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Alkoholizmu;
- Niepełnosprawności;
- Klęska żywiołowa lub ekologiczna;
- Zdarzeń losowych i innych.

W latach 2013-2015 w Gminie Regimin wzrosła również liczba osób, którym przyznano zasiłek stały. W roku 2013 z takiej pomocy korzystało 12 osób, natomiast w roku 2015 takich osób było już 17. Zasiłki stałe wypłacone w roku 2015 opiewały łącznie na kwotę 66 945 zł. Najwięcej świadczeń na przestrzeni 2013-2015 roku udzielono w sołectwach Klice oraz Lekowo.

Wzrosła również liczba osób, którym wypłacono zasiłek okresowy. W roku 2013 taki zasiłek otrzymało 51 osób, natomiast w roku 2015 z zasiłku okresowego skorzystało 54 mieszkańców Gminy Regimin. Kwota przeznaczona na zasiłki okresowe w roku 2015 wyniosła 74 704 zł. Najwięcej świadczeń okresowych udzielono mieszkańcom sołectwa Klice.

Tabela nr 9. Wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób badanego obszaru w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną			Łączna liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną			Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób badanego obszaru		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	16	21	18	47	59	48	9,83	12,34	10,04
2.	Jarluty Duże	4	5	4	14	16	14	7,95	9,09	8,05
3.	Jarluty Małe	4	3	2	18	14	10	13,85	10,77	7,75
4.	Kalisz	0	1	1	0	4	4	0	5,00	5,00
5.	Karniewo	4	5	9	13	13	23	9,29	9,29	16,67
6.	Kątki	1	0	1	1	0	4	1,09	0	4,35
7.	Klice	19	23	23	73	85	87	29,92	34,84	35,80
8.	Kliczki	1	2	2	4	7	8	4,40	7,69	8,89
9.	Kozdroje-Włosty	2	3	4	2	5	5	2,25	5,62	5,68
10.	Koziczyn	4	5	11	13	15	33	6,81	7,81	17,28
11.	Lekowo	9	8	6	20	20	14	6,97	6,94	4,88
12.	Lekówiec	1	1	2	1	1	2	1,08	1,08	2,17
13.	Lipa	11	9	12	42	33	37	18,75	14,67	16,52
14.	Mościce	1	1	1	5	5	5	17,24	17,24	17,86
15.	Pawłowo	12	11	12	47	43	43	15,02	13,69	13,74
16.	Pawłówko	7	6	8	20	17	24	19,42	16,50	24,00
17.	Pniewo-Czeruchy	3	5	9	13	24	22	5,99	11,01	10,14
18.	Pniewo Wielkie	5	4	5	13	13	17	12,50	12,50	16,50
19.	Przybyszewo	2	4	4	3	11	11	3,16	11,46	11,46
20.	Radomka	1	1	3	1	1	9	0,70	0,70	6,38
21.	Regimin	18	20	19	54	56	58	8,74	9,05	9,37
22.	Szulmierz	16	19	19	72	87	82	16,25	19,64	18,55
23.	Targonie	5	3	4	18	12	15	7,93	5,29	6,61
24.	Trzcianka	7	7	6	21	19	10	20,59	18,63	9,90
25.	Zeńbok	14	18	19	62	74	71	18,96	22,63	21,71
GMINA REGIMIN		167	185	204	577	634	656	11,46	12,57	13,07

Opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Regiminie

Tabela nr 10. Zasiłek stały udzielony w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Solectwo	Liczba świadczeń			Kwota świadczeń (zł.)			Liczba osób, którym przyznano świadczenie		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	12	12	12	2 494	2 565	1 926	1	1	1
2.	Jarluty Duże	12	12	12	5 904	5 904	6 180	1	1	1
3.	Jarluty Małe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Kalisz	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Karniewo	18	12	12	7 326	5 144	6 180	2	1	1
6.	Kątki	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Klice	21	24	24	5 710	4 901	5 316	2	2	2
8.	Kliczki	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Kozdroje-Włosty	12	12	12	6 348	6 348	6 574	1	1	1
10.	Koziczyn	-	-	15	-	-	5 189	-	-	2
11.	Lekowo	24	24	14	10 628	9 511	5 758	2	2	2
12.	Lekówiec	-	7	12	-	3 703	6 573	-	1	1
13.	Lipa	-	11	12	-	5 819	6 573	-	1	1
14.	Mościce	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Pawłowo	-	-	8	-	-	4 457	-	-	1
16.	Pawłówko	12	5	-	3 396	1 638	-	1	1	-
17.	Pniewo-Czeruchy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Pniewo Wielkie	-	-	3	-	-	374	-	-	1
19.	Przybyszewo	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Radomka	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.	Regimin	12	16	12	6 348	7 658	6 573	1	2	1
22.	Szulmierz	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.	Targonie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24.	Trzcianka	12	12	8	4 668	4 668	3 112	1	1	1
25.	Zeńbok	-	3	12	-	1 176	2 160	-	1	1
GMINA REGIMIN		135	150	168	52 822	59 035	66 945	12	15	17

Opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Regiminie

Tabela nr 11. Zasiłek okresowy udzielony w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Solectwo	Liczba świadczeń			Kwota świadczeń (zł.)			Liczba osób, którym przyznano świadczenie		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	12	15	7	3 557	3 585	1 854	3	5	4
2.	Jarluty Duże	2	2	3	1 382	882	1 836	1	1	1
3.	Jarluty Małe	2	5	4	254	2 868	1 748	1	1	1
4.	Kalisz	-	-	1	-	-	230	-	-	1
5.	Karniewo	4	-	7	1 800	-	2 173	1	-	2
6.	Kątki	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Klice	28	53	31	18 592	24 865	19 244	10	10	8
8.	Kliczki	-	4	5	-	1 524	3 163	-	1	1
9.	Kozdroje-Włosty	-	-	3	-	-	801	-	-	1
10.	Koziczyn	15	14	15	8 286	8 987	10 576	1	2	3
11.	Lekowo	6	-	4	1 626	-	1 187	1	-	2
12.	Lekówiec	2	6	-	542	1 626	-	1	1	-
13.	Lipa	5	9	2	1 355	3 555	358	1	2	1
14.	Mościce	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Pawłowo	11	4	12	4 584	1 234	3 442	3	2	5
16.	Pawłówko	10	2	2	3 744	990	2 129	4	2	1
17.	Pniewo-Czeruchy	3	2	5	224	596	3 040	1	2	3
18.	Pniewo Wielkie	12	9	14	981	682	1 526	1	1	2
19.	Przybyszewo	8	11	6	1 368	4 781	2 636	1	3	2
20.	Radomka	3	-	4	813	-	1 345	1	-	2
21.	Regimin	20	17	13	5 050	8 427	4 830	6	6	4
22.	Szulmierz	16	21	12	6 888	6 373	6 778	7	7	3
23.	Targonie	4	2	-	286	639	-	1	1	-
24.	Trzcianka	3	-	4	813	-	960	1	-	2
25.	Zeńbok	17	20	11	9 451	8 917	4 848	5	7	5
GMINA REGIMIN		183	196	165	71 596	80 531	74 704	51	54	54

Opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Regiminie

W analizowanym okresie tj. w latach 2013-2015 mieszkańcy Gminy Regimin objęci byli programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Pomocą w ramach programu objęci pomocą mogli być: dzieci do 7 roku życia; uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej; osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji z różnych powodów (np. ubóstwa, bezrobocia), w tym osoby samotne, w podeszłym wieku chore lub niepełnosprawne.

W 2013 roku najwięcej (27) osób, którym przyznano świadczenia z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zamieszkiwało sołectwa Szulmierz i Zeńbok. W roku 2014 najwięcej osób (29) korzystających z programu zamieszkiwało sołectwo Szulmierz, natomiast w roku 2015 najwięcej osób (24) objętych omawianą pomocą zamieszkiwało sołectwo Klice.

Tabela nr 12. Liczba osób w Gminie Regimin objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	8	13	8
2.	Jarluty Duże	5	6	6
3.	Jarluty Małe	4	4	4
4.	Kalisz	-	2	3
5.	Karniewo	7	6	6
6.	Kątki	-	-	-
7.	Klice	24	23	24
8.	Kliczki	1	3	3
9.	Kozdroje-Włosty	3	3	3
10.	Koziczyn	4	3	4
11.	Lekowo	3	4	1
12.	Lekówiec	-	-	-
13.	Lipa	12	9	11
14.	Mościce	2	3	3
15.	Pawłowo	19	15	19
16.	Pawłówko	2	4	2
17.	Pniewo-Czeruchy	5	9	9
18.	Pniewo Wielkie	2	2	2
19.	Przybyszewo	-	-	1
20.	Radomka	-	-	3
21.	Regimin	16	12	12
22.	Szulmierz	27	29	21
23.	Targonie	9	6	6
24.	Trzcianka	8	8	1
25.	Zeńbok	27	24	20
GMINA REGIMIN		188	188	172

Opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Regiminie

3.5. Niepełnosprawność

W 2015 roku według danych Urzędu Gminy w Regiminie (ustalonych na podstawie przyznanego prawa do zasiłku pielęgnacyjnego) zamieszkiwało 89 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Najwięcej osób niepełnosprawnych zamieszkiwało sołectwo Grzybowo (16), natomiast najwyższy odsetek takich osób na 100 mieszkańców odnotowano w sołectwie Trzcianka (5%).

Tabela nr 13. Osoby niepełnosprawne w Gminie Regimin w 2015 r. na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

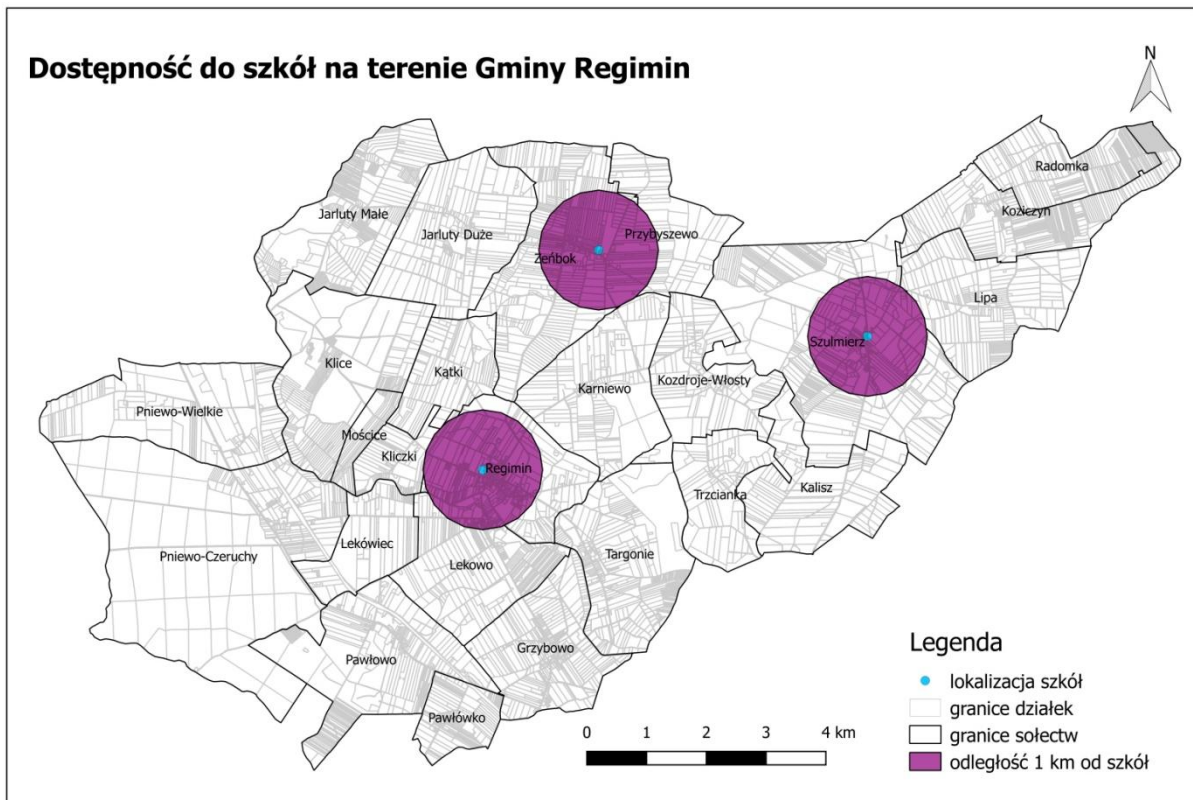
Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Liczba osób niepełnosprawnych	Odsetek liczby osób korzystających z pomocy gminy z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców badanego obszaru
1.	Grzybowo	478	16	3,3
2.	Jarluty Duże	174	0	0
3.	Jarluty Małe	129	1	0,8
4.	Kalisz	80	1	1,3
5.	Karniewo	138	3	2,2
6.	Kątki	92	2	2,2
7.	Klice	243	6	2,5
8.	Kliczki	90	0	0
9.	Kozdroje-Włosty	88	1	1,1
10.	Koziczyn	191	4	2,1
11.	Lekowo	287	5	1,7
12.	Lekówiec	92	1	1,1
13.	Lipa	224	4	1,8
14.	Mościce	28	0	0
15.	Pawłowo	313	5	1,6
16.	Pawłówko	100	2	2,0
17.	Pniewo-Czeruchy	217	2	0,9
18.	Pniewo Wielkie	103	5	4,9
19.	Przybyszewo	96	1	1,0
20.	Radomka	141	3	2,1
21.	Regimin	619	9	1,5
22.	Szulmierz	442	10	2,3
23.	Targonie	227	1	0,4
24.	Trzcianka	101	5	5,0
25.	Zeńbok	327	2	0,6
GMINA REGIMIN		5020	89	1,8

3.6. Edukacja i poziom oświaty

W Gminie Regimin bez zmian od 2013 roku funkcjonują trzy placówki oświatowe:

1. Gminny Zespół Szkół w Regiminie (w skład, którego wchodzi: Szkoła Podstawowa im. Teofila Lenartowicza oraz Gimnazjum) od 2007 roku;
2. Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Szulmierzu od 1953 roku;
3. Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Padlewskiego w Zeńboku od 1935 roku.

Mapa nr 2. Dostępność do szkół w Gminie Regimin

Powyższa mapa przedstawia rozmieszczenie szkół w Gminie Regimin. Zaznaczony fioletowy obszar stanowi odległość 1 km od wybranej placówki oświatowej, przy czym 1 km to mniej więcej 15 min czasu dojazdu. Szkoły podstawowe zlokalizowane są w centralnej, centralno-północnej i północno-wschodniej części gminy. Jedyne funkcjonujące w gminie gimnazjum zlokalizowane jest w centralnej części gminy.

W 2015 roku do placówek oświatowych w Gminie Regimin uczęszczało łącznie 498 uczniów. W porównaniu z rokiem 2013 ich liczba uległa zwiększeniu o 27 uczniów. W 2015 roku odnotowano również wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym do 121.

Tabela nr 14. Liczba uczniów w Gminie Regimin w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
1. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 4-6 lat	101	97	121
2. Liczba uczniów Gminnego Zespołu Szkół w Regiminie	346	351	366

3.	Liczba uczniów Szkoły Podstawowej im. Stefana Żeromskiego w Szulmierzu	73	78	79
4.	Liczba uczniów Szkoły Podstawowej im. Zygmunta Padlewskiego w Zeńboku	52	55	53

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

Edukacja jest istotnym elementem, wpływającym na standardy życia. Determinuje rozwój osobisty każdego człowieka, decyduje o statusie społecznym, otwiera możliwości na rynku pracy. Brak wykształcenia natomiast może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Poziom edukacji w Gminie Regimin zmierzony został na podstawie wyników sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku. Wyniki sprawdzianu pokazują, że uczniowie Gminy Regimin osiągają dobre wyniki w części I (język polski i matematyka) - 63,9%, powyżej średniej w powiecie - 63,1%. Przy czym zdecydowanie lepsze wyniki zostały osiągnięte z języka polskiego (70,8%), znacznie słabiej wypadł test wiedzy z matematyki (56,7%). Nieznacznie poniżej średniej powiatu (73%) zostały osiągnięte wyniki z języka obcego (71,2%). Natomiast wyniki młodzieży gimnazjalnej były niższe od średniej powiatu tylko z historii i WOSu oraz języka angielskiego na poziomie rozszerzonym. Jednak w porównaniu ze średnią dla województwa mazowieckiego wypadły znacznie poniżej średniej. Dla przykładu średnia województwa mazowieckiego z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym wyniosła w 2015 r. 51,2%, natomiast w Gminie Regimin było to zaledwie 36,5%.

Poziom edukacji w Gminie Regimin na poziomie podstawowym można określić jako średni. Natomiast poziom edukacji na poziomie gimnazjalnym jako słaby. Porównanie wyników egzaminów na podstawie danych uzyskanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie znajduje się poniżej.

Tabela nr 15. Średnie wyniki procentowe sprawdzianu po szkole podstawowej dla szkół w 2015 r. – Gmina Regimin

	Część pierwsza (%)			Część druga (%)
	Język polski	Matematyka	Ogółem	Język angielski
Gminny Zespół Szkół Szkoła Podstawowa im. Teofila Lenartowicza w Regiminie	66,3	48,2	57,5	67,1
Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Szulmierzu	76,1	66,1	71,1	74,3
Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Padlewskiego w Zeńboku	76,6	68,3	72,6	79,3
Gmina Regimin	70,8	56,7	63,9	71,2

Tabela nr 16. Średnie wyniki procentowe sprawdzianu po szkole podstawowej dla gmin – powiat ciechanowski w 2015 r.

	Część pierwsza (%)			Część druga (%)
	Język polski	Matematyka	Ogółem	Język angielski
Miasto Ciechanów	70,1	57,0	63,8	76,8
Gmina Ciechanów	68,2	47,9	58,3	69,6
Miasto i Gmina Głinojeck	71,0	53,2	62,3	65,8
Gmina Gołymin - Ośrodek	70,2	48,8	59,7	67,2
Gmina Grudusk	73,4	57,6	65,6	78,2
Gmina Ojrzeń	69,4	54,0	62,0	65,0
Gmina Opinogóra Górna	76,3	61,4	69,0	68,9
Gmina Regimin	70,8	56,7	63,9	71,2
Gmina Sońsk	65,8	52,9	59,5	70,4
Powiat ciechanowski	70,2	55,6	63,1	73,0

Tabela nr 17. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 r. w powiecie ciechanowskim

	Historia i WOS	Język polski	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	Język angielski - poziom podstawowy	Język angielski - poziom rozszerzony
Miasto Ciechanów	61,4	59,1	46,0	49,2	64,5	45,9
Gmina Ciechanów	60,3	62,5	49,5	49,2	50,7	26,1
Miasto i Gmina Głinojeck	60,7	58,1	41,6	47,7	61,4	39,8
Gmina Gołymin - Ośrodek	55,8	56,2	42,8	44,1	48,6	29,6
Gmina Grudusk	63,6	56,5	48,4	50,4	63,6	41,8
Gmina Ojrzeń	61,8	58,2	47,0	49,1	52,4	28,4
Gmina Opinogóra Górna	63,2	63,3	45,5	46,8	56,9	32,2
Gmina Regimin	58,7	60,4	50,7	51,2	62,5	36,5
Gmina Sońsk	55,8	53,6	39,1	41,6	53,0	33,2
Powiat ciechanowski	60,5	58,5	45,2	48,0	60,4	39,7
Gmina Regimin	58,7	60,4	50,7	51,2	62,5	36,5
Województwo mazowieckie	65,9	64,7	51,2	52,1	69,8	51,2

3.7. Organizacje pozarządowe

Ważnym kryterium w ocenie relatywnej kondycji danego obszaru jest jego potencjał do zapewnienia odpowiedniego rozwoju kapitału ludzkiego. Informacje wybrane do analizy tego zagadnienia z jednej strony determinowane były dostępnością wiarygodnych i aktualnych danych, a z drugiej strony charakterem Gminy Regimin. Charakter Gminy sprawia, że lokalna administracja ma ograniczone (w porównaniu do większych aglomeracji) możliwości w zakresie zapewnienia szerokiego dostępu do kultury, edukacji poza formalnej, sportu itp. Z tego względu uważa się, że potencjał lokalnej społeczności do samoorganizowania się w różnorodnych stowarzyszeniach, fundacjach i organizacjach społecznych stanowi w tym przypadku bardzo dobre odzwierciedlenie kondycji kapitału ludzkiego w analizowanej społeczności.

Na obszarze Gminy Regimin działają (zgodnie z wpisem do KRS):

- Fundacja Lilium z siedzibą w Regiminie – od 15 września 2014 r.
- Fundacja Edukacyjno – Sportowa Regeneracja z siedzibą w Pawłowie – od 3 czerwca 2014 r.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Regimin z siedzibą w Kozdrojach – od 25 listopada 2016 r.
- Stowarzyszenie Aktywne dla Pawłowa z siedzibą w Pawłowie – od 21 stycznia 2016 r.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Lokalnego „Przyjaciół Szkoły” z siedzibą w Pniewo-Czeruchy – od 5 lipca 2011 r.
- Stowarzyszenie Czarni z siedzibą w Regiminie – od 10 listopada 2009 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Klicach – od 21 czerwca 2016 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Pawłowie – od 31 lipca 2006 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Jarlutach Dużych – od 12 grudnia 2001 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Koziczynie – od 27 września 2001 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Lekowie – od 25 września 2001 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Zeńboku – od 24 września 2001 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Targoniach – od 20 września 2001 r.
- Ochotnicza Straż Pożarna z siedzibą w Szulmierzu – od 19 września 2001 r.

Tabela nr 18. Liczba organizacji pozarządowych w gminie Regimin (stan na 31.12. 2016 r.)

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Liczba organizacji pozarządowych	Odsetka liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców badanego obszaru
1.	Grzybowo	478	0	0
2.	Jarluty Duże	174	1	5,75
3.	Jarluty Małe	129	0	0
4.	Kalisz	80	0	0
5.	Karniewo	138	0	0
6.	Kątki	92	0	0

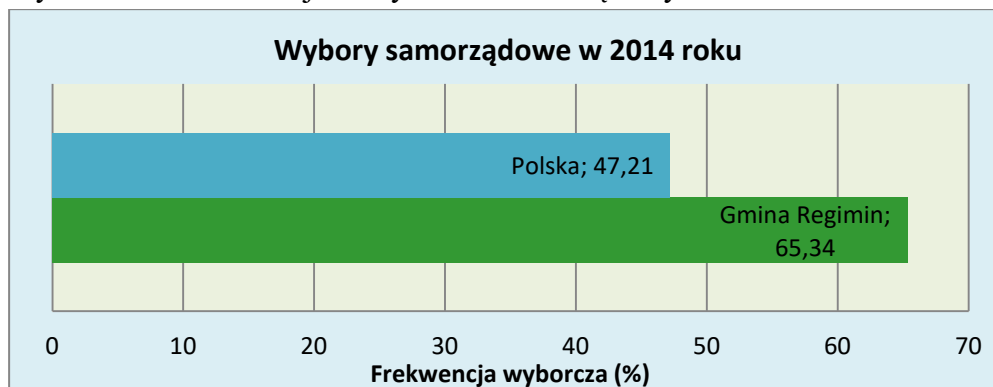
7.	Klice	243	1	4,12
8.	Kliczki	90	0	0
9.	Kozdroje-Włosty	88	1	11,36
10.	Koziczyn	191	1	5,24
11.	Lekowo	287	1	3,48
12.	Lekówiec	92	0	0
13.	Lipa	224	0	0
14.	Mościce	28	0	0
15.	Pawłowo	313	3	9,58
16.	Pawłówko	100	0	0
17.	Pniewo-Czeruchy	217	1	4,61
18.	Pniewo Wielkie	103	0	0
19.	Przybyszewo	96	0	0
20.	Radomka	141	0	0
21.	Regimin	619	2	3,23
22.	Szulmierz	442	1	2,26
23.	Targonie	227	1	4,41
24.	Trzcianka	101	0	0
25.	Zeńbok	327	1	3,06
GMINA REGIMIN		5020	14	2,79

3.8. Frekwencja wyborcza

O zaangażowaniu w sprawy gminy i kraju świadczy przede wszystkim frekwencja wyborcza. Służy ona często do oceny kapitału społecznego danego obszaru.

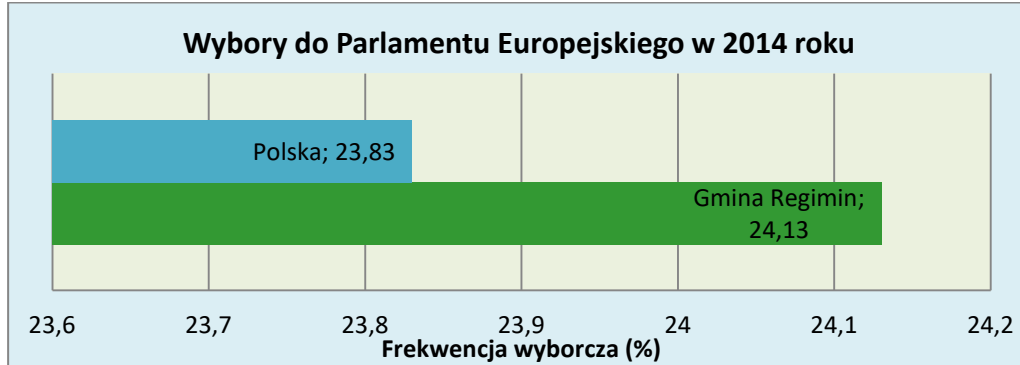
W wyborach samorządowych w 2014 roku wzięło udział 65,34% z 4065 uprawnionych do głosowania mieszkańców Gminy Regimin. Frekwencja wyborcza w Gminie Regimin była większą niż frekwencja wyborcza na poziomie krajowym, gdzie wyniosła 47,21%.

Wykres nr 3. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r.

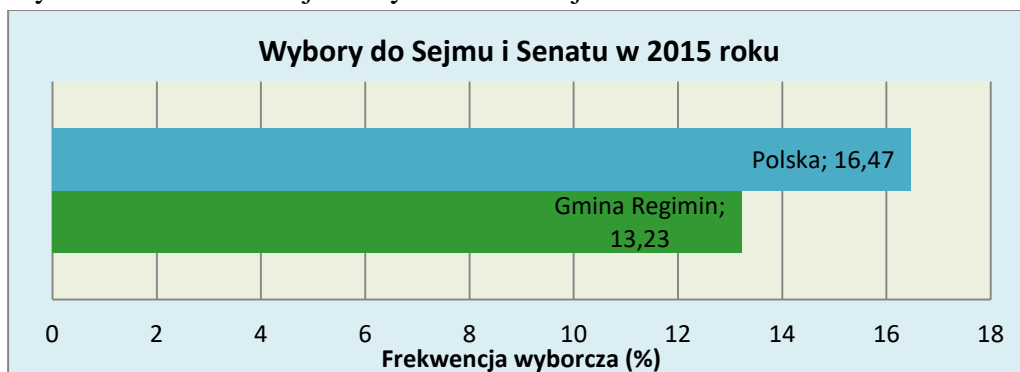
Do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku uprawnionych było 4069 mieszkańców Gminy Regimin. Frekwencja na poziomie gminnym wyniosła 24,13% czyli więcej niż frekwencja na poziomie krajowym, gdzie wyniosła 23,83%.

Wykres nr 4. Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r.

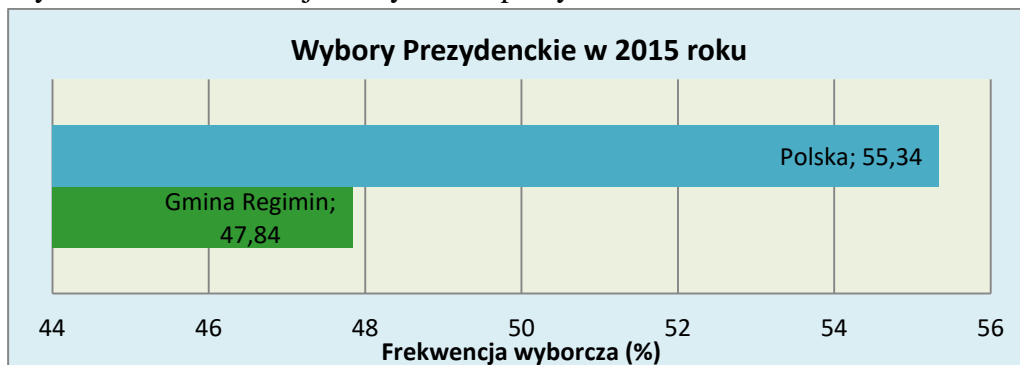
Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 roku w Gminie Regimin wyniosła 13,23%. Uprawnionych do głosowania było 4030 mieszkańców. Frekwencja wyborcza na poziomie krajowym była wyższa i wyniosła 16,47%.

Wykres nr 5. Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 r.

Do oddania głosu w wyborach prezydenckich w 2015 roku uprawnionych było 4045 mieszkańców Gminy Regimin. Frekwencja na poziomie gminnym wyniosła 47,84%, co w porównaniu z rezultatem na poziomie krajowym było zdecydowanie mniej. Frekwencja wyborcza w Polsce wyniosła bowiem 55,34%.

Wykres nr 6. Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r.

3.9. Przestępczość

Od roku 2013 w Gminie Regimin odnotowano spadek ogólnej liczby przestępstw. W roku 2013 popełniono ich łącznie 57. W roku 2014 odnotowano 22 przestępstwa, a więc spadek aż o 61%. W 2015 roku liczba przestępstw wyniosła 22.

W 2013 roku najwięcej przestępstw popełniono w sołectwie Klice (8), w 2014 roku najwięcej przestępstw odnotowano w sołectwie Regimin (4), z kolei w roku 2015 najwięcej przestępstw popełniono w sołectwie Grzybowo (6).

Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców badanego obszaru we wszystkich analizowanych latach pasował się powyżej średniej w aż 4 sołectwach: Grzybowie, Klice, Koziczyn oraz Pniewo-Czeruchy.

W roku 2015 najwyższy wskaźnik liczby przestępstw odnotowano w sołectwie Radomka (1,42).

Tabela nr 19. Wskaźnik liczby przestępstw w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	Liczba przestępstw			Odsetka liczby przestępstw na 100 mieszkańców badanego obszaru		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	6	3	6	1,26	0,63	1,26
2.	Jarluty Duże	2	0	0	1,14	0	0
3.	Jarluty Małe	1	0	0	0,77	0	0
4.	Kalisz	2	2	0	2,50	2,50	0
5.	Karniewo	0	0	0	0	0	0
6.	Kątki	0	0	0	0	0	0
7.	Klice	8	2	2	3,28	0,82	0,82
8.	Kliczki	0	0	1	0	0	1,11
9.	Kozdroje-Włosty	0	0	0	0	0	0
10.	Koziczyn	5	2	1	2,62	1,04	0,52
11.	Lekowo	0	0	0	0	0	0
12.	Lekówiec	0	0	0	0	0	0
13.	Lipa	0	0	0	0	0	0
14.	Mościce	0	0	0	0	0	0
15.	Pawłowo	4	1	1	1,28	0,32	0,32
16.	Pawłówko	0	0	0	0	0	0
17.	Pniewo-Czeruchy	7	1	1	3,23	0,46	0,46
18.	Pniewo Wielkie	2	1	0	1,92	0,96	0
19.	Przybyszewo	0	0	0	0	0	0
20.	Radomka	1	1	2	0,70	0,70	1,42
21.	Regimin	7	4	5	1,13	0,65	0,81
22.	Szulmierz	0	3	2	0	0,68	0,45
23.	Targonie	5	1	1	2,20	0,44	0,44

24.	Trzcianka	3	0	0	2,94	0	0
25.	Zeńbok	4	1	0	1,22	0,31	0
GMINA REGIMIN		57	22	22	1,13	0,44	0,44

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

W 2013 roku najczęściej popełnionych przestępstw w Gminie Regimin dotyczyło kradzieży mienia (24) i włamań do obiektów (24), stanowiły one 84,2% wszystkich popełnionych przestępstw omawianego obszaru. W 2014 roku najczęściej - 50% popełnionych przestępstw stanowiły kradzieże mienia, których liczba wyniosła 11. Z kolei w 2015 roku kradzieże mienia wciąż stanowiły największą liczbę (10) popełnionych przestępstw w Gminie Regimin stanowiąc 45,5% odnotowanych przestępstw.

Tabela nr 20. Podział zaistniałych zdarzeń na terenie Gminy Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	Struktura przestępstw popełnionych w Gminie Regimin w latach 2013-2015														
		Kradzież mienia			Włamania do obiektu			Uszkodzenie mienia			Uszkodzenie ciała			Bójka/pobicie/ rozbój		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	2	2	3	4	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
2.	Jarluty Duże	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Jarluty Małe	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Kalisz	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Karniewo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Kątki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Klice	3	1	-	3	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1
8.	Kliczki	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Kozdroje-Włosty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Koziczyn	-	-	-	3	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-
11.	Lekowo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Lekówiec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Lipa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Mościce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Pawłowo	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Pawłówko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17.	Pniewo-Czeruchy	3	-	1	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Pniewo Wielkie	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Przybyszewo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Radomka	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
21.	Regimin	3	2	3	3	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
22.	Szulmierz	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
23.	Targonie	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
24.	Trzcianka	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.	Zeńbok	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
GMINA REGIMIN		25	11	10	24	6	8	5	2	2	2	1	1	2	1	1

3.10. Infrastruktura mieszkaniowa

Budynki mieszkalne zlokalizowane na obszarze Gminie Regimin obejmują głównie zabudowę jednorodzinna. W roku 2015 liczba mieszkań/domów wynosiła 1286, z czego 10 stanowiła własność gminy. W analizowanym okresie na terenie Gminy Regimin liczba mieszkań socjalnych lub zamiennych wyniosła 0.

Od 2010 roku Gmina Regimin realizuje program usuwania azbestu w ramach Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Regimin na lata 2009-2013 (z perspektywą do roku 2032 r.). Koszty realizacji programu pokrywane są z dotacji Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Gmina zakłada usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy do 2032 r. Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia obszaru gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom gminy w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo - azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

Przeprowadzona w 2014 inwentaryzacja podczas wizyt terenowych wykazała iż powierzchnia dachów i elewacji obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi wynosi 296 682m², z czego ok. 99% stanowią płyty faliste, a płyty płaskie 1% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych. Ponadto stwierdzono 9 miejsc składowania odpadów azbestowych o łącznej powierzchni 64 m². Wyroby azbestowe o największej powierzchni zlokalizowano w sołectwach: Szulmierz, Regimin, Lipa i Zeńbok. Na obszarach tych znajdują się wyroby azbestowe o łącznej powierzchni 87 128 m², co stanowi 29% powierzchni wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie Gminy Regimin. Najwięcej obiektów, na których znajdują się wyroby azbestowe (łącznie 152 obiektów - niemal 9%) znajduje się w sołectwie Regimin.

Tabela nr 21. Powierzchnia zainstalowanych płyt azbestowych w Gminie Regimin w stosunku do liczby obiektów (m²)

Lp.	Sołectwo	Liczba obiektów	Powierzchnia płyt azbestowych w m ²	Powierzchnia zainstalowanych płyt azbestowych w stosunku do liczby budynków (m ²)
1.	Grzybowo	101	14889	147,42
2.	Jarluty Duże	95	14895	156,79
3.	Jarluty Małe	33	4025	121,97
4.	Kalisz	42	9766	232,52

5.	Karniewo	54	8468	156,81
6.	Kątki	47	8956	190,55
7.	Klice	42	8024	191,05
8.	Kliczki	49	7518	153,43
9.	Kozdroje-Włosty	38	8639	227,34
10.	Koziczyn	96	16513	172,01
11.	Lekowo	98	13322	135,94
12.	Lekówiec	48	13321	277,52
13.	Lipa	86	20299	236,03
14.	Mościce	19	3334	175,47
15.	Pawłowo	59	8029	136,08
16.	Pawłówko	29	3887	134,03
17.	Pniewo-Czeruchy	69	9753	141,35
18.	Pniewo Wielkie	64	11180	174,69
19.	Przybyszewo	63	9599	152,37
20.	Radomka	65	14368	221,05
21.	Regimin	152	21459	141,18
22.	Szulmierz	136	27267	200,49
23.	Targonie	80	12587	157,34
24.	Trzcianka	51	8481	166,29
25.	Zeńbok	137	18103	132,14
GMINA REGIMIN		1753	296682	169,24

Średnia powierzchnia płyt azbestowych w Gminie Regimin wynosi 169,24 m² na 1 obiekt. W sołectwach Lekówiec, Lipa i Kalisz stosunek powierzchni płyt azbestowych do liczby obiektów jest najwyższy.

Azbest ze względu na swoje właściwości należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego. Substancja ta powinna podlegać sukcesywnej eliminacji.

3.11. Budynki użyteczności publicznej

W Gminie Regimin funkcjonuje 17 budynków użyteczności publicznej. Najwyższa odsetka budynków, o których mowa na 100 mieszkańców badanego obszaru dotyczy sołectwa Pniewo-Wielkie i wynosi 0,97%.

Tabela nr 22. Odsetka budynków użyteczności publicznej na 100 mieszkańców w Gminie Regimin.

Lp.	Sołectwo	Odsetka budynków użyteczności publicznej na 100 mieszkańców badanego obszaru
1.	Grzybowo	0,21%
2.	Jarluty Duże	0,57%
3.	Jarluty Małe	0%
4.	Kalisz	0%

5.	Karniewo	0,72%
6.	Kątki	0%
7.	Klice	0%
8.	Kliczki	0%
9.	Kozdroje-Włosty	0%
10.	Koziczyn	0,52%
11.	Lekowo	0,35%
12.	Lekówiec	0%
13.	Lipa	0,45%
14.	Mościce	0%
15.	Pawłowo	0,32%
16.	Pawłówko	0%
17.	Pniewo-Czeruchy	0,46%
18.	Pniewo Wielkie	0,97%
19.	Przybyszewo	0%
20.	Radomka	0,71%
21.	Regimin	0,32%
22.	Szulmierz	0,45%
23.	Targonie	0,44%
24.	Trzcianka	0%
25.	Zeńbok	0,61%
GMINA REGIMIN		0,34%

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

W poniższej tabeli przedstawiono stopień termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Na 17 budynków tylko 3 zostały poddane kompletnej termomodernizacji, 1 budynek natomiast został częściowo ztermomodernizowany.

Tabela nr 23. Stopień termomodernizacji budynków użyteczności publicznej w Gminie Regimin (stan na 31.12.2015 r.)

Lp.	Nazwa budynku użyteczności publicznej	Przeprowadzona termomodernizacja (K-kompletna, C-częściowa, B-brak)
1.	Urząd Gminy w Regiminie	B
2.	Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Szulmierzu	B
3.	Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Padlewskiego w Zeńboku	B
4.	Gminny Zespół Szkół w Regiminie	B
5.	Świetlica Wiejska w Pniewo-Czeruchach	B
6.	Świetlica Wiejska w Pniewie Wielkim	B
7.	Świetlica Wiejska w Lipie	B
8.	Świetlica Wiejska w Karniewie	B
9.	Świetlica Wiejska w Grzybowie	B

10.	Świetlica Wiejska w Radomce	B
11.	Strażnica OSP w Lekowie	K
12.	Strażnica OSP w Jarlutach Dużych	K
13.	Strażnica OSP w Pawłowie	B
14.	Strażnica OSP w Targoniach	B
15.	Strażnica OSP w Szulmierzu	C
16.	Strażnica OSP w Koziczynie	K
17.	Strażnica OSP w Zeńboku	B

3.12. Gospodarka wodno-ściekowa

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy Regimin (stan na 31 grudzień 2014 roku) wynosiła 112,41 kilometra. Do 1260 odbiorców doprowadzona był bieżąca woda, z czego 1218 było odbiorcami indywidualnymi, natomiast 42 pozostałych odbiorców stanowiły firmy, instytucje i urzędy. Łączna długość przyłączy funkcjonujących na terenie gminy wynosiła wtedy prawie 30 kilometrów. Dostępu do sieci wodociągowej nie posiadały jedynie nieliczne, znacznie oddalone od zwartej zabudowy, posesje. Część z nich korzystała jednak z własnych ujęć wody (studnie kopane), ale pochodząca z nich woda najczęściej nie spełniała wymaganych norm. Stan sieci wodociągowej określić można jako bardzo dobry, gdyż większość z istniejących odcinków zbudowana została w latach 1995-2014. Dzięki nakładom inwestycyjnym z budżetu gminy w latach 2012-2014 zakończony został proces przełączania nieruchomości w Regiminie i Lekowie, do których woda dostarczana była starymi, wybudowanymi w latach 60- tych XX wieku, rurami cementowo-azbestowymi. Łącznie ponad 100 odbiorców przyłączonych zostało do nowej sieci wodociągowej. W roku 2015 przebudowano ostatni, liczący ok. 400 mb. odcinek tego typu sieci funkcjonujący jeszcze w Regiminie. Na dzień 31 grudnia 2015 r. łączna liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej w Gminie Regimin wyniosła 1397. Na terenie gminy funkcjonują trzy ujęcia wody: w Regiminie, Zeńboku i Radomce. Najbardziej wydajne jest ujęcie w Regiminie, gdzie funkcjonują dwie studnie głębinowe (114 m sześć. i 105 m. sześć.). Badania jakości wody pobieranej ze wszystkich trzech ujęć prowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Ciechanowie pozwalają stwierdzić, że jest to woda o bardzo dobrej jakości w zakresie wskaźników fizykochemicznych i mikrobiologicznych. Właścicielem instalacji wodociągowych i urządzeń jest Urząd Gminy w Regiminie. Na podstawie umowy podpisanej z Zakładem Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa w Mławie zakład ten jest zarządcą całości instalacji, sprawuje nad nią kontrolę oraz dokonuje bieżących napraw i konserwacji. Odpowiada także za jakość i parametry fizykochemiczne dostarczanej odbiorcom wody.

Do 2013 roku na terenie Gminy Regimin podstawowym problemem z zakresu infrastruktury technicznej był brak sieci kanalizacji sanitarnej oraz gminnej oczyszczalni ścieków. Próby rozwiązania tego problemu podejmowane były przez władze samorządowe już w latach 2006-2009, ale ze względu na ograniczone fundusze unijne skierowane na gospodarkę wodno-kanalizacyjną wnioski o dofinansowanie budowy oczyszczalni i kanalizacji składane przez gminę były rozpatrywane negatywnie. Jednakże dzięki wsparciu finansowemu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz preferencyjnej pożyczce uzyskanej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

w Warszawie w 2013-2014 skanalizowana została większość miejscowości Regimin, zaś w 2014 roku oddano do użytku nowoczesną, mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Targoniach o dziennej przepustowości ponad 670 m³. Docelowo ma ona oczyszczać ścieki dostarczane siecią kanalizacji sanitarnej ze wszystkich miejscowości leżących na obszarze gminy. Na terenie oczyszczalni działa także automatyczny punkt zlewny zapewniający odbiór ścieków dowożonych. Wybudowana w Regiminie sieć kanalizacji sanitarnej składa się (stan na dzień 30 czerwca 2015 r.) z 7231 mb. kanalizacji grawitacyjnej o średnicach od 160 do 250 mm, 1287 mb. kanalizacji tłocznej (średnice 63 i 125 mm), których funkcjonowanie wspomaga 8 przepompowni. Na dzień 30 czerwca 2015 r. z systemu zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków korzystało w Regiminie 118 nieruchomości należących w większości do osób fizycznych. Ścieki do kanalizacji odprowadzane są także z obiektów szkolnych, urzędów, zakładów usługowych i handlowych.

Gmina posiada także aktualne pozwolenia na budowę kolejnego etapu kanalizacji w Regiminie (3271 mb. sieci tłocznej i grawitacyjnej) oraz kompletną dokumentację projektową na budowę sieci kanalizacji sanitarnej w trzech kolejnych miejscowościach: Lekowo, Grzybowo i Targonie. Zamieszkuje w nich łącznie ok. 1000 osób.

Przeważająca ilość ścieków bytowo – gospodarczych powstających na terenie gminy gromadzona jest w osadnikach bezodpływowych, skąd wywożona jest wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków w Targoniach i Ciechanowie. Zajmują się tym w chwili obecnej specjalistyczne firmy, które decyzją Wójta Gminy otrzymały stosowne zezwolenie na wywóz ścieków komunalnych. Zaostrzenie przepisów dotyczących gospodarki ściekami powoduje, że sporadyczne są przypadki wywożenia nieczystości płynnych na pola, wylewania ich do lasu czy rowów melioracyjnych. Niewielki odsetek wytwarzanych na terenie gminy ścieków oczyszczany jest w przydomowych oczyszczalniach. Na obszarze gminy funkcjonuje w chwili obecnej 16 tego typu urządzeń. Na terenie m. Klice funkcjonuje niewielka biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków, wybudowana w latach 70-tych XX wieku, która obsługuje dwa bloki mieszkalne należące do dawnego PGR Klice. Wymaga ona jednak poważnej modernizacji i unowocześnienia. Z przyłączy do niej korzysta ok. 100 mieszkańców tej miejscowości. Realizacja koncepcji skanalizowania wszystkich miejscowości w gminie jest podstawowym priorytetem w zakresie zadań inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w okresie 2015-2021.

3.13. Infrastruktura transportowa

Struktura przestrzenna sieci drogowej gminy Regimin jest dobrze rozwinięta. Na układ drogowy składają się drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Zaliczono je w poszczególnych kategoriach do różnych klas: „G” (drogi ruchu przyspieszonego) oraz „Z” i „L” (drogi zbiorcze i lokalne dla dróg powiatowych i gminnych). Stan techniczny dróg i ich nawierzchni jest jednak niezadowolający, stąd część dróg na terenie gminy nie spełnia tych wymagań. Zły stan techniczny wynika w szczególności z powstających w nawierzchni szczelin i kolein, braku utwardzonych poboczy, co powoduje zniszczenia krawędzi nawierzchni, braku rowów odwadniających. Drogom brakuje pasów ruchu wolnego oraz ścieżek rowerowych, co w powiązaniu z licznymi wjazdami do pól i zagród prowadzi do wzrastającej liczby wypadków i kolizji. Szczególnym zagrożeniem dla ruchu pieszego jest brak lub zły stan chodników w większości miejscowości gminy. Bezpieczeństwu ruchu

zagraża także zły i bardzo zły stan drzew rosnących w pasach dróg, szczególnie powiatowych i gminnych.

3.14. Środowisko przyrodnicze

Gmina Regimin charakteryzuje się występowaniem dwóch skupisk terenów biologicznie aktywnych, kształtujących środowisko przyrodnicze gminy: na zachodzie Las Lekowski i kompleks trwałych użytków zielonych Klice–Kątki–Jarluty oraz w części środkowo –wschodniej kompleksy łąk i lasów z rejonu Karniewo–Szulmierz, powiązanych doliną rzeki Łydyni.

Elementem charakterystycznym krajobrazu gminy, powodującym jego urozmaicenie są zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne. Często są to wyjątkowe okazy drzew i krzewów – grusze polne, dzikie jabłonie i śliwy, głogi, krzewy jeżyn, tarnina, dzika róża, które nie tylko upiększają krajobraz, ale są też ostoją i schronieniem dla wielu gatunków zwierząt.

Na obszarze Gminy Regimin znajdują się dwa rezerваты przyrody – rezerwat leśno-ornitologiczny Modła o powierzchni 9,36ha, położony na skraju lasów lekowskich i chroniący starodrzew sosnowo-dębowy i miejsca lęgowe bociana czarnego oraz rezerwat Lekowo o powierzchni 5,31 ha, chroniący starodrzew dębowy pochodzenia naturalnego z bogatym runem. Oba rezerваты utworzono w 1979.

W Gminie Regimin łączna powierzchnia terenów zielonych wynosi 11 128 ha, co stanowi 26,1% całej powierzchni gminy. Najwyższą odsetką terenów zielonych charakteryzuje się sołectwo Pniewo-Czeruchy, gdzie obszary zielone stanowią 82,8% powierzchni sołectwa.

Tabela nr 24. Odsetka terenów zielonych w Gminie Regimin

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia badanego obszaru w hektarach	Odsetka terenów zielonych badanego obszaru
1.	Grzybowo	393	0,8%
2.	Jarluty Duże	492	4,6%
3.	Jarluty Małe	464	26,2%
4.	Kalisz	407	22,2%
5.	Karniewo	465	30,7%
6.	Kątki	229	9,0%
7.	Klice	521	17,4%
8.	Kliczki	125	3,1%
9.	Kozdroje-Włosty	357	22,1%
10.	Koziczyn	373	1,8%
11.	Lekowo	409	1,1%
12.	Lekówiec	228	5,4%
13.	Lipa	462	0,0%
14.	Mościce	100	0,0%
15.	Pawłowo	536	32,8%
16.	Pawłówko	149	5,7%
17.	Pniewo-Czeruchy	1352	82,8%

18.	Pniewo Wielkie	528	44,3%
19.	Przybyszewo	345	20,2%
20.	Radomka	268	6,1%
21.	Regimin	423	4,2%
22.	Szulmierz	1079	30,1%
23.	Targonie	500	34,0%
24.	Trzcianka	271	36,3%
25.	Zeńbok	652	10,9%
GMINA REGIMIN		11128	26,1%

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

Na terenie gminy Regimin gleby wykazują duże zróżnicowanie pod względem typów, jak i kompleksów przydatności rolniczej. Obszar w północno – wschodniej części gminy (Radomka, Koziczyn, Lipa), gdzie dominują czarne ziemie właściwe, gleby brunatne właściwe i wylugowane, stanowi rozległy i dość jednorodny kompleks gleb urodzajnych. Są to gleby zwarte o składzie mechanicznym pyłów, ilów, glin ciężkich i lekkich oraz piasków gliniastych. Drugi rejon bardzo urodzajnych gleb położony jest w południowej i środkowo – zachodniej części gminy (Lekowo, Lekówiec, Pawłowo, Grzybowo oraz częściowo Klice i Kliczki). Występują tu gleby w większości o składzie mechanicznym glin lekkich i piasku gliniastego na podłożu glin średnich lub ciężkich. Użytki zielone w większości należą do bardzo urodzajnych, o glebach mineralnych, mułowo-torfowych, murszowych i torfowych. Najbardziej urodzajne łąki i pastwiska występują w zachodniej części gminy (rejon wsi Klice, Kątki, Karniewo).

Pod względem hydrograficznym analizowany obszar znajduje się w dorzeczu Wkry. Pokryty jest siecią odpływu wód powierzchniowych: rzek, strumieni i rowów melioracyjnych. Największym ciekim wodnym jest rzeka Łydynia – lewostronny dopływ Wkry o całkowitej długości 72 kilometrów i powierzchni zlewni 697,9 km kw., przepływająca przez środkową część gminy z północnego zachodu na południowy wschód. W części wschodniej gminy, w obrębie istniejących torfowisk, przepływa rzeka Pławnica, która uchodzi do Łydyni poza granicami gminy. Niewielka część obszaru gminy Regimin odwadniana jest przez dopływy Wkry – Wisiołkę i Rosicę na zachodzie oraz Sonę na wschodzie. Strefę wododziałową w zachodniej części gminy stanowi wzgórze moreny czołowej, natomiast w części wschodniej – krawędź opinogórska. Na wschodnich stokach krawędzi biorą początek rzeki: Pełta i Sona. Większość rzek została zakwalifikowana do kategorii rzek o ograniczonych zasobach, niegwarantujących w pełni pokrycia potrzeb wodnych. Natomiast zlewnie tych rzek – do zlewni zagrożonych deficytem wód powierzchniowych.

Na terenie Gminy Regimin istnieje znaczna powierzchnia terenów o niekorzystnych warunkach termicznych. Doliny rzek stanowią typowe obszary akumulacji i zalegania chłodnego powietrza oraz występowania częstych inwersji termicznych. Gmina Regimin leży na obszarze charakteryzującym się najmniejszym w Polsce średnim opadem rocznym. Opad jest wyjątkowo niski, gdyż utrzymuje się poniżej 500 mm, podczas gdy dla Polski przyjmuje się średnio 600 mm.

Na terenie gminy nie są prowadzone odrębne pomiary zanieczyszczenia powietrza. Jednak z uwagi na brak uciążliwego przemysłu na obszarze gminy i w jej okolicy, działania

proekologiczne podjęte w pobliskim Ciechanowie (modernizacja systemu ciepłowniczego, ograniczenie emisji związków trujących przez zakłady przemysłowe) i na terenie samej gminy (wymiana kotłowni z węglowych na gazowe i olejowe) oraz bogactwo przyrodnicze znajdujące się na terenie gminy pozwalają na zaliczenie omawianego terenu do obszarów o bardzo wysokich parametrach określających czystość powietrza.

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych oraz zarejestrowanych złóż surowców mineralnych.

3.15. Ochrona zabytków

Do cennych zabytków kulturowego krajobrazu obszaru Gminy Regimin należy zaliczyć 29 obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji dóbr kultury i wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków. Ich obecność wymaga pracy przy ich utrzymaniu i konserwacji. Urząd Gminy Regimin dokonał, według własnych kryteriów - oceny stanu technicznego zabytków uwzględniając dostępności do obiektów oraz funkcjonalności zagospodarowania terenu. Stan techniczny oceniono biorąc pod uwagę także dostosowanie wnętrza do przebywania w obiektach użytkowników, stan elementów zagospodarowania, stan nawierzchni, stan elewacji; okien; drzwi itd. Potrzeba remontu wiąże się przede wszystkim z nakładami finansowymi, które zagwarantują utrzymanie obiektu w należytym stanie.

Tabela nr 25. Wykaz obiektów zabytkowych w Gminie Regimin

Lp.	Obiekt	Lokalizacja (sołectwo)	Obiekty zabytkowe w złym stanie technicznym (ocena Urzędu Gminy Regimin) NIE/TAK
1.	Zespół dworski - dwór, ob.dom nr 43, murowany z ok. 1880 r. (1/W1/)	Grzybowo	TAK
2.	Zespół dworski - dwór, ob.dom nr 43, murowany z ok. 1920 r. (3/W/1)	Jarluty Małe	TAK
3.	Zespół dworski - dwór drewniany z ok. 1860 r. (5/W/1)	Karniewo	TAK
4.	Zespół dworski – figura przydrożna (5/W2)	Karniewo	TAK
5.	Zespół dworski – dwór drewniano/murowany z XVIII/XIX w. (7/W/1)	Klice	TAK
6.	Zespół dworski – dwór, ob. szkoła, murowany z ok. 1890 r. (9/W/1)	Koziczyn	TAK
7.	Zespół kościoła parafialnego – Kościół p.w. św. Trójcy, drewniany z XVIII w. (10/W/1)	Koziczyn	TAK
8.	Zespół kościoła parafialnego – dzwonnica, drewniana z XIX w.(10/W/2)	Koziczyn	TAK
9.	Zespół kościoła parafialnego – cmentarz parafialny, rzymsko-katolicki z 2 poł. XIX w. (10/W/3)	Koziczyn	TAK
10.	Zespół kościoła parafialnego – Kościół p.w. św. Stanisława, drewniany z 1772 r.	Lekowo	TAK

	(11/W1)		
11.	Zespół kościoła parafialnego – dzwonnica, drewniana z XIX w. (11/W/2)	Lekowo	TAK
12.	Zespół dworski – dwór murowany z ok. 1880 r. (11/W/3)	Lekowo	TAK
13.	Zespół dworski - Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki z XIX w. (11/W/4)	Lekowo	TAK
14.	Zespół dworski – dwór murowany z ok. 1928 r. (13/W/1)	Lipa	TAK
15.	Dom nr 39, czworak, drewniany z początku XX w. (14/W/1)	Pawłowo	TAK
16.	Obora, murowana, z początku XX w. (14/W/2)	Pawłowo	TAK
17.	Obora, murowana, z początku XX w. (14/W/3)	Pawłowo	TAK
18.	Chlewnia, murowana, z początku XX w. (14/W/4)	Pawłowo	TAK
19.	Kuźnia, murowana, z początku XX w. (14/W/5)	Pawłowo	TAK
20.	Cmentarz wojenny z 1915 r. (15/W/1)	Pniewo-Czeruchy	TAK
21.	Dom dróżnika kolejowego z ok. 1877 r. (15/W/2)	Pniewo-Czeruchy	TAK
22.	Zespół dworski – dwór murowany z 1874 r. (18/W/1)	Szulmierz	TAK
23.	Zespół dworski – dom nr 32a drewniany z ok. 1890 r. (18/W/2)	Szulmierz	TAK
24.	Zespół dworski – dom nr 36, drewniany z 1917 r. (18/W/3)	Szulmierz	TAK
25.	Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja, murowany, z końca XVIII w. (20/W/1)	Zeńbok	TAK
26.	Dzwonnica drewniana z XIX w. (21/W/2)	Zeńbok	TAK
27.	Brama w murze kościelnym, drewniany z ok. 1910 r. (22/W/3)	Zeńbok	TAK
28.	Zespół dworski – dworek drewniany z ok. 1850 r. (20/W/4)	Zeńbok	TAK
29.	Zespół dworski – wiatrak, drewniany z XIX/XX w. (20/W/5)	Zeńbok	TAK

3.16. Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

Infrastruktura przeznaczona do rekreacji w Gminie Regimin obejmują powierzchnię 6,66 ha. Składają się na nie głównie place zabaw, hala sportowa oraz 3 boiska sportowe. Infrastruktura rekreacyjna w gminie jest niskiej jakości (zły stan boisk, brak miejsc sportowo-rekreacyjnych spełniających oczekiwania mieszkańców gminy). Ponadto należy wspomnieć o wynikach badań jakościowych, gdzie największy procent respondentów skarżył się na brak ścieżek rowerowych.

Tabela nr 26. Obiekty służące rekreacji w Gminie Regimin

Lp.	Nazwa obiektu	Powierzchnia w ha	Lokalizacja (sołectwo)
1.	Boisko sportowe	0,98	Regimin
2.	Hala sportowa	0,19	Regimin
3.	Boisko sportowe	3,06	Pawłowo
4.	Boisko sportowe	0,16	Szulmierz
5.	Plac zabaw	0,07	Karniewo
6.	Plac zabaw	0,11	Szulmierz
7.	Plac zabaw	0,68	Koziczyn
8.	Plac zabaw	0,08	Trzcianka
9.	Plac zabaw	0,51	Targonie
10.	Plac zabaw	0,33	Grzybowo
11.	Plac zabaw	0,03	Lekowo
12.	Plac zabaw	0,53	Pniewo-Czeruchy
Razem		6,66	Gmina Regimin

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

Pomimo, iż Gmina Regimin posiada warunki przyrodnicze, ekologiczne i kulturowe, które sprawiają, że gmina ta jest atrakcyjnym terenem dla rozwoju turystyki i agroturystyki, na obszarze Gminy Regimin nie funkcjonują wielkie ośrodki turystyczne. Brak jest także małych hoteli mogących przyjąć turystów chcących podziwiać zabytki i krajobrazy obszaru tzw. Zielonych Płuc Polski. Jedynie w sołectwie Pniewo Wielkie funkcjonuje gospodarstwo agroturystyczne o nazwie Uroczysko. Położone w bardzo atrakcyjnym i ustronnym miejscu, otoczone kompleksem Lasów Lekowskich oferuje gościom aktywny i bardzo urozmaicony sposób spędzania wolnego czasu.

Atrakcyjność turystyczną gminy zwiększyć może planowana budowa zbiornika retencyjnego na rzece Łydyni o powierzchni lustra wody wynoszącej ok. 89 hektarów. Położony w malowniczej dolinie rzeki, w pobliżu dużego kompleksu Lasów Lekowskich oraz w miejscu charakteryzującym się łatwością dojazdu może się stać atrakcją nie tylko dla mieszkańców bliskiego Ciechanowa i powiatu, ale także aglomeracji warszawskiej.

3.17. Sfera gospodarcza

Uwarunkowania środowiskowe, w zasadniczej części rolniczy charakter gminy oraz położenie z dala od głównych ośrodków miejskich powoduje, iż na terenie gminy nie funkcjonują duże i średnie firmy produkcyjne i zakłady przemysłowe. Do głównych pracodawców na terenie Gminy Regimin należy zaliczyć System Gazociągów Tranzytowych Jamał – Europa Zachodnia z siedzibą w Warszawie, który prowadzi na terenie gminy Tłocznię Gazów „Ciechanów”, placówki oświatowe oraz Urząd Gminy w Regiminie. Na terenie gminy przeważają małe podmioty gospodarcze, w których pracuje sam właściciel oraz jego rodzina.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w Gminie Regimin w roku 2015 wyniosła 22. Od roku 2013 odnotowano systematyczny spadek przedsiębiorców prowadzących swą działalność na

obszarze gminy. W roku 2013 na 100 mieszkańców gminy odsetka analizowanych podmiotów wynosiła 0,56, natomiast w roku 2015 zaledwie 0,44. Najwięcej podmiotów gospodarczych w poddanym analizie okresie występowała w sołectwie Regimin. W latach 2013-2015 w sołectwach Jarluty Małe, Kalisz, Kątki, Koziczyn, Mościce oraz Pniewo-Czeruchy nie funkcjonował żaden podmiot gospodarczy wpisany do CEIDG.

Tabela nr 27. Podmioty gospodarcze w Gminie Regimin w latach 2013-2015

Lp.	Sołectwo	Liczba podmiotów wpisanych do CEIDG			Odsetka liczby podmiotów wpisanych do CEIDG na 100 mieszkańców badanego obszaru		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
1.	Grzybowo	3	5	1	0,63	1,05	0,21
2.	Jarluty Duże	1	-	-	0,57	0,00	0,00
3.	Jarluty Małe	-	-	-	0,00	0,00	0,00
4.	Kalisz	-	-	-	0,00	0,00	0,00
5.	Karniewo	2	-	1	1,43	0,00	0,72
6.	Kątki	-	-	-	0,00	0,00	0,00
7.	Klice	1	-	1	0,41	0,00	0,41
8.	Kliczki	1	-	-	1,10	0,00	0,00
9.	Kozdroje-Włosty	-	1	-	0,00	1,12	0,00
10.	Koziczyn	-	-	-	0,00	0,00	0,00
11.	Lekowo	1	-	-	0,35	0,00	0,00
12.	Lekówiec	1	-	-	1,08	0,00	0,00
13.	Lipa	1	2	2	0,45	0,89	0,89
14.	Mościce	-	-	-	0,00	0,00	0,00
15.	Pawłowo	1	-	3	0,32	0,00	0,96
16.	Pawłówko	2	-	-	1,94	0,00	0,00
17.	Pniewo-Czeruchy	-	-	-	0,00	0,00	0,00
18.	Pniewo Wielkie	1	-	1	0,96	0,00	0,97
19.	Przybyszewo	-	1	-	0,00	1,04	0,00
20.	Radomka	1	1	-	0,70	0,70	0,00
21.	Regimin	6	8	8	0,97	1,29	1,29
22.	Szulmierz	3	3	1	0,68	0,68	0,23
23.	Targonie	1	1	2	0,44	0,44	0,88
24.	Trzcianka	-	1	-	0,00	0,98	0,00
25.	Zeńbok	2	1	2	0,61	0,31	0,61
GMINA REGIMIN		28	24	22	0,56	0,48	0,44

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Regimin

3.18. Gospodarka finansowa gminy

Dochody ogółem budżetu Gminy Regimin w roku 2015 na 1 mieszkańca wyniosły 3 591 zł, tj. więcej od średniej dla gmin powiatu ciechanowskiego (3 447 zł). Dochody w ostatnich latach wyraźnie wzrastały.

Wydatki ogółem budżetu Gminy Regimin w roku 2015 na 1 mieszkańca wyniosły 3 366 zł, tj. więcej od średniej dla gmin powiatu ciechanowskiego (3 334 zł). Wydatki w 2015 roku były mniejsze niż w latach 2013-2014.

Tabela nr 28. Dochody i wydatki Gminy Regimin w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
Dochody ogółem budżetu Gminy Regimin na 1 mieszkańca w zł	3 070	3 311	3 591
Wydatki ogółem budżetu Gminy Regimin na 1 mieszkańca w zł	3 590	3 732	3 366

3.19. Podsumowanie – analiza SWOT

Analiza SWOT jest techniką analityczną polegająca na identyfikacji czynników strategicznych. Analiza pozwala określić mocne, słabe strony prowadzonych działań oraz ich szanse i zagrożenia w sferze społecznej oraz środowiskowej – przestrzenno -gospodarczej.

STRENGTHS - mocne strony Gminy Regimin, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają te tereny w otoczeniu; są przewagą w stosunku do „konkurencji”.

WEAKNESSES - słabe strony, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój całej gminy.

OPPORTUNITIES - szanse (uwarunkowania), które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na poprawę obecnej sytuacji.

THREATS - zagrożenia czyli czynniki obecnie nie paraliżujące funkcjonowania, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości.

Tabela nr 29. Analiza SWOT dla Gminy Regimin

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Sfera społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> - korzystny wskaźnik obciążenia społecznego w niektórych sołectwach gminy; - spadek liczby przestępstw; - poczucie bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania; - zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy; - oferta edukacyjna na różnych szczeblach kształcenia; 	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymujący się niekorzystny poziom obciążenia demograficznego w niektórych sołectwach; - istnienie obszarów charakteryzujących się bardzo wysokim bezrobociem; - niskie poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego osób bezrobotnych; - wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej; - niewystarczająca aktywność społeczna; - mała aktywność organizacji pozarządowych; - brak lokalnych organizacji społecznych działających na rzecz osób niepełnosprawnych; - brak pomocy rodzinom niewydolnym i dysfunkcyjnym - brak opieki żłobkowej; - słaby rozwój handlu i usług;

	<ul style="list-style-type: none"> - średni poziom oświaty na terenie gminy; - brak świetlic wiejskich w mniejszych miejscowościach; - ograniczona oferta spędzania czasu wolnego;
Sfera środowiskowo – przestrzenno - gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; - atrakcyjne krajobrazy ze sporą ilością obiektów zabytkowych; - dogodne warunki do zamieszkania; - istnienie terenów będących potencjalną bazą dla rozwoju turystyki i agroturystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> - słaba rozbudowa systemu kanalizacji; - istnienie terenów chronionych pod względem przyrodniczym, które ograniczają kierunki rozwoju; - zagrożenie wyrobami azbestowymi; - brak lub niska jakość przestrzeni wspólnych; - słabo rozwinięta infrastruktura kulturalna i rekreacyjna; - brak mieszkań socjalnych; - istnienie znacznej liczby obiektów zabytkowych wymagających utrzymania i konserwacji; - mała liczba miejsc pracy dla mieszkańców na rynku lokalnym; - systematyczny spadek podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze gminy; - niewykorzystywany potencjał turystyczny gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie system wsparcia dla osób bezrobotnych, w tym przede wszystkim nie posiadających wykształcenia średniego; - rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych; - zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej; - rozwijanie działalności świetlic wiejskich; - inicjowanie i wspieranie inicjatyw społecznych - poprawa systemu gospodarki ściekowej; - dalsza eliminacja wyrobów azbestowych; - odpowiednie wykorzystanie obiektów zabytkowych; - poprawa świadomości mieszkańców w temacie aktywności w biznesie oraz promowanie potencjału inwestycyjnego i turystycznego; - inwestycje w infrastrukturę kulturalną i rekreacyjną - wspieranie lokalnych przedsiębiorców; - możliwość aplikowania o środki finansowe na projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom integracji społecznej; - rosnące wydatki na pomoc społeczną; - zjawisko wykluczenia społecznego oraz ubóstwa osób niewykształconych; - nasilenie się negatywnych zjawisk społecznych np. wzrost przestępczości; - odpływ ludności w poszukiwaniu pracy; - nasilenie się negatywnych zjawisk społecznych - pogłębiające się bezrobocie; - ograniczone środki finansowe na działania rewitalizacyjne; - rosnące koszty utrzymania obiektów zabytkowych; - degradacja posiadanych zasobów; - brak zainteresowania gminą ze strony potencjalnych inwestorów; - pogłębiający się kryzys w sferze gospodarczej

4. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

4.1. Metoda identyfikacji obszarów w stanie kryzysowym

W pierwszym etapie przeanalizowano zgromadzone, na potrzeby niniejszego opracowania dane, które dobrane na podstawie ich dostępności odnoszą się tylko dla całego obszaru gminy, ale przede wszystkim dla poszczególnych sołectw.

Kolejnym etapem było wyłonienie 10 wskaźników, według których zidentyfikowano obszar zdegradowany Gminy Regimin. Wskaźniki podzielono na dwie grupy. Pierwszą stanowi 7 wskaźników sfery społecznej. Drugą stanowią łącznie 3 wskaźniki dotyczące odpowiednio sfery: środowiskowej, przestrzennej oraz gospodarczej. Dla każdej z grup określono minimalną sumę wskaźników odbiegających od normy (tj. wynoszącą więcej niż średnia sumy wszystkich wskaźników odbiegających od normy dla całej gminy w poszczególnych grupach), a którą można zdefiniować odpowiednio jako „koncentrację negatywnych zjawisk społecznych” oraz „współwystępowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z pozostałych sfer”.

W grupie wskaźników ze sfery społecznej przyjęto, iż za stan kryzysu można uznać występowanie minimum 3 wskaźników odbiegających od normy. Natomiast w drugiej grupie wskaźników za minimum uznano występowanie 2-óch wskaźników odbiegających od normy. Sołectwa, w których odnotowano występowanie co najmniej 3 wskaźników odbiegających od normy w sferze społecznej i 2-óch w sferze środowiskowo-przestrzenno-gospodarczej uznano za obszar zdegradowany.

Kolejnym etapem było wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Biorąc pod uwagę, iż zgodnie z *Wytycznymi* obszar ten „nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców, dokonano dalszego zawężenia kryteriów wskaźnikowych. Przyjęto za minimum występowanie sumarycznie 8 wskaźników wykazujących negatywne tendencje społeczne oraz środowiskowo-przestrzenno-gospodarcze.

Wyniki zastosowanej metody identyfikacji obszarów w stanie kryzysowej zostały zaprezentowane w dalszej części niniejszego rozdziału.

4.2. Obszary w stanie kryzysowym

Za obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto zjawiska te współwystępują z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Do oceny sytuacji społecznej przyjęto wartości następujących wskaźników:

W1 – obciążenie demograficzne w 2015 r.

W2 – stopa bezrobocia w 2015 r.

W3 – liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego na 100 bezrobotnych badanego obszaru w 2015 r.

W4 – liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób badanego obszaru w 2015 r.

W5 – liczba osób korzystających z pomocy gminy z powodu niepełnosprawności na 100 osób badanego obszaru w 2015 r.

W6 – liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców badanego obszaru w 2016 r.

W7 – liczba przestępstw na 100 mieszkańców badanego obszaru w 2015 r.

Najwyższą sumę wskaźników sfery społecznej odbiegających od normy odnotowano w sołectwie Szulmierz i wyniosła ona 6 na 7 możliwych. Po 5 wskaźników sfery społecznej odbiegających od normy odnotowano w sołectwach: Klice, Koziczyn oraz Pawłówko. W dwóch sołectwach nie odnotowano ani jednego wskaźnika, który byłby niekorzystny. Sytuacja ta dotyczy sołectw Lekowo oraz Targonie.

Na podstawie analizy sumy wskaźników odbiegających od normy, wskazano, które z sołectw dotknięte są kryzysem w sferze społecznej. Są to:

6 wskaźników odbiegających od normy:

1. Szulmierz

5 wskaźników odbiegających od normy:

2. Klice

3. Koziczyn

4. Pawłówko

4 wskaźniki odbiegające od normy:

5. Grzybowo

6. Karniewo

7. Lipa

8. Pniewo Wielki

9. Zeńbok

3 wskaźniki odbiegające od normy:

10. Kątki

11. Kliczki

12. Przybyszewo

13. Radomka

14. Trzcianka

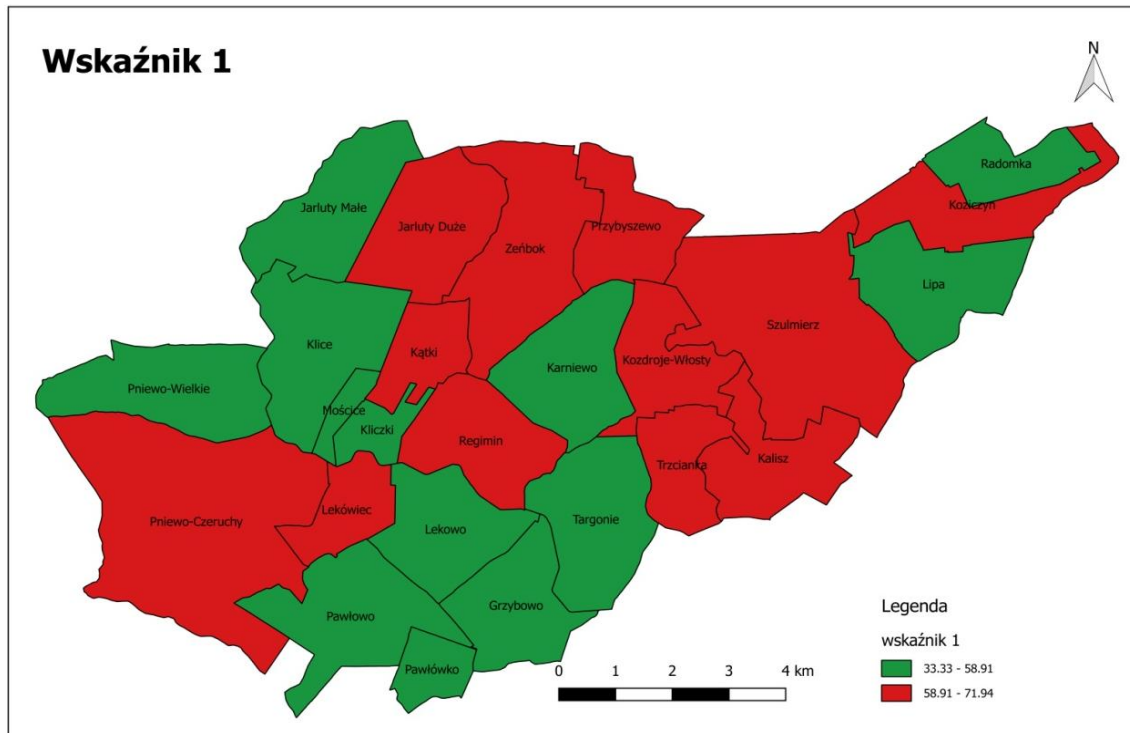
Tabela nr 30. Zestawienie wskaźników sfery społecznej dla Gminy Regimin

Lp.	Obszar	Wskaźniki sfery społecznej							Liczba wskaźników odbiegających od normy
		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	
1.	Grzybowo	52,72%	10,22%	68,8	10,04	3,3	0	1,26	4
2.	Jarluty Duże	59,63%	8,26%	77,8	8,05	0	5,75	0	2
3.	Jarluty Małe	51,76%	8,24%	85,7	7,75	0,8	0	0	2
4.	Kalisz	66,67%	8,33%	50	5,00	1,3	0	0	2
5.	Karniewo	56,82%	19,32%	41,2	16,67	2,2	0	0	4
6.	Kątki	70,37%	0%	0	4,35	2,2	0	0	3
7.	Klice	57,79%	24,68%	86,8	35,80	2,5	4,12	0,82	5
8.	Kliczki	52,54%	10,17%	83,3	8,89	0	0	1,11	3
9.	Kozdroje-Włosty	60,00%	9,09%	60	5,68	1,1	11,36	0	1
10.	Koziczyn	61,86%	12,71%	66,7	17,28	2,1	5,24	0,52	5
11.	Lekowo	55,98%	10,87%	55	4,88	1,7	3,48	0	0
12.	Lekówiec	64,29%	5,36%	0	2,17	1,1	0	0	2
13.	Lipa	55,56%	12,50%	77,8	16,52	1,8	0	0	4
14.	Mościce	33,33%	4,76%	0	17,86	0	0	0	2
15.	Pawłowo	53,43%	10,29%	76,2	13,74	1,6	9,58	0,32	2
16.	Pawłówko	38,89%	26,39%	84,2	24,00	2,0	0	0	5
17.	Pniewo-Czeruchy	59,56%	8,82%	66,7	10,14	0,9	4,61	0,46	2
18.	Pniewo Wielkie	58,46%	12,31%	50	16,50	4,9	0	0	4
19.	Przybyszewo	60,00%	8,33%	80	11,46	1,0	0	0	3
20.	Radomka	53,26%	7,61%	28,6	6,38	2,1	0	1,42	3
21.	Regimin	71,94%	9,44%	61,8	9,37	1,5	3,23	0,81	2
22.	Szulmierz	61,31%	13,50%	64,9	18,55	2,3	2,26	0,45	6
23.	Targonie	55,48%	8,22%	66,7	6,61	0,4	4,41	0,44	0
24.	Trzcianka	60,32%	9,52%	66,7	9,90	5,0	0	0	3
25.	Zeńbok	64,32%	12,56%	76	21,71	0,6	3,06	0	4
GMINA REGIMIN		58,91 %	11,43%	68,1	13,07	1,8	2,79	0,44	2,84

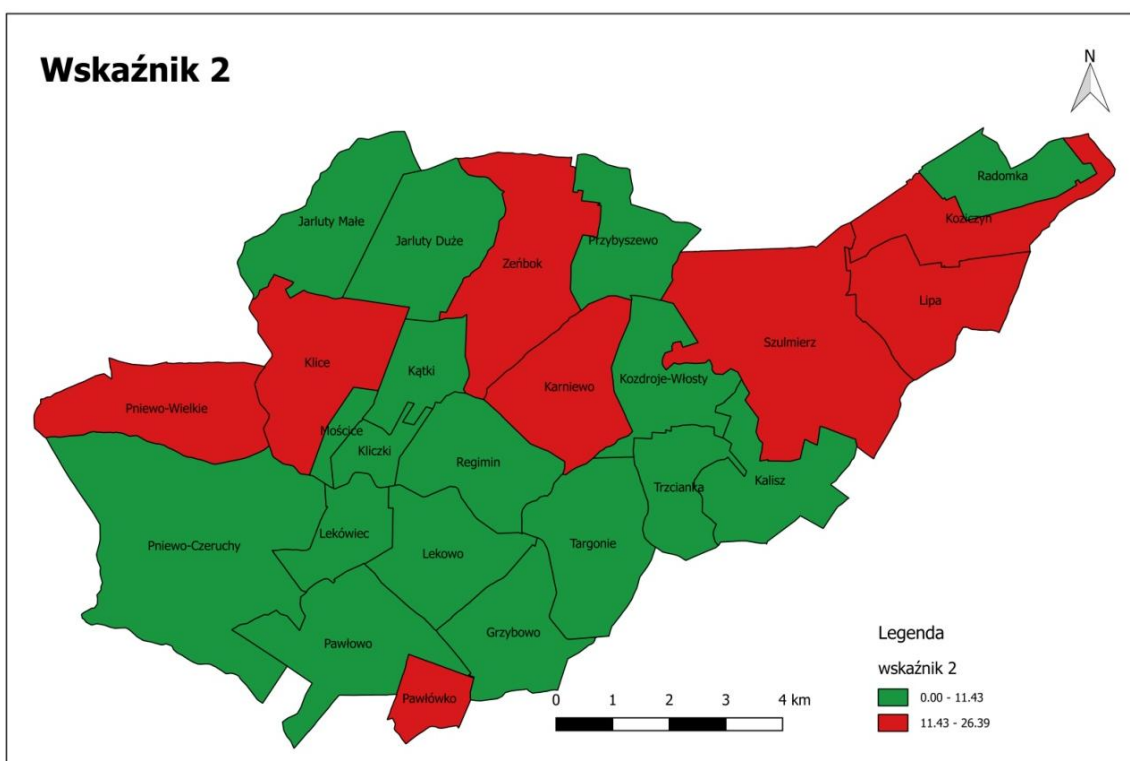

Uzupełnieniem zestawienia poszczególnych wskaźników delimitacyjnych jest ich naniesienie na mapy. Obszary, dla których analizowany wskaźnik mieści się w granicach normy (średniej ustalonej dla gminy) zaznaczono kolorem zielonym. Obszary, dla których analizowany wskaźnik odbiega od normy - jest niekorzystny, oznaczono kolorem czerwonym.

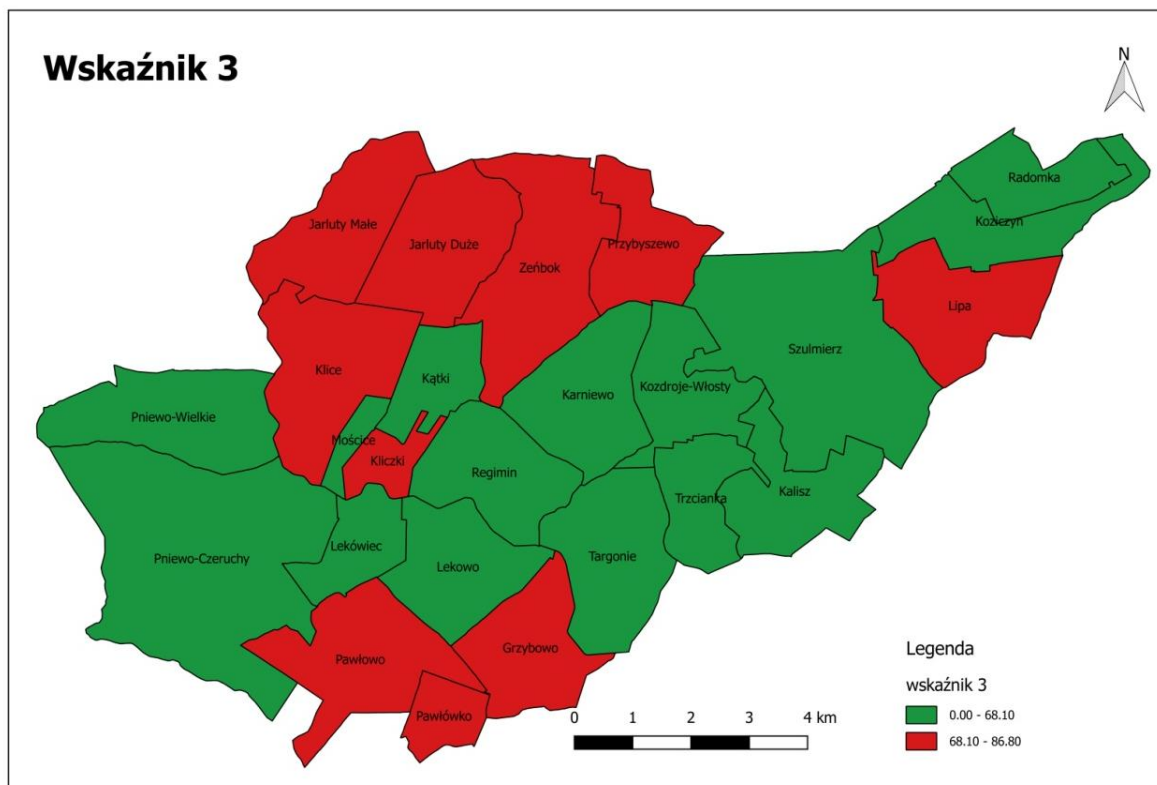
Mapa nr 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2015 r.

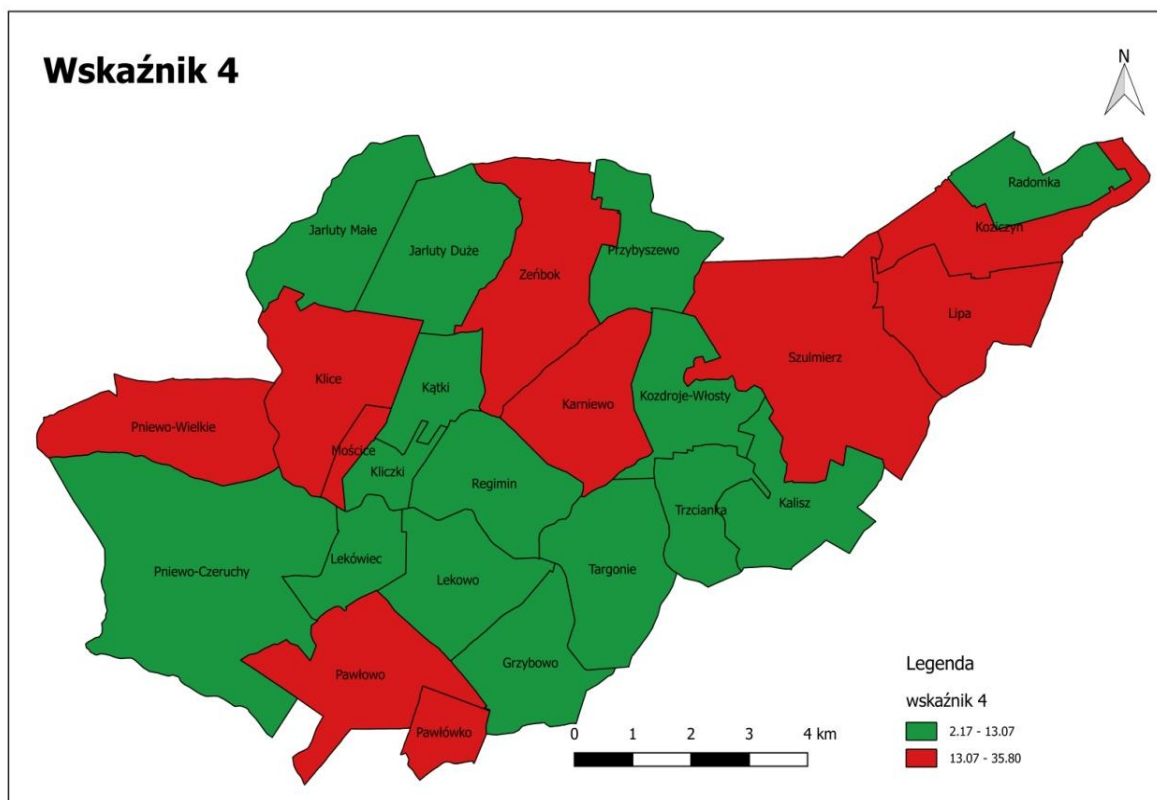
Mapa nr 4. Wskaźnik stopy bezrobocia w 2015 r.

Mapa nr 5. Wskaźnik liczby bezrobotnych bez wykształcenia średniego na 100 bezrobotnych badanego obszaru w 2015 r.

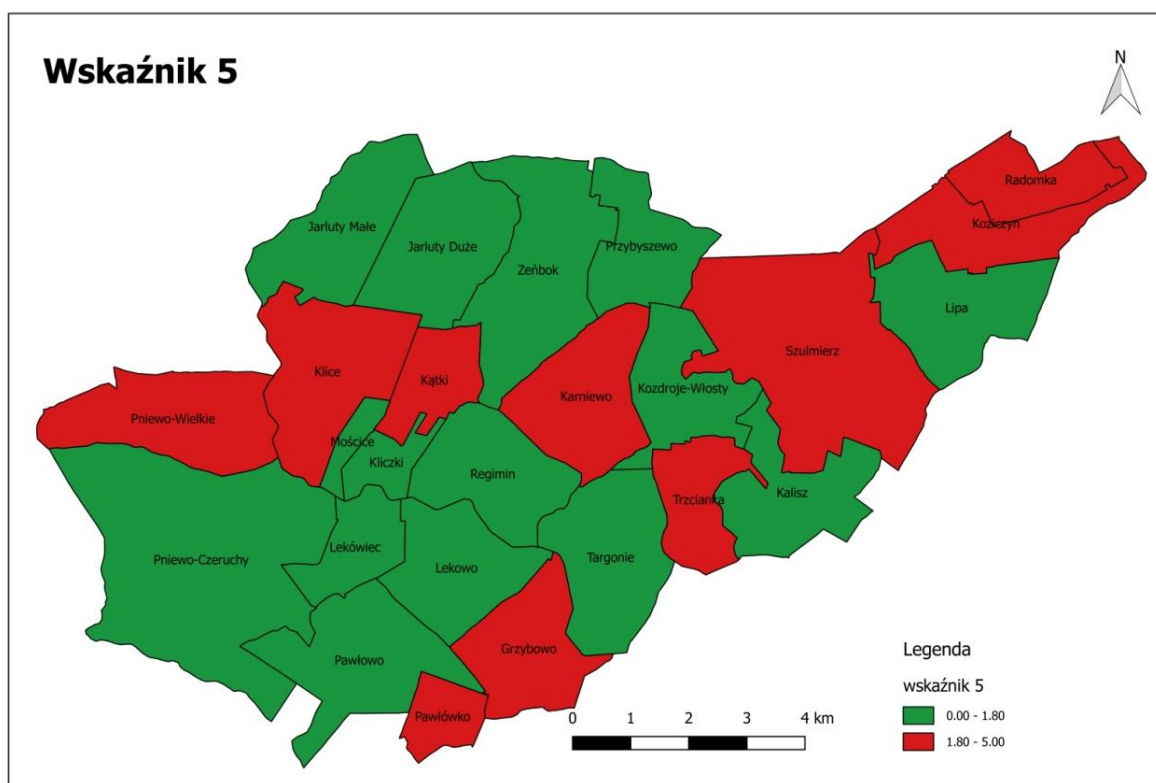

Mapa nr 6. Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób badanego obszaru w 2015 r.

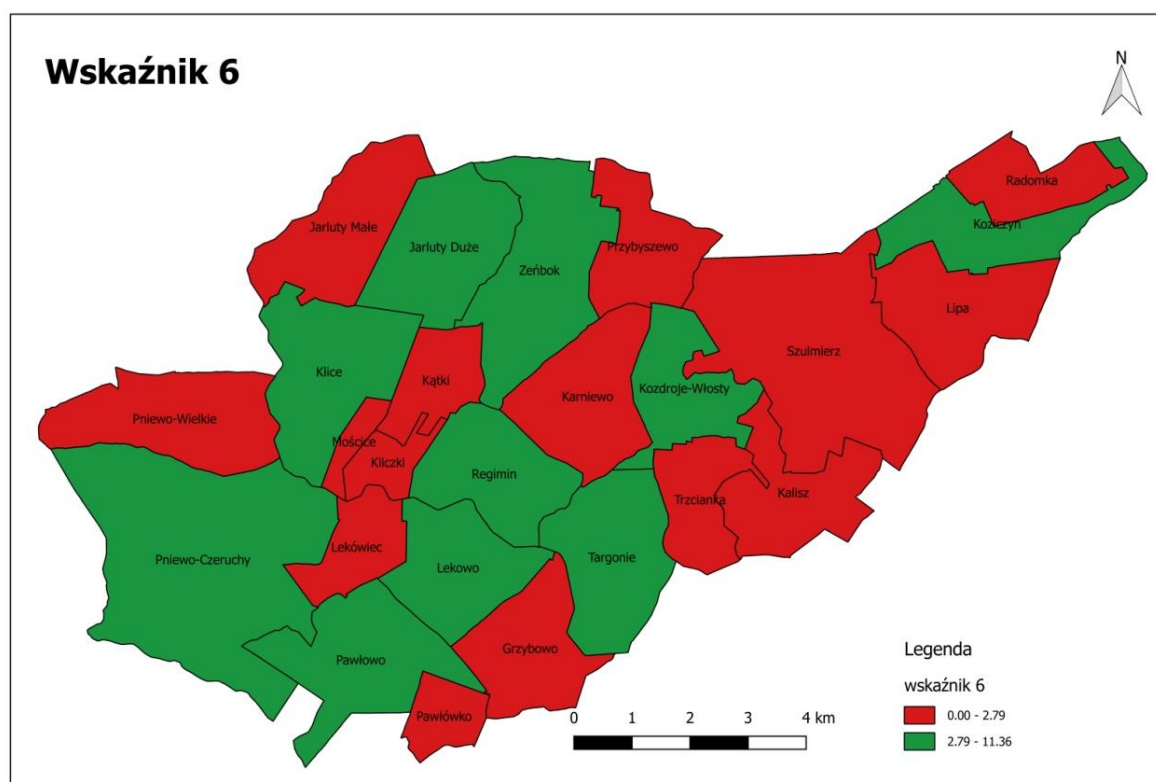

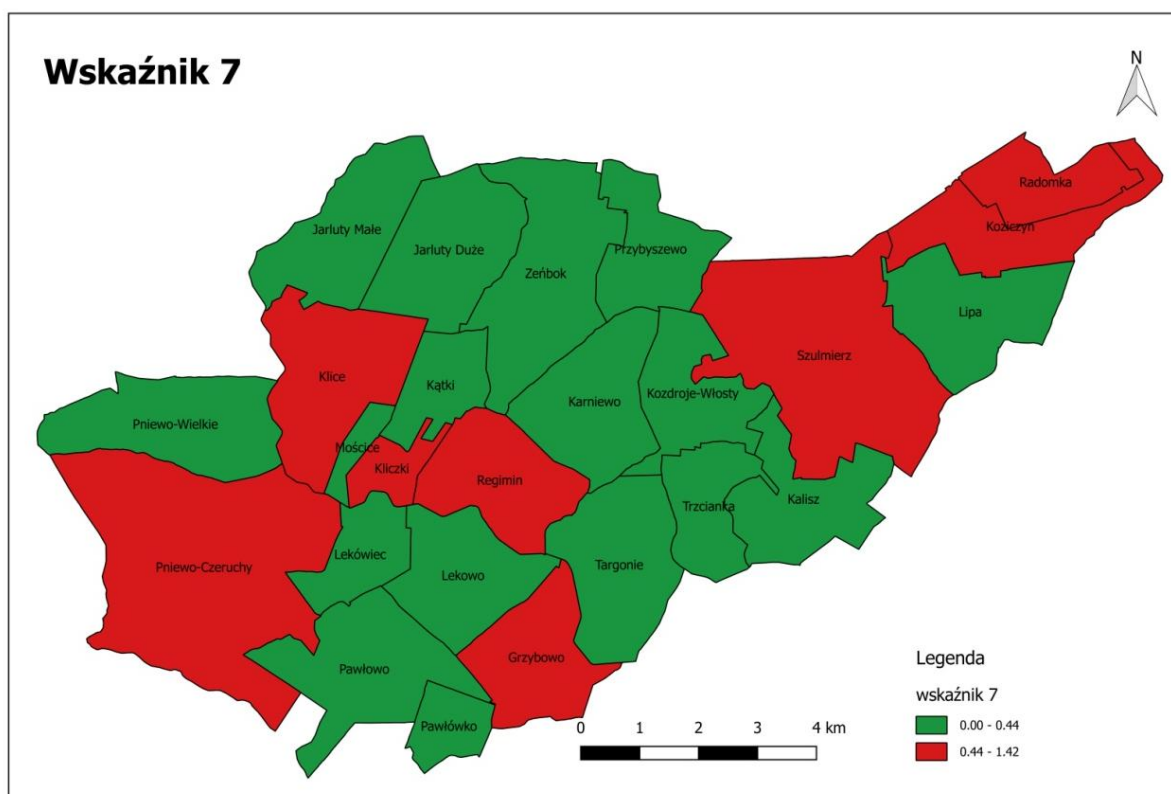
Mapa nr 7. Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy gminy z powodu niepełnosprawności na 100 osób badanego obszaru w 2015 r.

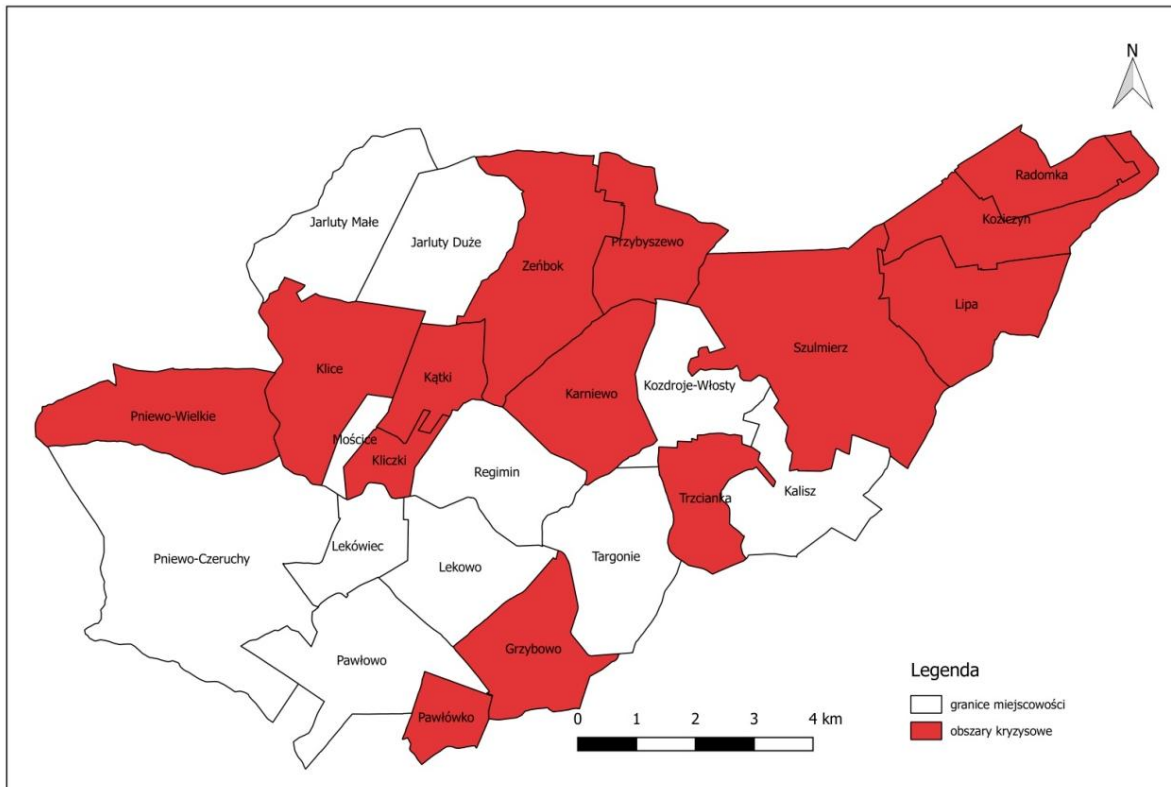
Mapa nr 8. Wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców badanego obszaru w 2016 r.

Mapa nr 9. Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców badanego obszaru w 2015 r.

Mapa nr 10. Obszary występowania kryzysu w sferze społecznej Gminy Regimin

Do oceny sytuacji w pozostałych sferach przyjęto wartości następujących wskaźników:

- Sfera środowiskowa:

W8 – stosunek powierzchni zainstalowanych płyt azbestowych do liczby budynków badanego obszaru

- Sfera przestrzenna:

W9 – obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków (liczba), które według Urzędu Gminy w Regiminie znajdują się w złym stanie technicznym (czynnik kryzysowy w związku z nakładem finansowym niezbędnym do przywrócenia należytego stanu technicznego oraz jego późniejszego utrzymania)

- Sfera gospodarcza:

W10 – liczba podmiotów wpisanych do CEIDG na 100 mieszkańców badanego obszaru w 2015 r.

Najwyższą sumę wskaźników obszaru środowiskowo-przestrzenno-gospodarczego odbiegających od normy odnotowano w sołectwach: Klice, Koziczyn oraz Szulmierz. Brak niekorzystnych wskaźników w badanym obszarze kryzysu odnotowano w sołectwach Regimin oraz Targonie.

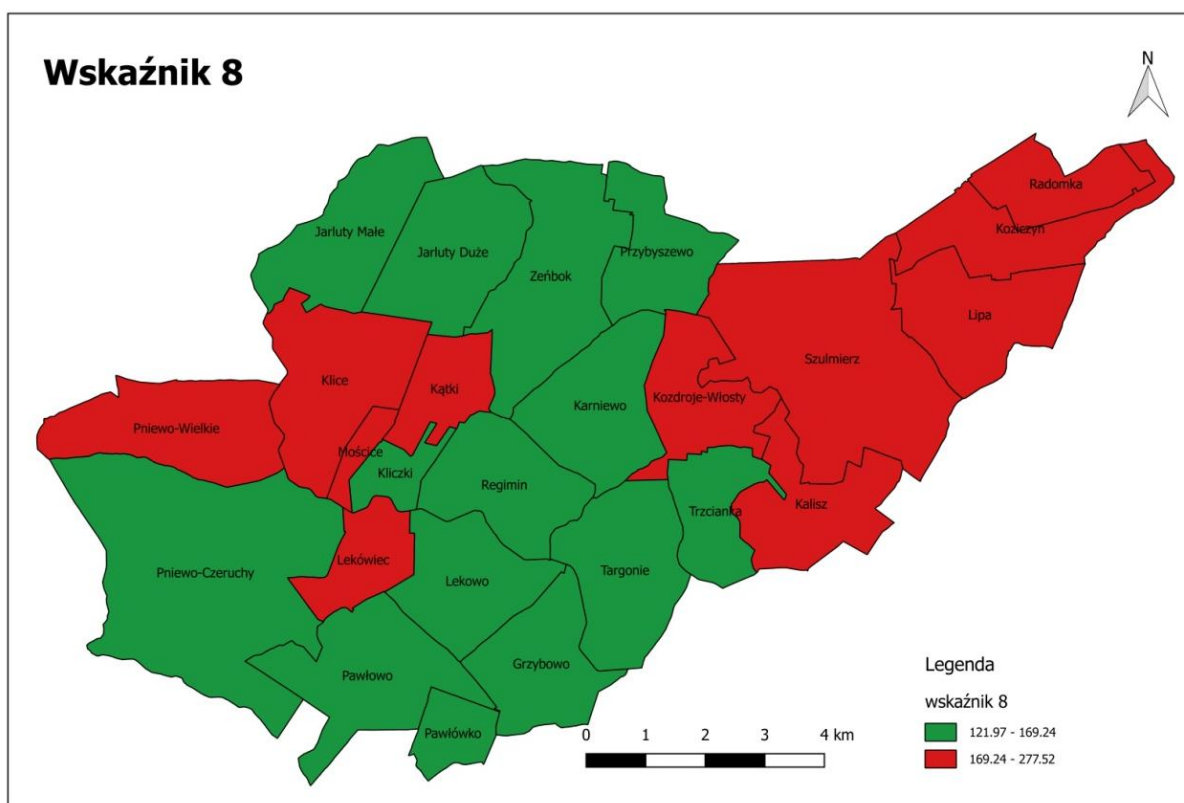
Tabela nr 31. Zestawienie wskaźników pozostałych sfer dla Gminy Regimin

Lp.	Obszar	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenna	Sfera gospodarcza	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO
		W8	W9	W10	
1.	Grzybowo	147,42	1	0,21	2
2.	Jarluty Duże	156,79	0	0	1
3.	Jarluty Małe	121,97	1	0	2
4.	Kalisz	232,52	0	0	2
5.	Karniewo	156,81	2	0,72	1
6.	Kątki	190,55	0	0	2
7.	Klice	191,05	1	0,41	3
8.	Kliczki	153,43	0	0	1
9.	Kozdroje-Włosty	227,34	0	0	2
10.	Koziczyn	172,01	4	0	3
11.	Lekowo	135,94	4	0	2
12.	Lekówiec	277,52	0	0	2
13.	Lipa	236,03	1	0,89	2
14.	Mościce	175,47	0	0	2
15.	Pawłowo	136,08	5	0,96	1
16.	Pawłówko	134,03	0	0	1
17.	Pniewo-Czeruchy	141,35	2	0	2
18.	Pniewo Wielkie	174,69	0	0,97	1

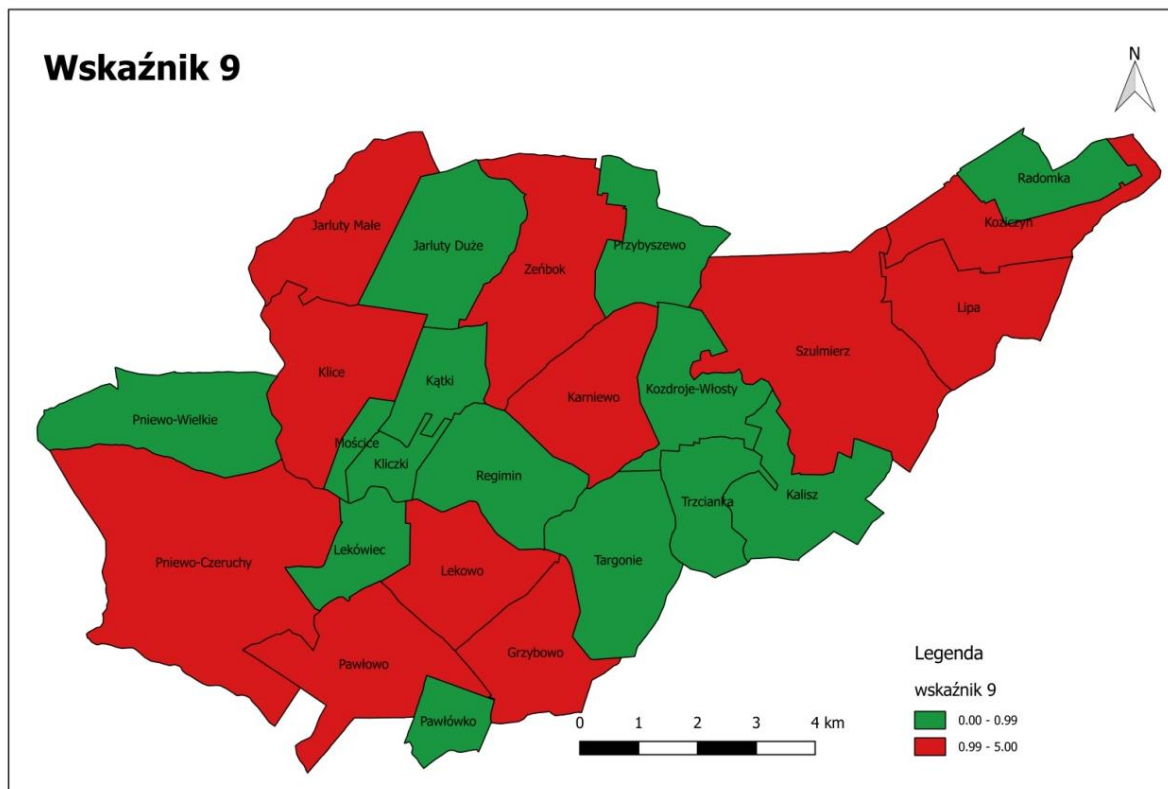
19.	Przybyszewo	152,37	0	0	1
20.	Radomka	221,05	0	0	2
21.	Regimin	141,18	0	1,29	0
22.	Szulmierz	200,49	3	0,23	3
23.	Targonie	157,34	0	0,88	0
24.	Trzcianka	166,29	0	0	1
25.	Zeńbok	132,14	5	0,61	1
GMINA REGIMIN		169,24		0,44	1,6

Poniżej przedstawiono naniesienie wskaźników delimitacyjnych na mapy. Obszary, dla których analizowany wskaźnik mieści się w granicach normy (średniej ustalonej dla gminy) zaznaczono kolorem zielonym. Obszary, dla których analizowany wskaźnik odbiega od normy - jest niekorzystny, oznaczono kolorem czerwonym.

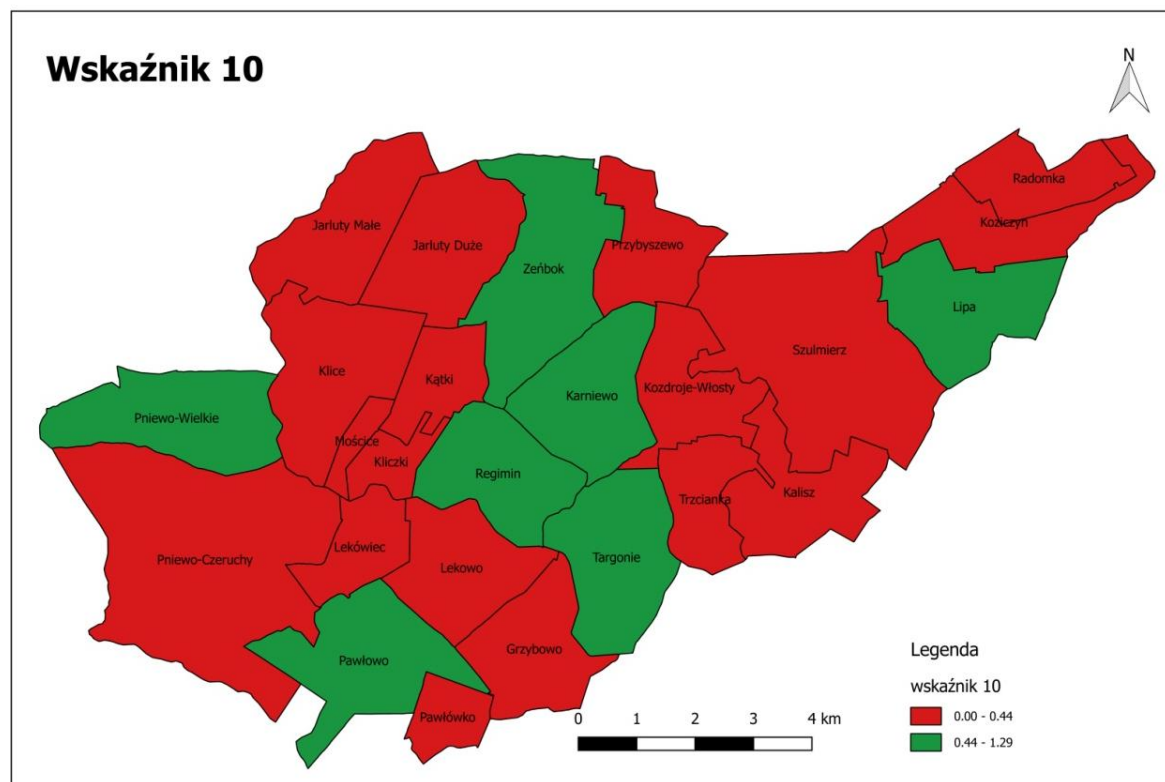
Mapa nr 11. Wskaźnik powierzchni zainstalowanych płyt azbestowych

Mapa nr 12. Wskaźnik obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym

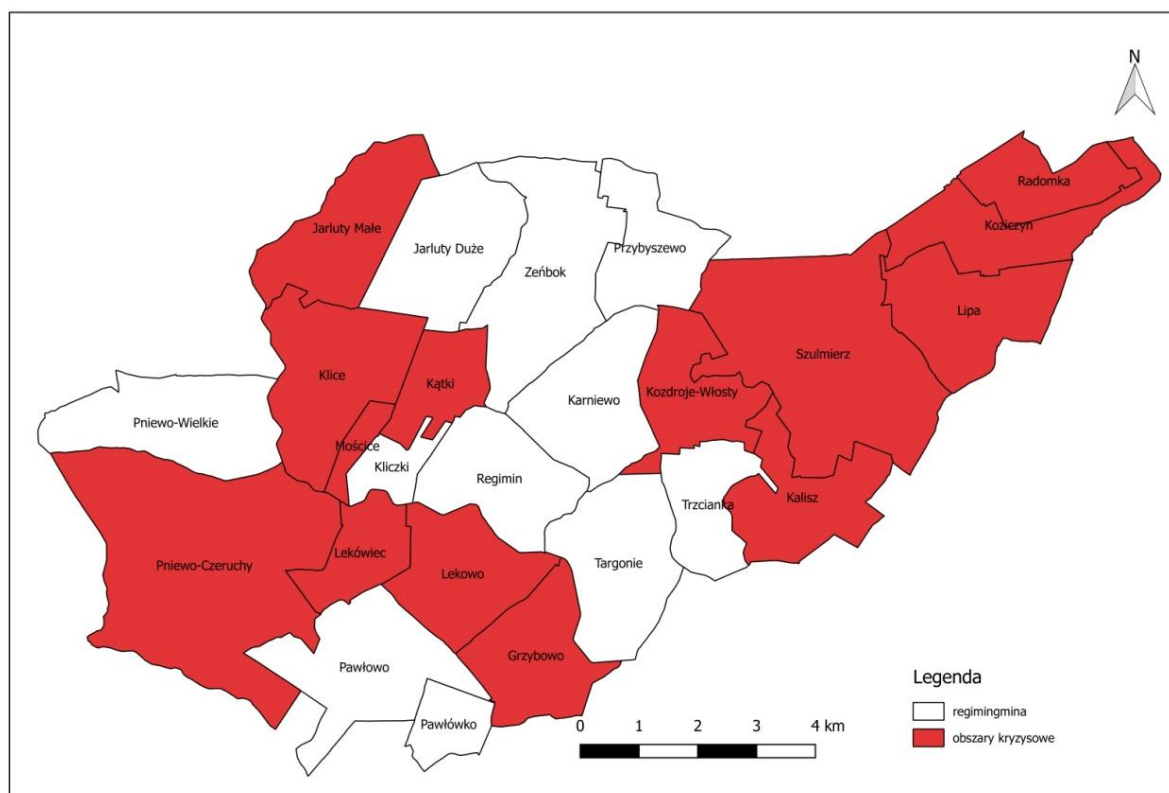

Mapa nr 13. Wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do CEIDG na 100 mieszkańców badanego obszaru w 2015 r.

Mapa nr 14. Obszary występowania kryzysu w sferze środowiskowo– przestrzenno-gospodarczej Gminy Regimin

4.3. Wyznaczenie i charakterystyka obszaru zdegradowanego

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej. Do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna była diagnoza stanu w zakresie sytuacji środowiskowej, przestrzennej i gospodarczej.

Obszar zdegradowany wyznaczono na obszarach dotkniętych kryzysem społecznym oraz na podstawie występowania na tych obszarach minimum dwóch stanów kryzysowych natury środowiskowej, przestrzennej lub gospodarczej.

Tabela nr 32. Obszar zdegradowany

Lp.	Obszar	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU SPOŁECZNEGO	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO	Obszar zdegradowany
1.	Grzybowo	4	2	OZ
2.	Jarluty Duże	2	1	-
3.	Jarluty Małe	2	2	-
4.	Kalisz	2	2	-
5.	Karniewo	4	1	-

6.	Kątki	3	2	OZ
7.	Klice	5	3	OZ
8.	Kliczki	3	1	-
9.	Kozdroje-Włosty	1	2	-
10.	Koziczyn	5	3	OZ
11.	Lekowo	0	2	-
12.	Lekówiec	2	2	-
13.	Lipa	4	2	OZ
14.	Mościce	2	2	-
15.	Pawłowo	2	1	-
16.	Pawłówko	5	1	-
17.	Pniewo-Czeruchy	2	2	-
18.	Pniewo Wielkie	4	1	-
19.	Przybyszewo	3	1	-
20.	Radomka	3	2	OZ
21.	Regimin	2	0	-
22.	Szulmierz	6	3	OZ
23.	Targonie	0	0	-
24.	Trzcianka	3	1	-
25.	Zeńbok	4	1	-

Obszar zdegradowany Gminy Regimin obejmuje 7 sołectw: Grzybowo, Kątki, Klice, Koziczyn, Lipa, Radomka, Szulmierz.

Mapa nr 15. Obszar zdegradowany Gminy Regimin

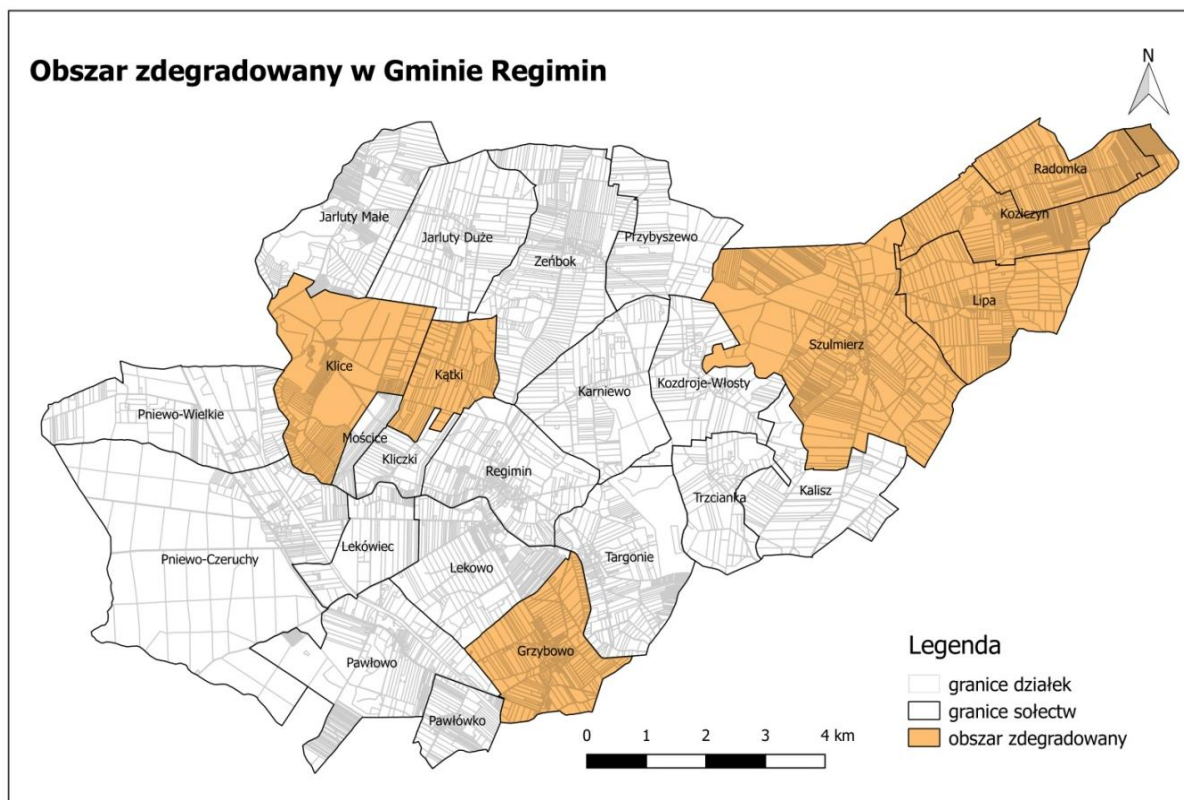

Tabela nr 33. Obszar zdegradowany

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni badanego obszaru w powierzchni gminy	Liczba mieszkańców	Udział mieszkańców badanego obszaru w liczbie ludności gminy
1.	Grzybowo	393	3,53%	478	9,52%
2.	Kątki	229	2,06%	92	1,83%
3.	Klice	521	4,68%	243	4,84%
4.	Koziczyn	373	3,35%	191	3,80%
5.	Lipa	462	4,15%	224	4,46%
6.	Radomka	268	2,41%	141	2,81%
7.	Szulmierz	1079	9,70%	442	8,80%
Obszar zdegradowany		3325	29,88%	1811	36,07%

Powierzchnia obszaru zdegradowanego Gminy Regimin wynosi 3325 ha, co stanowi 29,88% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców obszar zdegradowanego wynosi 1811 osób, co stanowi 36,07% liczby mieszkańców gminy.

Obszar zdegradowany Gminy Regimin to obszar, z jednej strony kumulacji negatywnych zjawisk społecznych, z drugiej, to miejsce dotknięte kryzysem w co najmniej dwóch z trzech sfer analizowanych w niniejszym opracowaniu, tj. środowiskowej, przestrzennej i gospodarczej. Znaczna część obszaru zdegradowanego (64%) położona jest w północno-wschodniej części gminy. Obejmuje sołectwa Radomka, Koziczyn, Lipa oraz Szulmierz. Sołectwa Klice i Kątki znajdujące się w centralno-zachodniej części gminy stanowią 23% obszaru zdegradowanego, natomiast 13% stanowi sołectwo Grzybowo, które zlokalizowane jest na centralno-południowej części gminy.

Sołectwo Grzybowo odznacza się sporym odsetkiem osób bezrobotnych nie posiadających wykształcenia średniego. Nadmienić jednak należy, iż w ciągu ostatnich lat liczba takich osób, podobnie jak liczba wszystkich bezrobotnych znacznie się tu zmniejszyła. Kolejnym problemem jest brak organizacji pozarządowych działających aktywnie na tym obszarze oraz spory odsetek osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy gminy. Stopa bezrobocia, obciążenie demograficzne oraz odsetek osób korzystających z pomocy społecznej są na poziomie poniżej średniej dla gminy. Na terenie Grzybowa istnieje jeden, użytkowany obecnie obiekt zabytkowy wymagający remontu. W 2015 r. nastąpił znaczny spadek liczby osób prowadzących własną działalność gospodarczą.

PROBLEMY SOŁECTWA GRZYBOWO	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Wysoka liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego	X		
Brak aktywnie działających organizacji pozarządowych, stowarzyszeń	X		
Spory odsetek osób zagrożonych problemami społecznymi w liczbie mieszkańców	X		X

Brak oferty do spędzania wolnego czasu dla dzieci i dorosłych		X	
Brak poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania		X	
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Brak kanalizacji			X
Niska dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		
Brak boiska		X	
Niewystarczająca promocja turystyczna, brak oferty turystycznej			X
Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, słaba kondycja	X		

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJAŁY SOŁECTWA GRZYBOWO	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Istniejąca świetlica wiejska			X
Istniejący plac zabaw			X
SFERA ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Obszar intensywnego rozwoju osadnictwa			X
Dogodne warunki do rozwoju rolnictwa			X

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Kątki to sołectwo charakteryzujące się bardzo wysokim wskaźnikiem obciążenia społecznego, jednak wynika to przede wszystkim ze znacznej odsetki osób w wieku przedprodukcyjnym, która od lat jest w tym sołectwie najwyższa. W roku 2015 odnotowano tu – jedyną w gminie „zerową” stopę bezrobocia. Z pomocy społecznej korzysta niewielki odsetek mieszkańców, natomiast od 2013 do 2015 roku nikt z mieszkańców Kątek nie pobierał zasiłków stałych ani okresowych. Nikt też nie korzystał w ostatnich latach z „pomocy państwa w zakresie dożywiania”. Kątki to bardzo bezpieczny obszar, na którym w analizowanym na potrzeby tego opracowania okresie nie odnotowano żadnych przestępstw. Odsetek osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy gminy jest tu powyżej średniej dla gminy. Brak jest aktywności organizacji pozarządowych, zaś w sferze gospodarczej nie odnotowano od lat żadnych zmian – brak jest podmiotów wpisanych do CEIDG. Sołectwo Kątki charakteryzuje ponadto istnienie znacznej powierzchni płyt azbestowych.

PROBLEMY SOŁECTWA KĄTKI	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Niska aktywność społeczna mieszkańców		X	
Brak aktywnie działających organizacji pozarządowych, stowarzyszeń	X		X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Słaba dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		X

Niska dostępność usług oferty czasu wolnego (placu zabaw, boiska)		X	
---	--	---	--

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALE SOŁECTWA KĄTKI	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Niska stopa bezrobocia			X
Niska przestępczość, bezpieczna okolica			X
SFERA ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Korzystne położenie, blisko sołectwa Regimin – dostępność do wielu usług			X

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Sołectwo Klice odznacza się wysoką stopą bezrobocia. Bez pracy pozostają głównie osoby nie posiadające średniego wykształcenia. Wielu mieszkańców Klic korzysta z pomocy społecznej, spory jest też odsetek osób niepełnosprawnych, którzy korzystają z pomocy gminy. Niekorzystny jest również wskaźnik liczby przestępstw. Znaczna powierzchnia zainstalowanych płyt azbestowych stanowi kolejny problem Klic. Na sytuację kryzysową wskazują również wskaźniki sfery przestrzennej i gospodarczej.

PROBLEMY SOŁECTWA KLICE	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Wysoka stopa bezrobocia	X		X
Znaczny odsetek osób zagrożonych problemami społecznymi w liczbie mieszkańców			X
Brak poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania		X	
Rodziny zagrożone ubóstwem			X
Słaba samoorganizacja społeczna		X	X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Niski odsetek mieszkańców posiadających przyłącza do instalacji kanalizacyjnej			X
Niska dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		X
Niska dostępność usług oferty czasu wolnego (placu zabaw, boiska)		X	
Brak ścieżek rowerowych		X	
Niewystarczająca promocja turystyczna, brak oferty turystycznej			X
Niska przedsiębiorczość mieszkańców	X		X
Brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw		X	
Słaby rozwój handlu		X	

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALE SOŁECTWA KLICE	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Tradycja, kultura, dziedzictwo regionalne			X
Działająca Straż Pożarna			X
Młode społeczeństwo			X
Pomocni mieszkańcy		X	
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Możliwość wykorzystania pomieszczeń zespołu dworskiego			X

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Koziczyn charakteryzuje się znacznym obciążeniem demograficznym, przy czym należy zaznaczyć, iż jest to wynikiem starzenia się społeczeństwa zamieszkującego ten obszar. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym od lat jest tu najwyższy. Wysoka jest również stopa bezrobocia oraz odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. Obszar ten zamieszkują osoby niepełnosprawne, które korzystają z pomocy gminy. Również wskaźnik liczby przestępstw jest tu niekorzystny. Brak podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, znaczne powierzchnie obiektów pokryte płytami azbestowymi oraz istnienie 4 obiektów zabytkowych wymagających nakładów finansowych powodują, iż sytuacja na obszar Koziczyna bez odpowiedniej pomocy nie ulegnie poprawie.

PROBLEMY SOŁECTWA KOZICZYN	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Starzejące się społeczeństwo			X
Znaczny odsetek osób zagrożonych problemami społecznymi w liczbie mieszkańców			
Brak poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania		X	
Rodziny zagrożone ubóstwem			X
Słaba samoorganizacja społeczna		X	X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Niska dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		
Niska dostępność usług oferty czasu wolnego (boiska)	X	X	
Brak ścieżek rowerowych		X	
Niewystarczająca promocja turystyczna, brak oferty turystycznej			X
Brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw		X	

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALE SOŁECTWA KOZICZYN	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Tradycja, kultura, dziedzictwo regionalne			X
Istniejący plac zabaw			X
Działająca Straż Pożarna			X
Pomocni mieszkańcy			
SFERA ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Istnienie obiektów zabytkowych			X
Dogodne warunki do rozwoju rolnictwa			X
Ładne krajobrazy			X

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Lipa to obszar, którego mieszkańcy borykają się z bezrobociem, które dotyczy głównie osób o niskim wykształceniu. Znaczny odsetek osób wspomaga się pomocą społeczną. Mieszkańcy korzystają zarówno zasiłków stałych, zasiłków okresowych oraz korzystają z programu „pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Brak jest organizacji pozarządowych aktywnie działających, z pomocą których mieszkańcy mogliby przezwyciężyć trudności życiowe. Lipa to bezpieczne miejsce, na którym, choć w niewielkim stopniu rozwija się działalność gospodarcza. Sołectwo posiada zabytkowy zespół dworski wymagający remontu, tudzież sporych nakładów finansowych gwarantujących utrzymanie go w należytym stanie. Bardzo duża powierzchnia obiektów budowlanych posiada zainstalowane płyty azbestowe.

PROBLEMY SOŁECTWA LIPA	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Spory odsetek osób zagrożonych problemami społecznymi w liczbie mieszkańców	X		X
Słaba dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		X
Niska dostępność usług oferty czasu wolnego (boiska)		X	

ŹRÓDŁA: AP – analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALE SOŁECTWA LIPA	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Istniejąca świetlica wiejska			X
Niska przestępczość, bezpieczna okolica			X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Działające podmioty gospodarcze			X

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Radomka jest obszarem o najwyższym wskaźniku przestępczości. Brak jest organizacji społecznych aktywnie działających na tym terenie, brakuje również podmiotów działalności gospodarczej. Wskaźnik obciążenia społecznego utrzymuje się na dobrym poziomie, jednak udział osób w wieku poprodukcyjnym zdecydowanie przewyższa udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców Radomki. Niewielki odsetek mieszkańców wspomaga się pomocą społeczną, natomiast z pomocy gminy w znacznej mierze korzystają osoby niepełnosprawne. Podobnie jak w sąsiednim Koziczynie, sołectwo Radomka boryka się z problemem znacznej powierzchni zainstalowanych płyt azbestowych.

PROBLEMY SOŁECTWA RADOMKA	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Niska aktywność społeczna mieszkańców		X	
Brak aktywnie działających organizacji pozarządowych, stowarzyszeń	X		X
SFERA ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Niska dostępność usług edukacyjnych - średnia odległość do najbliższej szkoły podstawowej	X		X
Niska dostępność usług oferty czasu wolnego (boiska)		X	

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALE SOŁECTWA RADOMKA	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Istniejąca świetlica wiejska			X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Dogodne warunki do rozwoju rolnictwa			X

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

Sołectwo Szulmierz to obszar, na którym oprócz niekorzystnego obciążenia demograficznego występuje wysoka stopa bezrobocia - powyżej średniej ustalonej dla Gminy Regimin, a wielu mieszkańców korzysta przy tym z pomocy społecznej. Objęte pomocą gminy są osoby niepełnosprawne, których odsetek również przewyższa średnią ustaloną dla całej gminy. Najwięcej, bo aż 90% analizowanych wskaźników odbiega od normy właśnie w sołectwie Szulmierz.

PROBLEMY SOŁECTWA SZULMIERZ	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Znaczny odsetek osób zagrożonych problemami społecznymi w	X		X

liczbie mieszkańców			
Rodziny zagrożone ubóstwem			X
Niska aktywność społeczna mieszkańców		X	
Niewystarczająco organizacje organizacji pozarządowe i stowarzyszenia			X
SFERA ŚRODOWISKOWO - PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Spadek przedsiębiorczości mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat	X		
Brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw		X	
Brak ścieżek rowerowych		X	
Niewystarczająca promocja turystyczna, brak oferty turystycznej			X

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

POTENCJALY SOŁECTWA SZULMIERZ	ŹRÓDŁA		
	AP	AN	KS
SFERA SPOŁECZNA			
Tradycja, kultura, dziedzictwo regionalne			X
Kadra pedagogiczna do wykorzystania przy tworzeniu np. kół zainteresowań			X
Istniejące niewielkie boisko sportowe			X
Istniejący niewielki plac zabaw			X
Budynek szkoły podstawowej			X
Działająca Straż Pożarna			X
SFERA ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - GOSPODARCZA			
Trasa biegowa na terenie Leśnictwa Szulmierz			X
Możliwość wykorzystania pomieszczeń zespołu dworskiego			X

ŹRÓDŁA: AP –analizy przestrzenne, AN – ankieta (badania społeczne) KS – konsultacje społeczne

4.4. Obszar rewitalizacji

Z uwagi na fakt, iż obszar zdegradowany obejmuje teren większy niż 20% powierzchni Gminy Regimin, a jego ludność stanowi ponad 30% populacji gminy, niemożliwym stało się uznanie całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. W tej sytuacji koniecznym było dalsze zawężenie kryteriów wskaźnikowych.

Obszar rewitalizacji wyznaczono w oparciu o sumaryczną liczbę odbiegających od normy wskaźników społecznych, oraz środowiskowo- przestrzenno- gospodarczych, przy jednoczesnym uwzględnieniu skali problemów i potencjału każdego z sołectw objętego obszarem zdegradowanym.

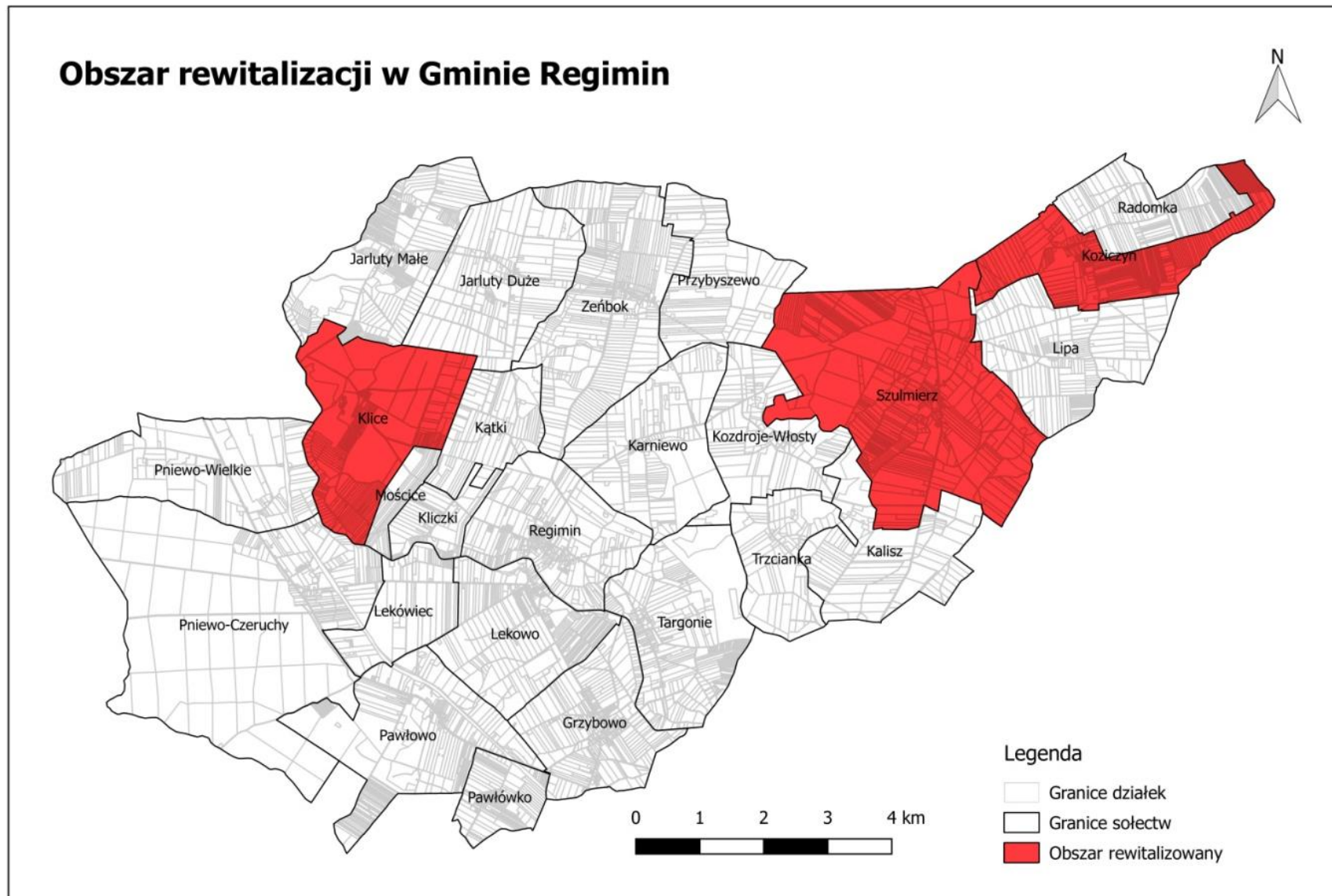
Tabela nr 34. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Sołectwa objęte obszarem zdegradowanym	Sumaryczna liczba wskaźników (społecznych oraz środowiskowo - przestrzennie - gospodarczych) wskazujących stan kryzysowy (max 10)
Grzybowo	6
Kątki	5
Klice	8
Koziczyn	8
Lipa	6
Radomka	5
Szulmierz	9

Do obszaru rewitalizacji zakwalifikowano 3 sołectwa: Klice, Koziczyn oraz Szulmierz. Wyznaczony w ten sposób **obszar rewitalizacji Gminy Regimin** obejmuje powierzchnię 1973 ha, stanowiąc tym samym **17,73% powierzchni gminy**. Ludność obszaru rewitalizacji to 876 osób, co stanowi **17,45% ludności gminy**.

Mapa nr 16. Obszar rewitalizacji Gminy Regimin

5. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

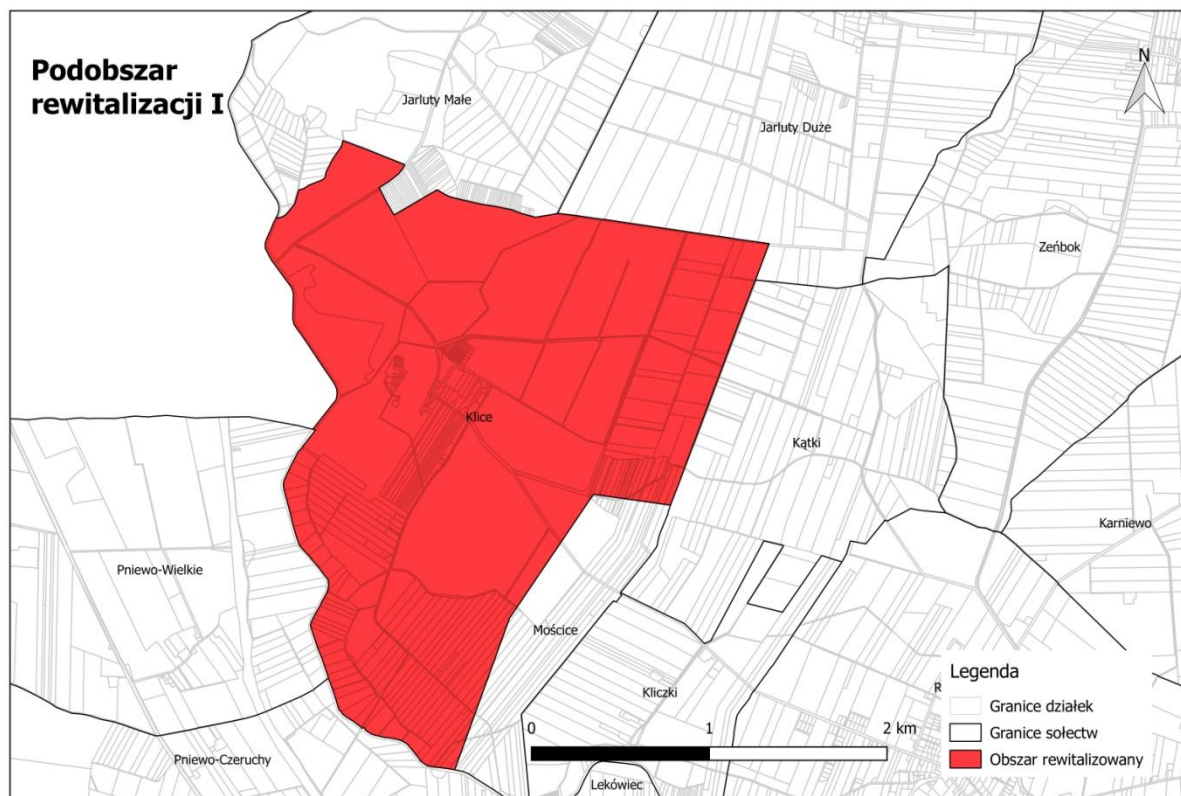
Obszar rewitalizacji Gminy Regimin został podzielony na 2 podobszary. Podobszar I obejmuje obszar sołectwa Klice, natomiast podobszar II obejmuje obszar sołectwa Koziczyn i Szulmierz.

Tabela nr 35. Obszar rewitalizacji Gminy Regimin

Obszar	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni badanego obszaru w powierzchni gminy	Liczba mieszkańców	Udział mieszkańców badanego obszaru w liczbie ludności gminy
Podobszar I <i>Klice</i>	521	4,68%	243	4,84%
Podobszar II <i>Koziczyn i Szulmierz</i>	1452	13,05%	633	12,61%
Obszar rewitalizacji	1973	17,73%	1811	17,45%

5.1. Podobszar I

Mapa nr 17. Podobszar I (*Klice*) rewitalizacji

Podobszar I obejmujący sołectwo Klice zajmuje powierzchnię 521 ha i zamieszkiwany jest przez 243 osoby. Sołectwo Klice położone jest w centralno- zachodniej części gminy, a 17,4% powierzchni jego obszaru stanowią tereny zielone. To obszar urodzajnych łąk i pastwisk oraz częściowo bardzo urodzajnych gleb. Jest to teren nachylony do doliny rzecznej rzeki Łydyni.

Podobszar I charakteryzuje się bardzo wysoką i systematycznie wzrastającą stopą bezrobocia. Pomimo, iż obszar nie posiada negatywnego wskaźnik obciążenia demograficznego, liczba bezrobotnych w ostatnich latach znacząco wzrosła, natomiast stopa bezrobocia jest ponad dwukrotnie wyższa (24,68%) niż średnia stopy bezrobocia obliczona dla Gminy Regimin (11,43%). Ponad 80% osób bezrobotnych w ostatnich latach stanowiły osoby nie posiadające wykształcenia średniego, których liczba systematycznie wzrastała wraz ze wzrostem liczby bezrobotnych. Wzrastające bezrobocie w podobszarze I może prowadzić do wykluczenia społecznego, a przecież spadek dochodów rodzin znacząco wpływa na rozszerzanie się kręgów ubóstwa.

Należy zauważyć, iż w ostatnich latach wzrosła również liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Regimin od lat jest tutaj najwyższy. Na 100 mieszkańców aż 38,5 korzysta z pomocy społecznej, przy czym średnio w Gminie Regimin z pomocy społecznej na 100 mieszkańców korzysta 13 osób. Najwięcej osób korzysta ze wsparcia z powodu bezrobocia, a także z powodu ubóstwa, długotrwałej i ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa oraz wielodzietności. Ponadto od lat najwięcej świadczeń w formie zasiłków okresowych przyznawanych jest właśnie mieszkańcom tego podobszaru. Mieszkańcy podobszaru I stanowią jedną z najliczniejszych grup korzystających na przestrzeni ostatnich lat z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Spory jest również wskaźnik osób otrzymujących pomoc z gminy z powodu niepełnosprawności (2,5% mieszkańców sołectwa Klice).

Na podobszarze I brakuje aktywnie działających fundacji i stowarzyszeń. Jediną organizacją pozarządową, która mieści się i funkcjonuje od 21 czerwca 2016 r. na terenie sołectwa Klice jest Ochotnicza Straż Pożarna.

Liczba przestępstw choć spadła w ostatnich latach, nadal utrzymuje się jej niekorzystny wskaźnik. Największa liczba przestępstw w ostatnich latach popełnionych w podobszarze I dotyczyła włamania do obiektu i kradzieży mienia.

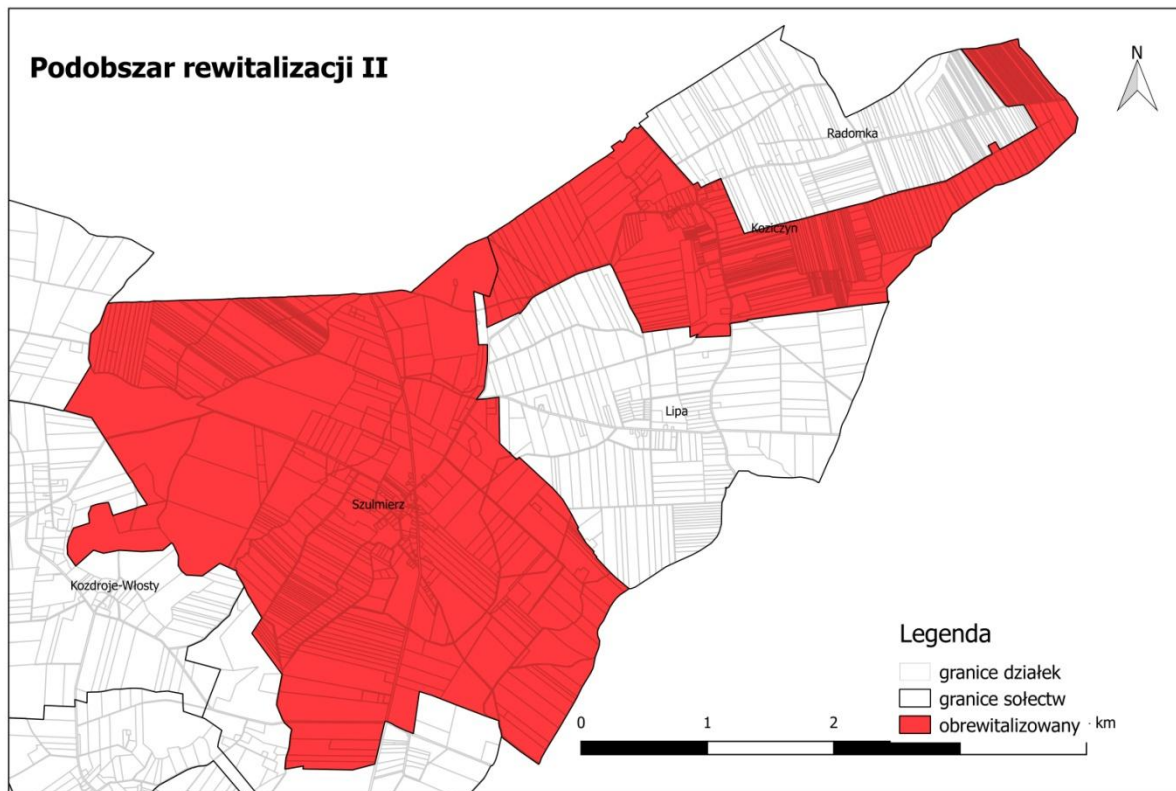
Problemy, którymi dotknięty jest podobszar I nie ominęły też sfery środowiskowej. Na 1 obiekt zlokalizowany w sołectwie Klice przypada powierzchnia równa 191,05 m² zainstalowanych płyt azbestowych.

Na terenie podobszaru I zlokalizowany jest nieużytkowany obecnie i niszczący zespół dworski z XVIII/XIX w. wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków. Jego stan według oceny Urzędu Gminy w Regiminie jest zły i wymaga remontu.

Dzieci i młodzież gimnazjalna pochodząca z obszaru sołectwa Klice uczęszczają do placówek oświatowych na terenie sołectwa Regimin. Średnio do pokonania mają ok. 3 km. Brak obiektów służących rekreacji i rozwoju życia kulturalnego (np. plac zabaw, boisko sportowe, świetlica wiejska) powoduje wiele ograniczeń dla mieszkańców tego obszaru. Powoduje to ponadto, iż obszar ten wydaje się być mało atrakcyjny nie tylko dla mieszkańców ale również przyjezdnych. Nie pozostaje to bez wpływu na rozwój gospodarczy, który niezmiennie od lat utrzymuje się na niekorzystnym poziomie.

5.2. Podobszar II

Mapa nr 18. Podobszar II (Koziczyn i Szulmierz) rewitalizacji

Podobszar II obejmujący posiadające wspólną granicę sołectwa Koziczyn i Szulmierz zajmuje powierzchnię 1452 ha i zamieszkiwany jest przez 633 osoby. Podobszar II zlokalizowany jest we wschodniej części gminy. Koziczyn to teren kompleksu gleb urodzajnych i obszar o niskim zalesieniu, z kolei Szulmierz charakteryzuje się glebami słabymi jakościowo oraz znaczną odsetką terenów zielonych (30,1% powierzchni).

Podobszar II charakteryzuje się znacznym obciążeniem demograficznym, które od lat plasuje się powyżej średniej krajowej oraz średniej powiatu ciechanowskiego. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła stopa bezrobocia i od 2014 r. jest wyższa od średniej stopy bezrobocia wyliczonej Gminy Regimin. Wraz ze wzrostem liczby bezrobotnych wzrosła także liczba osób pozostających bez pracy, którzy nie posiadają średniego wykształcenia.

Konsekwencją wyższego bezrobocia jest zwiększenie się również liczby rodzin objętych pomocą społeczną. W sołectwie Koziczyn liczba osób korzystających z pomocy społecznej już w 2014 r. przewyższała średnią gminy, w roku 2015 liczba takich osób wzrosła aż o 55%. Główną przyczyną, dla której udzielono pomocy było bezrobocie oraz inne zdarzenia losowe. W sołectwie Szulmierz od lat odsetek osób korzystających z pomocy społecznej przewyższa średnią gminy. Pomoc udzielana jest tu głównie ze względu na bezrobocie, ponadto wiele osób korzystało w ostatnich latach z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także z powodu długiej i ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności. Mieszkańcy podobszaru II korzystają również z zasiłków okresowych. W 2015 r. wydatki na tego rodzaju świadczenia wyniosły najwięcej w omówionym wcześniej sołectwie Klice

(19 244 zł), natomiast kolejnych dwóch miejscach pod tym względem znajdują się właśnie sołectwa stanowiące podobszar II rewitalizacji. Wydatki w Koziczynie tylko na zasiłki okresowe wyniosły w 2015 roku 10 576, natomiast w Szulmierzu 6 778 zł. W tym ostatnim najwięcej osób w ostatnich latach korzystało z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (średnio 6% mieszkańców sołectwa). Wyższy od średniej obliczonej dla gminy jest także odsetek osób korzystających z pomocy gminy ze względu na niepełnosprawność.

Na podobszarze II brak jest aktywnie funkcjonujących stowarzyszeń i fundacji. Podobnie jak w podobszarze I jedyną organizacją pozarządową działającą na tym obszarze od 2001 roku jest Ochotnicza Straż Pożarna w Koziczynie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Szulmierzu.

Na podobszarze II podobnie jak w całej Gminie Regimin na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano tendencję spadkową odnośnie popełnianych przestępstw. Jednak wskaźnik liczby popełnionych przestępstw pozostaje nadal niekorzystny. Większość odnotowanych zdarzeń dotyczyła włamania do obiektu.

Kolejnym problemem, podobnie jak w przypadku podobszaru I jest istnienie znacznej powierzchni zainstalowanych płyt azbestowych. Na jeden obiekt w sołectwie Koziczyn przypada 172,01 m² powierzchni pokrytych azbestem, natomiast w sołectwie Szulmierz jest to aż 200,49 m².

W granicach podobszaru II zlokalizowanych jest 7 obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków. Według oceny Urzędu Gminy w Regiminie wszystkie one wymagają remontu, pomimo, iż ich stan określono jako dobry. Wynika to z faktu, iż obiekty te są dostępne i aktywnie użytkowane. Podjęcie prac remontowych pozwoliłoby więc dalej utrzymywać te obiekty w stanie pozwalającym na korzystanie z nich. 4 z nich znajdują się na obszarze sołectwa Koziczyn. Są nimi zespół dworski z 1890 r., w którym po II wojnie światowej ulokowano szkołę oraz zespół kościoła parafialnego w skład, którego wchodzi Kościół p.w. św. Trójcy z XVIII w., dzwonnica z XIX w. oraz cmentarz parafialny z 2 poł. XIX w. Pozostałe 3 obiekty zabytkowe znajdują się na obszarze sołectwa Szulmierz tj. zespół dworski w skład, którego wchodzi: dwór murowany z 1874, który w latach 90-tych pełnił funkcję filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Regiminie, Urzędu Poczтового i mieszkań prywatnych; dom drewniany z 1890 r. oraz dom drewniany z 1917 r.

Dzieci z podobszaru II uczęszczają do Szkoły Podstawowej w Szulmierzu. Natomiast młodzież gimnazjalna uczęszcza do jedynego funkcjonującego w Gminie Regimin Gimnazjum w sołectwie Regimin. Zarówno Koziczyn jak i Szulmierz posiadają po jednym placu zabaw, ponadto w sołectwie Szulmierz istnieje boisko sportowe. Brak jest natomiast na terenie podobszaru II świetlicy wiejskiej, czyli miejsca, które byłoby miejscem spotkań i integracji lokalnej społeczności.

6. Wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego

Wizja przedstawia pożądany obraz obszarów rewitalizacji w odległej przyszłości, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań. Jest to opis wizerunku obszarów rewitalizowanych po zrealizowaniu założeń programu rewitalizacji.

WIZJA

Obszar rewitalizacji to miejsce ograniczonego występowania problemów społecznych, zamieszkiwane przez zintegrowaną oraz aktywną społeczność lokalną, zrzeszającą się w grupach o charakterze formalnym i nieformalnym. Poddany rewitalizacji obszar jest atrakcyjny do zamieszkania, pracy i wypoczynku oraz sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.

Przedstawiona powyżej wizja obszaru rewitalizacji zakłada zrównoważony rozwój oraz znaczącą poprawę jakości życia mieszkańców, redukując występujące obecnie problemy w sferze społecznej a także środowiskowej, przestrzennej oraz gospodarczej. Założenia wizji zostaną osiągnięte poprzez zadania podstawowe i uzupełniające. Proces rewitalizacji spowoduje lepszy dostęp do usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz znacząco wpłynie na dalszy rozwój gminy w tym będzie sprzyjał rozwojowi postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. W realizacji wyznaczonej wizji będą pomagać cele i działania, które opisano w następnym rozdziale.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

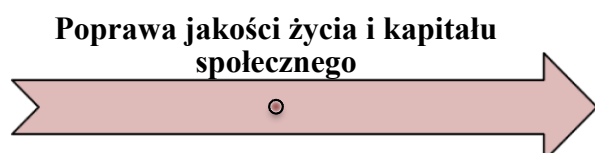
Cele rewitalizacji, które stanowią odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy oraz będące wynikiem partycypacji społecznej mieszkańców, zostały zdefiniowane w niniejszym Programie jako:

Zjawiska kryzysowe występujące na obszarze rewitalizacji Gminy Regimin, dla których eliminacji bądź ograniczenia określono kierunki działań:

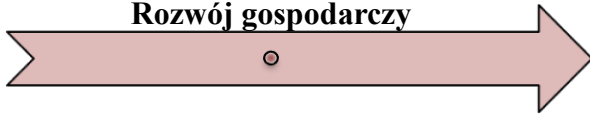
Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądaných efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, przestrzennej, gospodarczej i środowiskowej, tj.:

- ▶ Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz lokalnej społeczności.
- ▶ Wspieranie osób trwale bezrobotnych i zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym poprzez np. organizację szkoleń i spółdzielni socjalnych.
- ▶ Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej.

- ▶ Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, w tym miejsc przystosowanych do osób niepełnosprawnych, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.
- ▶ Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację poprzez organizowanie konkursów, festynów i imprez lokalnych, a także dbanie o zabytki architektury.

Rozwój gospodarczy

- ▶ Aktywizacja zawodowa mieszkańców.
- ▶ Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin pomagającej przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
- ▶ Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez rozwój infrastruktury technicznej, np. budowa kanalizacji sanitarnej, która istotnie wpłynie na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej oraz systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych.
- ▶ Promowanie potencjału inwestycyjnego i turystycznego poprzez organizację cyklicznych lokalnych imprez tematycznych.
- ▶ Zachowanie i ochrona dziedzictw kulturowego

8. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zaplanowane w niniejszym Programie przedsięwzięcia to projekty zintegrowane, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Gminy Regimin. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz w wyniku aktywnej partycypacji społecznej mieszkańców jako projekty podstawowe wybrano te, które odpowiadają na ich potrzeby i stanowią istotny element dążenia do zrównoważonego rozwoju gminy. Program rewitalizacji zawiera przede wszystkim projekty o wymiarze społecznym, tj.:

1. Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno-edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
2. Organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji.
3. Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.
4. Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polskich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.
5. Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin.

Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno-edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych, podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

■ Podmiot zgłaszający	Wójt Gminy w Regiminie
■ Podmiot realizujący	Gmina Regimin, GOPS
■ Cel projektu	I Poprawa jakości życia i kapitału ludzkiego
■ Obszar realizacji	Podobszar I, Podobszar II
■ Beneficjenci projektu	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

■ Zakres projektu	W ramach działania będą realizowane kompleksowe, zgodne z zapotrzebowaniem rodziny działania profilaktyczne i terapeutyczno-edukacyjne oraz zintegrowane działania społeczne, edukacyjne, kulturalne i sportowe, np. działania edukacyjne w zakresie zapobiegania zadłużeniu rodzin, poradnictwo psychologiczne
■ Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2023
■ Szacowana wartość	700 000 zł
■ Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020, 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Program MRPiPS „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”, krajowe środki publiczne, środki własne Gminy
■ Prognozowane rezultaty	W ramach podjętego działania wsparcie uzyskają przede wszystkim rodziny wielodzietne, ubogie rodziny z dziećmi, rodziny z osobami starszymi, rodziny z osobami z niepełnosprawnościami, rodziny z innym osobami niesamodzielnymi oraz rodzice samotnie wychowujące dzieci. Wynikiem będzie m.in. lepsze funkcjonowanie odbiorców podjętych działań w społeczeństwie, w konsekwencji wzmocnienie kompetencji społecznych, aktywizacja społeczno-zawodowa, wzmocnienie samodzielności rodzin, integracja międzypokoleniowa.
■ Wskaźniki rezultatu	-Liczba osób/rodzin wspartych w ramach projektu – 30/5

Organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

■ Podmiot zgłaszający	Wójt Gminy w Regiminie
■ Podmiot realizujący	Gmina Regimin
■ Cel projektu	I Poprawa jakości życia i kapitału ludzkiego
■ Obszar realizacji	Podobszar I, Podobszar II
■ Beneficjenci projektu	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji (45+)

■ Zakres projektu	Organizacja zajęć w formie wykładów, spotkań prezentacji oraz zajęć aktywizujących uczestników (np. warsztaty informatyczne, warsztaty językowe, zajęcia ruchowe) skierowanych głównie dla osób w wieku 45+, zwłaszcza osób objętych pomocą społeczną, bezrobotnych, rencistów, osób samotnych, osób z dysfunkcjami.
■ Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2023
■ Szacowana wartość	1 500 000 zł
■ Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020, 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, 10.3. Doskonalenie zawodowe, Program Operacyjny MNiSW, krajowe środki publiczne i zagraniczne, środki własne Gminy
■ Prognozowane rezultaty	Aktywizacja i zwiększenie szans osób dorosłych nie tylko na rynku pracy, ale przede wszystkim przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, podniesienie kompetencji oraz nabycie przez takie osoby umiejętności, które będą przydatne w życiu społeczno-zawodowym. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym
■ Wskaźniki rezultatu	-Liczba osób/rodzin wspartych w ramach projektu – 30/5

Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej

■ Podmiot zgłaszający	Wójt Gminy w Regiminie
■ Podmiot realizujący	Gmina Regimin
■ Cel projektu	I Poprawa jakości życia i kapitału ludzkiego II Rozwój gospodarczy
■ Obszar realizacji	Podobszar II
■ Beneficjenci projektu	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
■ Zakres projektu	Agencja Rozwoju i Promocji Gminy Regimin będzie miała za zadanie kompleksowo wspomóc osoby przy zakładaniu i prowadzeniu własnej

działalności gospodarczej, przede wszystkim w formie poradnictwa i wsparcia indywidualnego. Będzie zajmowała się promocją i aktywnym pozyskiwaniem podmiotów z poza gminy, którzy zainteresowani inwestycjami na obszarach dotkniętych kryzysem, umiejętnie wykorzystaliby także potencjał turystyczny tego obszaru.

■ Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2020 Zakończenie: 2023
■ Szacowana wartość	1 000 000 zł
■ Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020, 9.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, POWER, krajowe środki publiczne i zagraniczne, środki własne Gminy
■ Prognozowane rezultaty	Wzrost liczby osób podejmujących się prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Wzrost zainteresowania inwestycyjnego na obszarze rewitalizacji. Wzrost zatrudnienia oraz rozwój gospodarczy. Pobudzenie potencjału turystycznego obszaru kryzysowego.
■ Wskaźniki rezultatu	-Liczba osób wspartych w ramach projektu - 20

Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polskich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych

■ Podmiot zgłaszający	Wójt Gminy Regimin
■ Podmiot realizujący	Gmina Regimin
■ Cel projektu	II Rozwój gospodarczy
■ Obszar realizacji	Podobszar I
■ Beneficjenci projektu	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
■ Zakres projektu	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje remont dachu i modernizację wnętrza budynku oraz uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół dworu, tj. pozostałości parku dworskiego. Podjęte działania pozwolą na utworzenie Muzeum Ziemi Polskich, co będzie miało bezpośredni wpływ na rozwój gospodarczy, powstanie nowych miejsc pracy oraz zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego.
■ Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2019 Zakończenie: 2021
■ Szacowana wartość	3 000 000 zł
■ Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020, 5.3.Dziedzictwo Kulturowe, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich działanie M07(<i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Operacyjny MKiDN, krajowe środki publiczne, środki własne Gminy
■ Prognozowane rezultaty	Realizacja inwestycji przyczyni się nie tylko do zachowania dziedzictwa kulturowego, ale nastąpi też poprawa dostępu do zasobów kultury, które stanowiły będą także atrakcję turystyczną, co wpłynie na tworzenie nowych działalności gospodarczych i miejsc pracy. Powstanie Muzeum Ziemi Polskich wiązało się będzie z potrzebą zatrudnienia personelu, przy czym w pierwszej kolejności brane pod uwagę będą osoby bezrobotne z obszaru rewitalizacji. Uporządkowane pozostałości parku i ogrodu, które wchodzi w skład zespołu dworskiego po

rewitalizacji stanowiąc będą tereny dogodne do rozwoju strefy rekreacji i wypoczynku, których w chwili obecnej brakuje na obszarze sołectwa Klice, a które istotnie wpłyną na podniesienie jakości życia jego mieszkańców.

■ Wskaźniki rezultatu

-Liczba osób odwiedzających - 40
-Liczba powstałych nowych firm/miejsc pracy-
2/2

Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin

■ Podmiot zgłaszający

Wójt Gminy w Regiminie

■ Podmiot realizujący

Gmina Regimin

■ Cel projektu

II Rozwój gospodarczy

■ Obszar realizacji

Podobszar II

■ Beneficjenci projektu

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

■ Zakres projektu

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje wymianę dachu, remont elewacji i pomieszczeń

	wewnątrz budynku. Odtworzenie układu przestrzennego otoczenia budynku - zespołu stawów i pozostałości parku dworskiego. Po przeprowadzonym remoncie na terenie obiektu będą realizowane zadania Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin.
■ Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2020 Zakończenie: 2021
■ Szacowana wartość	2 500 000 zł
■ Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020, 5.3.Dziedzictwo Kulturowe, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich działanie M07(<i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Operacyjny MKiDN, krajowe środki publiczne, środki własne Gminy
■ Prognozowane rezultaty	Realizacja projektu pozwoli na zachowanie dziedzictwa kulturowego a nadanie obiektowi nowych funkcji zapewni dostęp do aktywnej działającej instytucji, mającej na celu wspieranie lokalnych, w tym potencjalnych przedsiębiorców oraz podniesienie potencjału turystyczno-gospodarczego rewitalizowanego obszaru. Projekt wiąże się bezpośrednio z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin.
■ Wskaźniki rezultatu	-Liczba osób z obszaru rewitalizacji korzystających z obiektu w związku z nadaniem mu nowych funkcji - 20

9. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one przede wszystkim na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji Programu.

W ramach projektów uzupełniających przewidziano realizację następujących przedsięwzięć:

➔ Edukacja

1. Wyrównanie szans edukacyjnych młodego pokolenia poprzez organizację programów rozwojowych w różnych obszarach, np. języki obce, nauki matematyczno – przyrodnicze, tworzenie kółek zainteresowań.
2. Realizacja programów stypendialnych – premiowanie uczniów za wysokie wyniki w nauce oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauki, kultury i sportu.
3. Doskonalenie kompetencji zawodowych nauczycieli.

➔ Bezrobocie

4. Monitorowanie bezrobocia (liczby bezrobotnych, ich kwalifikacji, przyczyn bezrobocia i in.) oraz lokalnego rynku pracy w celu wypracowania odpowiedniej formy pomocy.
5. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Ciechanowie. Aktywizacja osób powracających na rynek pracy.

➔ Organizacje społeczne

6. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych oraz inicjatyw społecznych na rzecz lokalnej społeczności.

➔ Integracja społeczna

7. Organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, edukacyjnych i sportowych, w tym także imprezy cyklicznej „Leśna zadyszka”, oraz zaangażowanie w te wydarzenia organizacji pozarządowych. Organizacja konkursów, kiermaszów, wystaw mobilizujących lokalną ludność.

➔ Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych

8. Uporządkowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych, oraz przystosowanie ich do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, tak aby umożliwiły integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.

➔ Rozwój gospodarczy

9. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez rozwój infrastruktury technicznej, uporządkowanie terenów.
10. Promowanie potencjału inwestycyjnego i turystycznego gminy podczas wydarzeń kulturalnych, sportowych i innych.
11. Wypracowanie form wsparcia dla nowych podmiotów gospodarczych zatrudniających lokalną ludność.

➔ Poprawa środowiska naturalnego

12. Budowa kanalizacji sanitarnej i podłączenie nowych odbiorców w sołectwie Grzybowo.

13. Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

● *Komplementarność przestrzenna*

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie Programu na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi tzw. efekt synergii.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, oraz niskim poziomem przedsiębiorczości. Zaplanowane w Programie Rewitalizacji projekty podstawowe są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów głównie w sferze społecznej, przestrzennej oraz gospodarczej. Planuje się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i pozytywne efekty rewitalizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy.

● *Komplementarność międzyokresowa*

Komplementarność międzyokresowa została zagwarantowana poprzez zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w sposób kompleksowy, który pozwoli na synchronizację działań w czasie obowiązywania Programu Rewitalizacji oraz będzie realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem. Projekty zrealizowane przez Gminę Regimin w poprzednich latach w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Regimin to m.in.: Edukacja – lepsze perspektywy w okresie 01.02.2009 – 31.12.2009 z dofinansowaniem w wysokości 713 262 zł; Kierunek na wykształcenie w okresie 01.02.2010 – 31.12.2010; Wiedza – kapitał na przyszłość w okresie 01.02.2011 – 30.11.2012 z dofinansowaniem w wysokości 1 454 371,40 zł; Wzbogacenie oferty edukacyjnej dla dzieci przedszkolnych z Gminy Regimin w okresie 01.08.2010 – 31.07.2011 z dofinansowaniem w wysokości 506 300 zł; Rozwój osiągniemy z indywidualizacją w okresie 01.09.2012 – 30.06.2013 z dofinansowaniem 103 491 zł.

● *Komplementarność problemowa*

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby mieszkańców. Zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych jest obecnie zaburzone na obszarze rewitalizacji. Poprzez realizację przedsięwzięć zawartych w niniejszym programie, obszar rewitalizacji będzie wykazywał się zmniejszeniem zdiagnozowanych problemów takich jak: niski poziom przedsiębiorczości, bezrobocie, niszczące obiekty zabytkowe. Ponadto podjęte działania będą prowadziły z jednej strony do zmniejszenia liczby osób korzystających z pomocy społecznej, z drugiej strony, poprzez powstanie odpowiednich instytucji zapewniona zostanie pomoc w przezwyciężaniu trudności życiowych mieszkańcom z obszarów dotkniętych kryzysem.

Poniższa tabela przedstawia powiązania problemowe między podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Tabela nr 36. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z problemami obszaru rewitalizacji Gminy Regimin

	Bezrobocie	Brak aktywnie działających organizacji społecznych zrzeszających mieszkańców i pomagającym im w przezwyciężeniu życiowych trudności	Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	Istnienie obiektów zabytkowych wymagających nakładów finansowych
Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno-edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej		X	X		
Organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji	X	X	X	X	
Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	X	X	X	X	
Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polskich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	X			X	X
Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin	X	X		X	X

● **Komplementarność proceduralno-instytucjonalna**

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania Programem Rewitalizacyjnym Gminy Regimin w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami. W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania Programu Rewitalizacji. Procedury realizacji Programu, opisane w rozdziale 12, wymagają współdziałania w ramach Komitetu Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy.

● **Komplementarność źródeł finansowania**

Projekty rewitalizacyjne będą finansowane z różnych źródeł. Działania będą finansowane m.in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w Ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Budżetu Państwa, środków własnych Gminy. Komplementarność finansowa oznacza unikanie sytuacji podwójnego finansowania. Na etapie opracowania Programu nie zdefiniowano podmiotów prywatnych, które będą współpracować przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wynika to z nikłego obecnie zainteresowania przedsiębiorców życiem gminy. Jednakże Operator Programu dokona wszelkich starań by zwiększyć współpracę z sektorem prywatnym zapraszając go na spotkania informacyjno-konsultacyjne, określone w rozdziale dotyczącym wdrażania Programu.

Tabela nr 37. Finansowanie z funduszy EFS i EFRR

Lp.	Nazwa zadania podstawowego	Źródło finansowania projektu	
		EFS	EFRR
1.	Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno-edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	X	
2.	Organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji	X	
3.	Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej	X	
4.	Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polkich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych		X
5.	Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin		X

11. Indykatywne ramy finansowe

Indykatywne ramy finansowe odnoszące się do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawione w tym rozdziale mają charakter orientacyjny. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości oraz harmonogramu. Wybór możliwości finansowania zostanie dokonany z zachowaniem zasady dodatkowości. Natomiast dywersyfikacja źródeł finansowania Programu Rewitalizacji Gminy Regimin będzie zachodzić na poziomie środków publicznych i prywatnych, środków Unii Europejskiej, budżetu Państwa i innych dostępnych w danym czasie zewnętrznych źródeł pozyskiwania funduszy.

11.1. Ramowy harmonogram podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela nr 38. Harmonogram przedsięwzięć podstawowych

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno-edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	X	X	X	X	X	X
Organizacja uniwersytetu trzeciego wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji	X	X	X	X	X	X
Utworzenie Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej			X	X	X	X
Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polskich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych		X	X	X		
Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Agencji Rozwoju i Promocji Gminy Regimin			X	X		

11.2. Indykatywne ramy finansowe

Tabela nr 39. Ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania
<p>Utworzenie formy stowarzyszenia w celu prowadzenia kompleksowych działań profilaktycznych, terapeutyczno edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych podnoszących poziom kompetencji rodzicielskich i pokonywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej</p> <p>Gmina Regimin GOPS</p>	700 000 zł	<p>RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno - zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 20% środki własne w projektach OPS i PCPR, pozostałe projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 15% budżet państwa, 5% wkład własny</p> <p>Konkursy MRPiPS – minimalna kwota dotacji ok. 50 000 zł</p>
<p>Organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego realizowane będą zajęcia integracyjne - międzypokoleniowe zapobiegające wykluczeniu społecznemu, kulturowemu i cyfrowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Gmina Regimin</p>	1 500 000 zł	<p>RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno - zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 20% środki własne w projektach OPS i PCPR, pozostałe projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 15% budżet państwa, 5% wkład własny</p>
<p>Utworzenie Agencji</p>	1 000 000 zł	<p>RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 10.3. Doskonalenie zawodowe, projekty Nieobjęte pomocą publiczną - dofinansowanie 80% EFS, 10% środki z budżetu państwa , 10% środki własne</p> <p>Konkurs MNiSW - dofinansowanie 50 000 zł na zadania realizowane przez Uniwersytet, działalność organizacyjna do 10% poniesionych wydatków na realizację projektu</p> <p>Konkursy grantowe: Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce – Programy AKTYWNIE W 50PLUS oraz Działaj Lokalnie</p>

Rozwoju i Promocji Gminy Regimin, której zadaniem będzie udzielanie pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej

Gmina Regimin

2020 Działanie 9.1. Aktywizacja społeczno - zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 20% środki własne w projektach OPS i PCPR, pozostałe projekty nieobjęte pomocą publiczną dofinansowanie: 80% EFS, 15% budżet państwa, 5% wkład własny

POWER: działanie 2.2. Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku : dofinansowanie: maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych 90%, minimalny wkład własny 10%

Renowacja i modernizacja zespołu dworskiego z XVIII/XIX w. w sołectwie Klice z nadaniem mu nowych funkcji związanych z utworzeniem Muzeum Ziemi Polskich i przygotowanie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych

Gmina Regimin

3 000 000 zł

RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne gminy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich działanie M07 (Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej), dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne gminy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do wysokości 50% nakładów koniecznych, a w przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 tejże ustawy, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.

Renowacja zespołu dworskiego w Szulmierzu z nadaniem mu nowych

2 500 000 zł

RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020 Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki

funkcji związanych
z utworzeniem Agencji
Rozwoju i Promocji Gminy
Regimin

Gmina Regimin

własne gminy, Mazowiecki Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
działanie M07 (Podstawowe usługi
i odnowa wsi na obszarach wiejskich,
poddziałanie 2. Badania i inwestycje
związane z utrzymaniem, odbudową
i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego
i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego
i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej,
w tym dotyczące powiązanych aspektów
społeczno-gospodarczych oraz środków
w zakresie świadomości środowiskowej),
dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37%
wkład własny, środki własne gminy,
Mazowiecki Wojewódzki Konserwator
Zabytków

Program Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego „Ochrona Zabytków”,
dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy
z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków
i opiece nad zabytkami, może być udzielone
w wysokości do wysokości 50% nakładów
koniecznych, a w przypadkach określonych
w art. 78 ust. 2 i 3 tejże ustawy,
dofinansowanie może być udzielone
w kwocie do 100% nakładów koniecznych.

Wartość projektów finansowanych z EFS	3 200 000 zł
Wartość projektów finansowanych z EFRR	5 500 000 zł
Łączna wartość podstawowych projektów rewitalizacyjnych	8 700 000 zł

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców oraz innych podmiotów w proces rewitalizacji

Konieczność uwzględnienia partycypacji społecznej na wszystkich etapach procesu rewitalizacji została wskazana w *Wytocznych* w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020. Interesariusze powinni mieć możliwość aktywnego udziału w przygotowaniu i przeprowadzaniu rewitalizacji, jak również jej późniejszej ocenie.

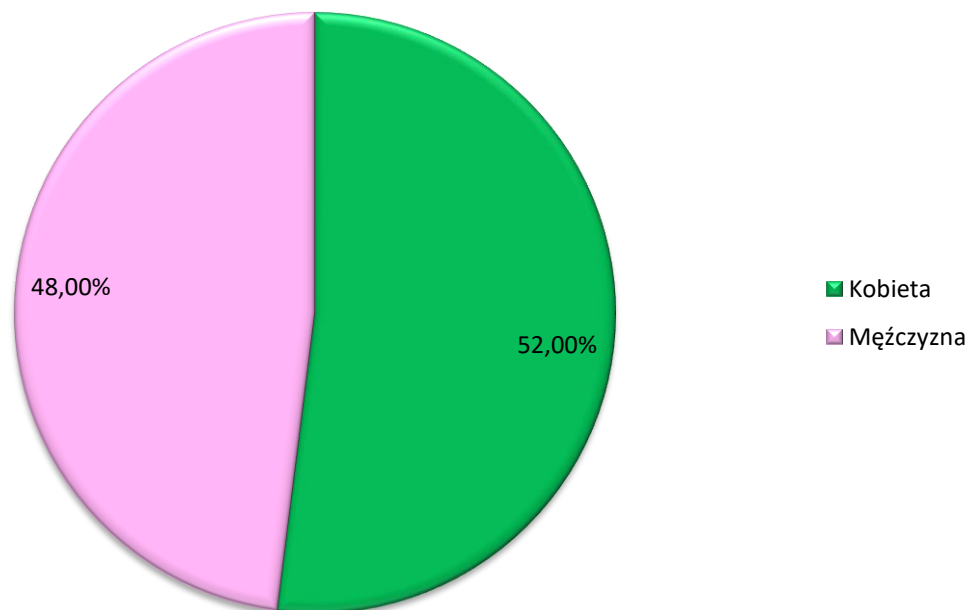
Podczas opracowywania Programu Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023 umożliwiono aktywne włączenie się następujących grup interesariuszy, tj.: różnych grup mieszkańców (młodzież, dorośli), przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, działaczy organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, przedstawicieli kościołów. Ze względu a znaczenie rewitalizacji dla całej Gminy partycypacja miała charakter otwarty.

Informacje o postępach prac nad Programem Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023 były na bieżąco publikowane na stronie internetowej Gminy w zakładce *Aktualności*. Przed przystąpieniem do Programu Rewitalizacji odbyły się dwa spotkania warsztatowe. Pierwsze odbyło się 6 października 2016 r. i dotyczyło prezentacji założeń metodologicznych i koncepcji rewitalizacji, drugie odbyło się 18 października 2016 r. i dotyczyło procesu opracowania diagnozy. Obydwa spotkania odbyły się w Urzędzie gminy Regimin. W spotkaniach wzięło udział łącznie 28 osób, w tym przedstawiciele Rady Gminy Regimin, pracownicy Urzędu Gminy, oraz przedstawiciele sołectw. Następnie interesariusze zostali poinformowani o przystąpieniu do projektu w dniu 18 października 2016 r. Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy (www.regimin.pl) oraz w sposób zwyczajowy przyjęty, tj. na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy. W ogłoszeniu mieszkańcy Gminy Regimin zostali zachęcani przez Wójta Gminy Regimin „do wyrażenia swojej opinii na temat obszarów wymagających w szczególności rewitalizacji, jak również do wskazania szczegółowych działań mających na celu wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez wypełnienie załączonej ankiety”. Ankiety można było składać do dnia 31 października 2016 r. W badaniu ankietowym wzięły udział 73 osoby. W dniach 18-31 października 2016 r. przeprowadzono również badanie ankietowe wśród młodzieży gimnazjalnej Gminy Regimin. W badaniu wzięło udział 50 dorosłych mieszkańców Gminy. W dniu 7 grudnia 2016 r. Wójt Gminy Regimin wystosował zaproszenie do wszystkich mieszkańców Gminy Regimin na spotkanie w sprawie konsultacji społecznych dotyczących Programu Rewitalizacji. Spotkanie odbyło się w dniu 16 grudnia 2016 r. w Urzędzie Gminy Regimin. Udział w spotkaniu konsultacyjnym wzięło udział 35 osób, w tym radni, sołtysi, mieszkańcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. W trakcie konsultacji interesariusze mieli możliwość zgłaszania uwag do projektu niniejszego dokumentu. Zostali także poinformowani o możliwości złożenia własnego projektu rewitalizacyjnego.

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH OSÓB DOROSŁYCH:

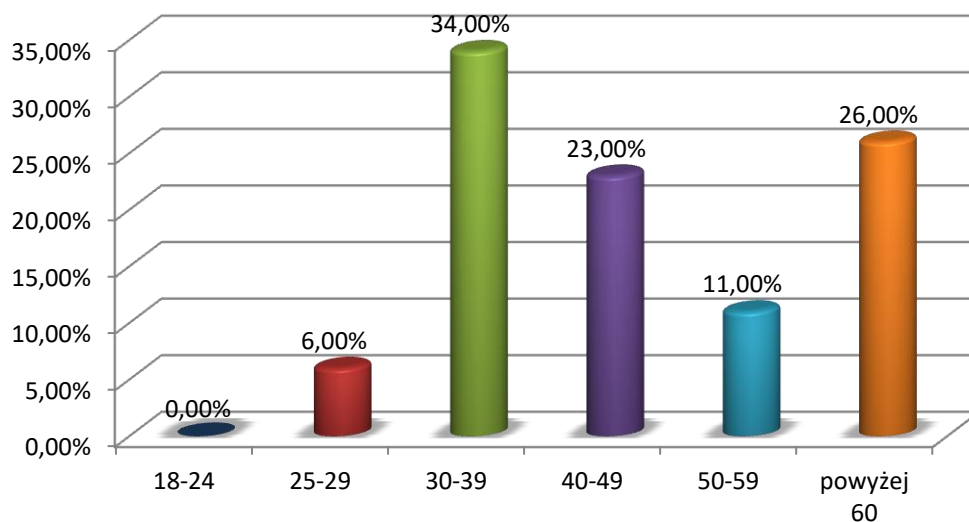
Wśród beneficjentów ankiety podział między kobiety i mężczyzn był niemal równy.

Struktura płci

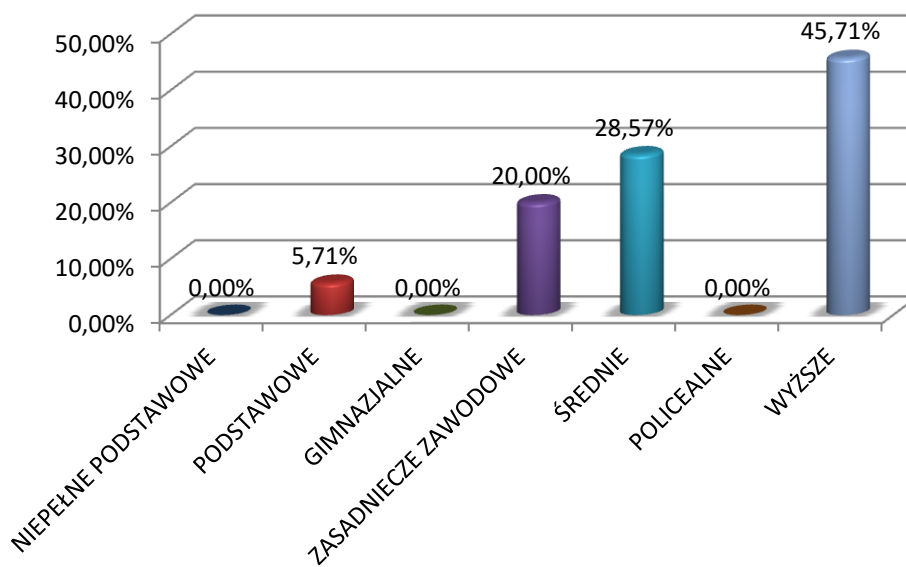
Przedział wiekowy osób ankietowanych zaczyna się od 25 lat, a kończy na wieku emerytalnym. Najwięcej ankietowanych było w przedziale wiekowym 30-39 lat.

Struktura wiekowa

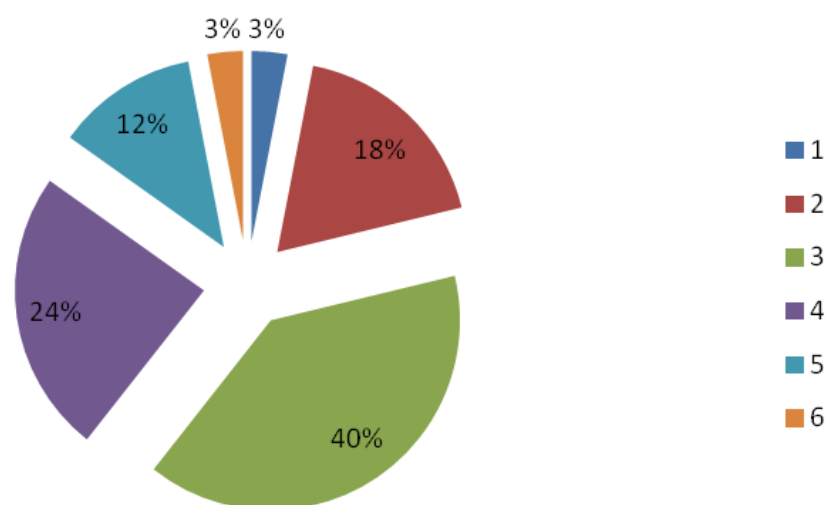
Najwięcej ankietowanych posiada wykształcenie wyższe (45,71%), następnie średnie(28,57%), zasadnicze zawodowe(20%) oraz podstawowe(5,71%).

Struktura wykształcenia

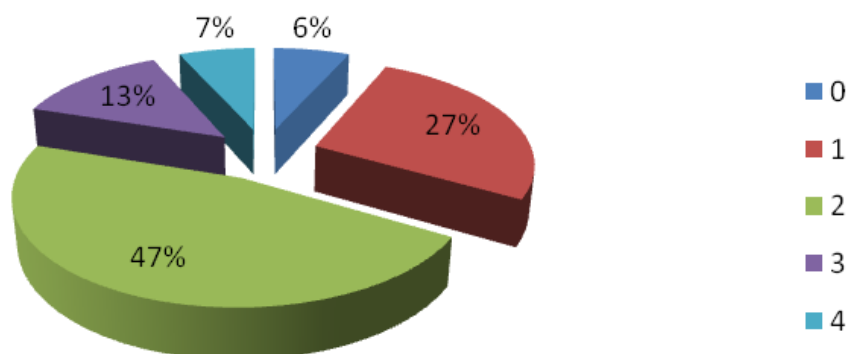
Wśród ankietowanych najpopularniejszym modelem jest rodzina 3-osobowa (40%), a kolejno 4-osobowa (24%) i 2-osobowa (18%).

Ile osób, razem z Panem(ią), należy do Pana(i) gospodarstwa - ogółem?

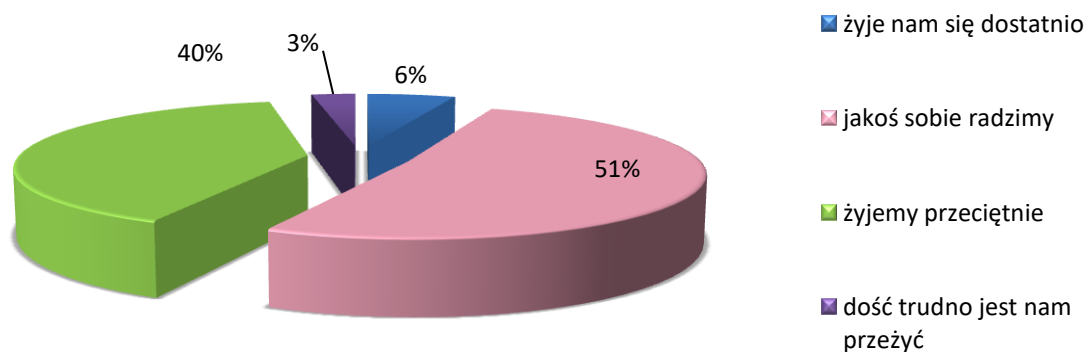
Najczęściej w gospodarstwach domowych osób ankietowanych znajdują się dwie osoby pracujące (47%), kolejno jedna (27%) i trzy (13%).

Ile osób, razem z Panem(ią), należy do Pana(i) gospodarstwa - w tym pracujących?

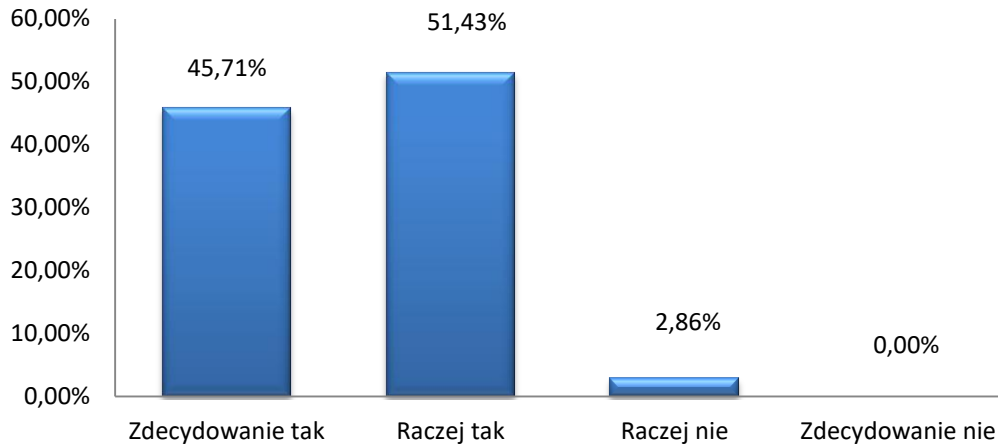
Najwięcej ankietowanych mówiąc o swoim poziomie życia używa określenia: „jakoś sobie radzimy” (51%), 40% ankietowanych żyje przeciętnie, 6% żyje dostatnio, a 3% trudno jest związać koniec z końcem.

Które ze zdań najlepiej określa Pana(i) odczucia dotyczące poziomu życia Pana(i) rodziny?

Pytanie 1:

Czy Pana(i) zdaniem, gminie potrzebny jest program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzennie-środowiskowego w postaci PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY REGIMIN na lata 2016-2023?

Większość ankietowanych widzi potrzebę przeprowadzenia rewitalizacji na terenie gminy, tylko 2,86% osób nie widzi takiej potrzeby.

Pytanie 2:

Jaki obszar gminy powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

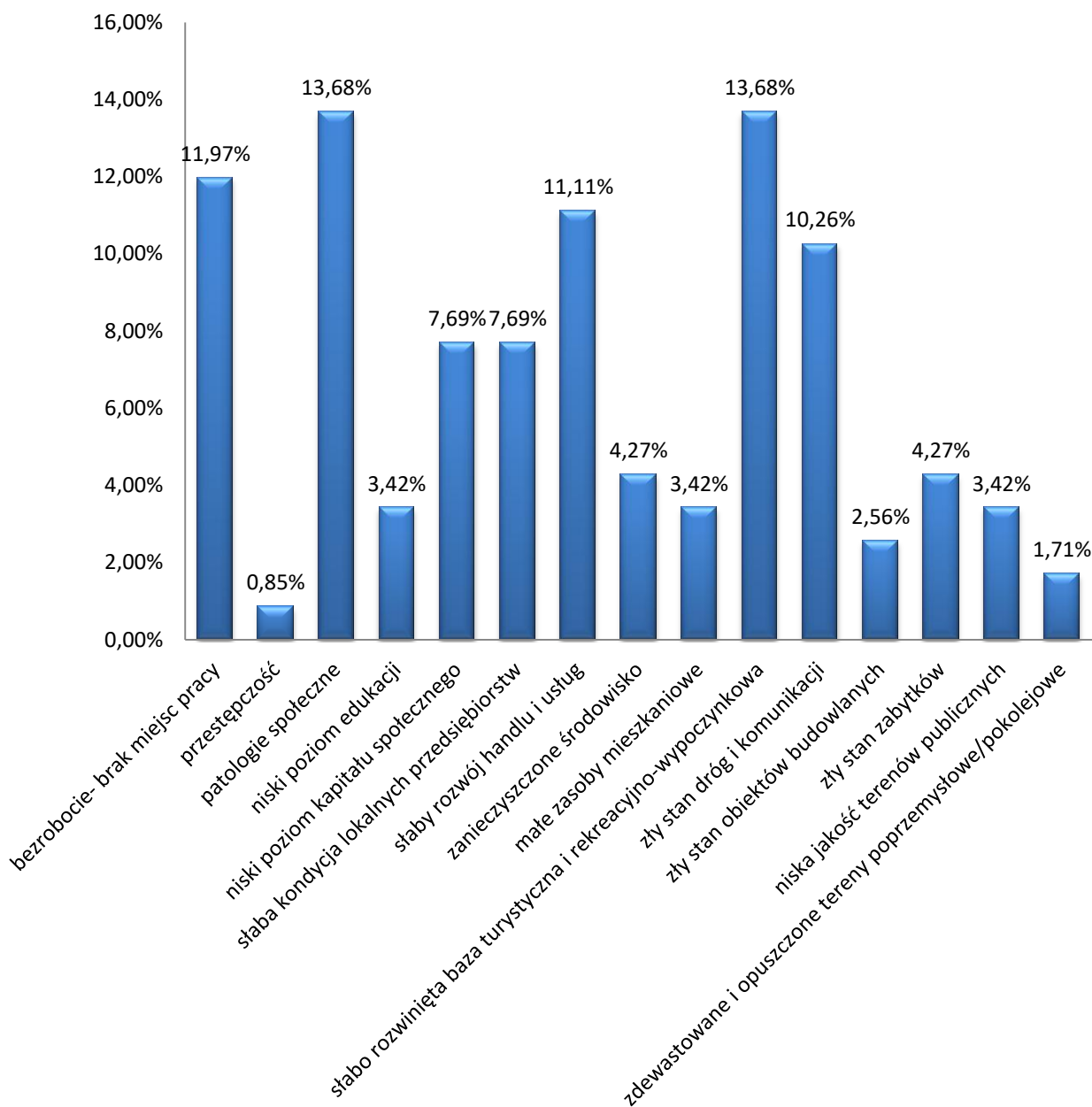

Spora część ankietowanych (31%) chce poddać rewitalizacji całą gminę, pozostali ankietowani podawali pojedyncze miejscowości – Zeńbok (17%), Grzybowo (17%), Klice (14%).

Pytanie 3:

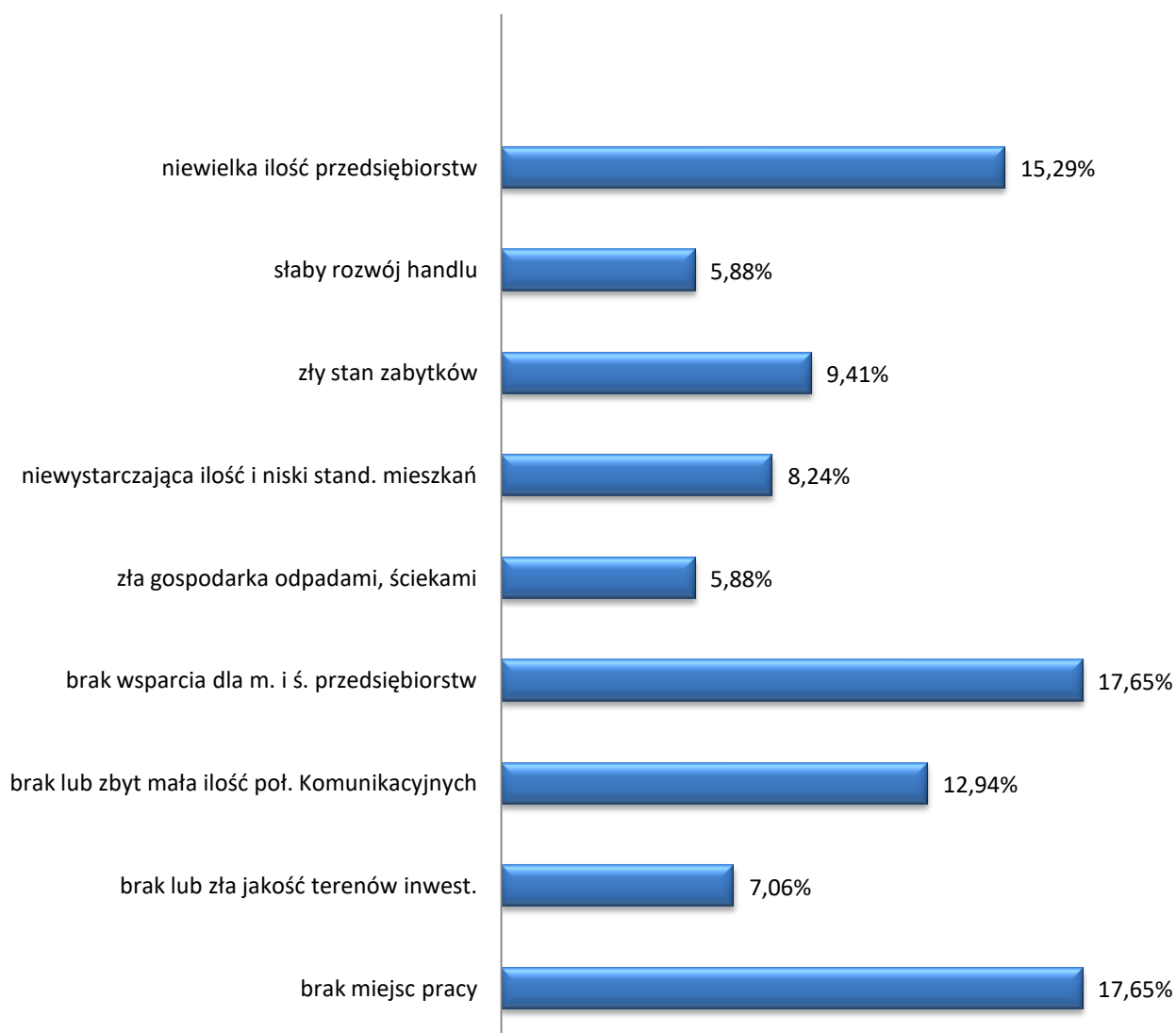
Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar gminy jest zdegradowany?

Ankiety zapytani o powód, który sprawia, że obszar gminy jest zdegradowany byli podzieleni. Najwięcej osób podało słabo rozwiniętą bazę turystyczną i rekreacyjno-wypoczynkową oraz obecność patologii społecznych (po 13,68%). Różnorodność odpowiedzi może świadczyć o tym, że problemy gminy Regimin są rozproszone.

Pytanie 4:

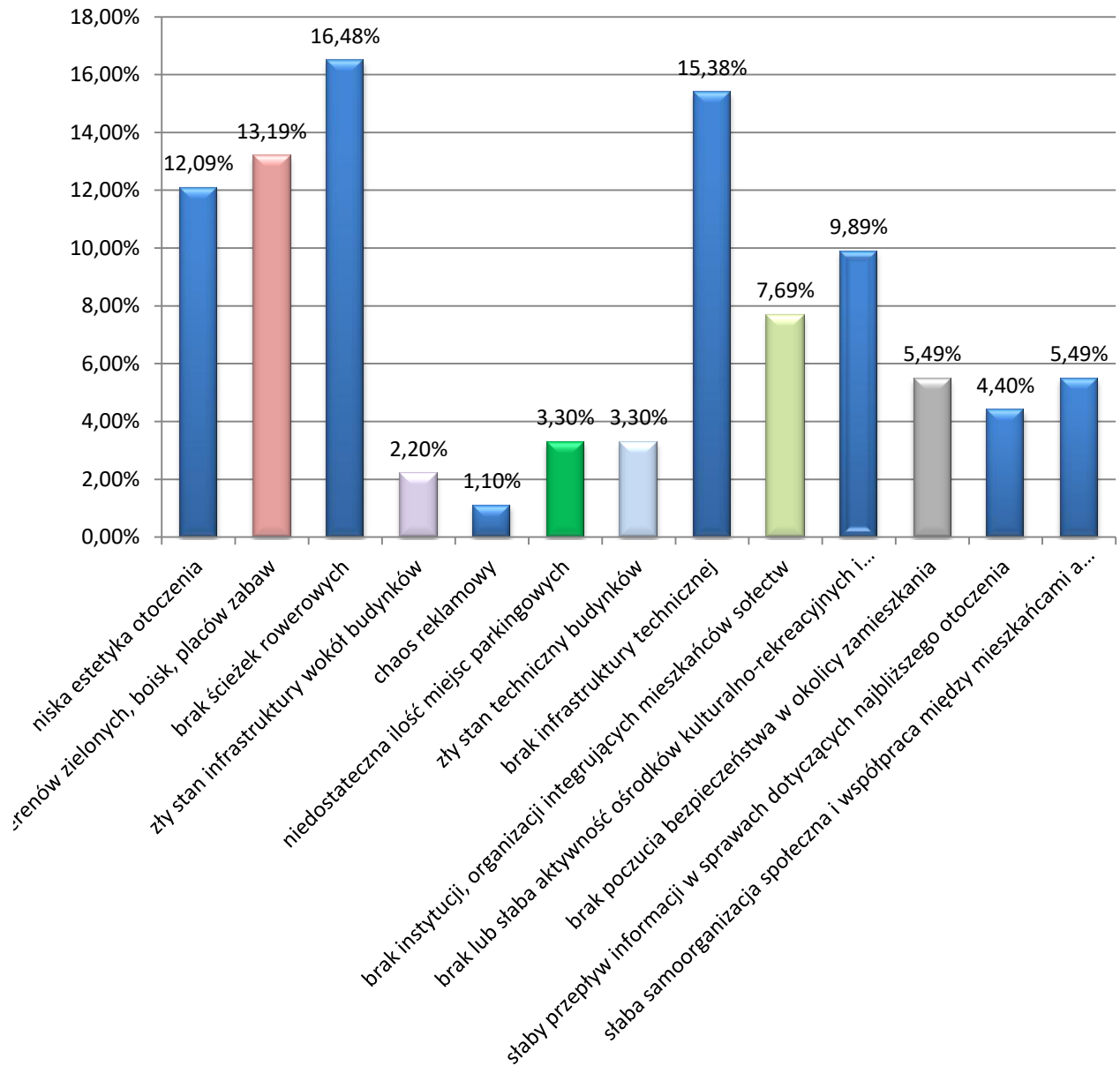
Jakie problemy ekonomiczne, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Największa liczba ankietowanych zwraca uwagę na problem braku miejsc pracy w gminie Regimin oraz na brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (17,65%). Spory procent osób (15,29%) zwraca również uwagę na niewielką liczbę przedsiębiorstw.

Pytanie 5:

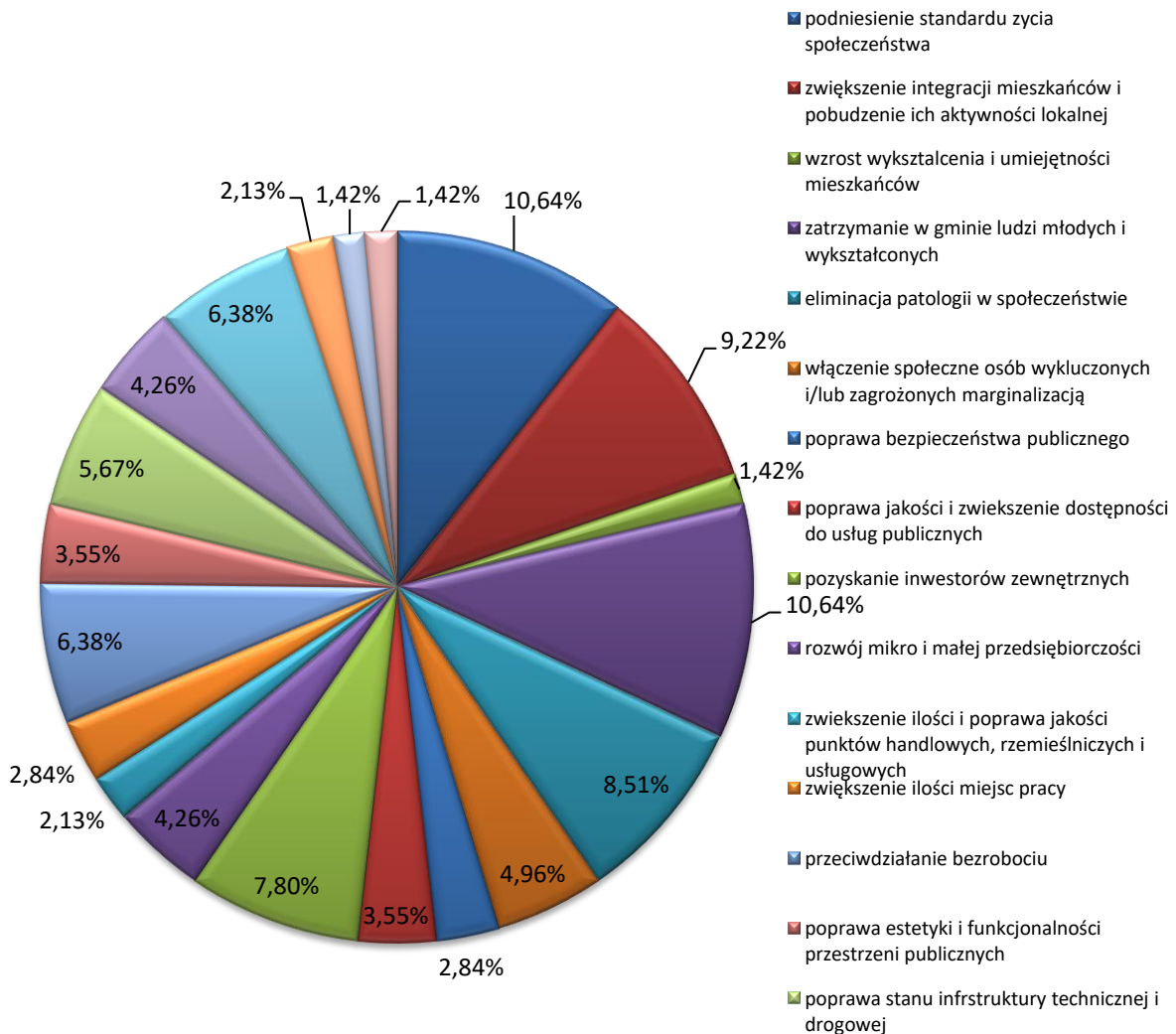
Jakie problemy związane z jakością życia, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Najwięcej ankietowanych pragnie stworzenia ścieżek rowerowych (16,48%), kolejno 15,38% osób chce poprawienia infrastruktury technicznej, a 13,19% ankietowanych chciałoby zagospodarowania terenów zielonych w procesie rewitalizacji.

Pytanie 6:

Jakie zostaną osiągnięte efekty, według Pana(i) w procesie rewitalizacji?

Po zakończeniu rewitalizacji najwięcej osób (10,64%) spodziewa się podniesienia standardu życia społeczeństwa oraz zatrzymania w gminie ludzi młodych i wykształconych. Kolejno 9,22 % osób spodziewa się zwiększenia integracji mieszkańców i pobudzenia ich aktywności.

Pytanie 7:

Na jakie przedsięwzięcia, które zamierzałby pan(i) zrealizować w ramach programu rewitalizacji, chciałby Pan(i) otrzymać wsparcie finansowe? Pytanie miało formę pytania otwartego, bez podanego katalogu odpowiedzi.

- Renowacje obiektów zabytkowych,
- Odnowa Kościoła w Zeńboku,
- Kolektory słoneczne,
- Świetlica, plac zabaw
- Siłownia zewnętrzna,

- Budowa domu kultury,
- Budowa sieci wodociągowej w m. Klice,
- Poprawa dróg,
- Stworzenie miejsc pracy,
- Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej,
- Budowa boiska sportowego,
- Rozbudowa sieci sanitarnej,
- Stworzenie miejsc dla rozwoju kultury,
- Miejsca sportowo-wypoczynkowe,
- Przywrócenie posterunków Policji,
- Bony turystyczno-rekreacyjne,
- Poprawa stanu technicznego budynków,
- Rozwój przedsiębiorczości

Pytanie 8:

Jak ocenia Pan(i) elementy wpływające na warunki życia mieszkańców gminy? Oceniając elementy wpływające na warunki życia mieszkańców w skali od 1 do 5 gdzie, 1 to bardzo źle a 5 to bardzo dobrze ankietowani ocenili poszczególne sfery:

Najwyżej w sferze społecznej oceniono funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w gminie. Najniżej oceniono dostępność opieki żłobkowej. W sferze gospodarczej najwyżej oceniono dostępność do handlu i usług na terenie gminy, natomiast najniżej system wsparcia mikro i małej przedsiębiorczości na terenie gminy. Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa została oceniona najwyżej w zakresie bazy edukacyjnej. Najniżej oceniono zaś zagospodarowanie i wykorzystanie zabytków. Świadczy to dostatecznym zaspokojeniu potrzeb edukacyjnych młodych ludzi na terenie gminy, natomiast zaniedbana jest strefa przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa.

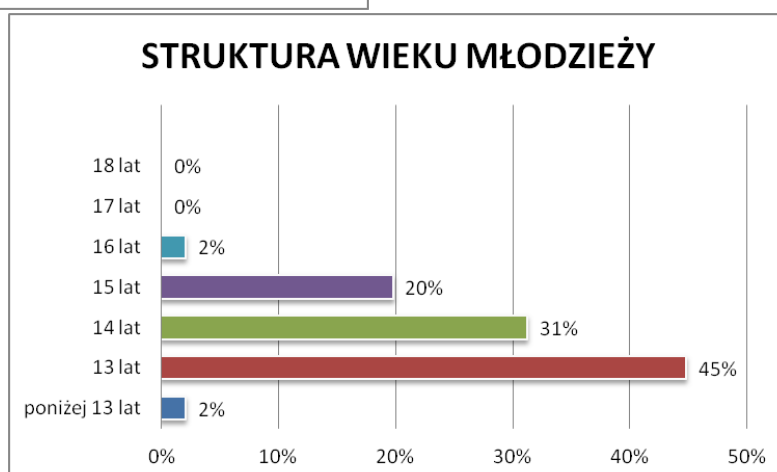
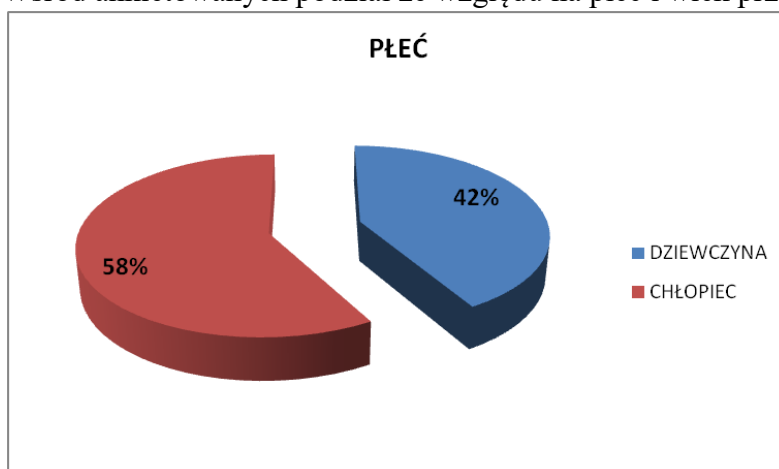
Tabela nr 40. Elementy wpływające na warunki życia mieszkańców (ankieta)

SFERA SPOŁECZNA		Średnia ocena
1	Sytuacja na rynku pracy	2,52
2	Dochody uzyskiwane przez mieszkańców	2,79
3	Aktywność i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne	2,33
4	Poziom edukacji i oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach podstawowych oraz gimnazjach	3,61
5	Poziom edukacji i oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych	3,00
6	Dostępność opieki żłobkowej	1,73
7	Dostępność opieki przedszkolnej	3,39
8	Dostępność i zróżnicowanie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego	2,36
9	Bezpieczeństwo publiczne	3,27
10	Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w gminie	3,82

SFERA GOSPODARCZA		Średnia ocena
1	Przedsiębiorczość mieszkańców	2,73
2	Dostępność do handlu i usług na terenie gminy	3,00
3	System wsparcia mikro i małej przedsiębiorczości na terenie gminy	2,52
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA, TECHNICZNA I ŚRODOWISKOWA		Średnia ocena
1	Dostępność i stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itd.	3,09
2	Zagospodarowanie i estetyka przestrzeni publicznych	2,91
3	Baza sportowa i rekreacyjno-wypoczynkowa	2,85
4	Baza kulturalno-oświatowa	2,88
5	Baza edukacyjna	3,70
6	Zagospodarowanie i wykorzystanie zabytków	2,42
7	Stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenia powietrza	3,27

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH MŁODZIEŻY GIMNAZJALNEJ:

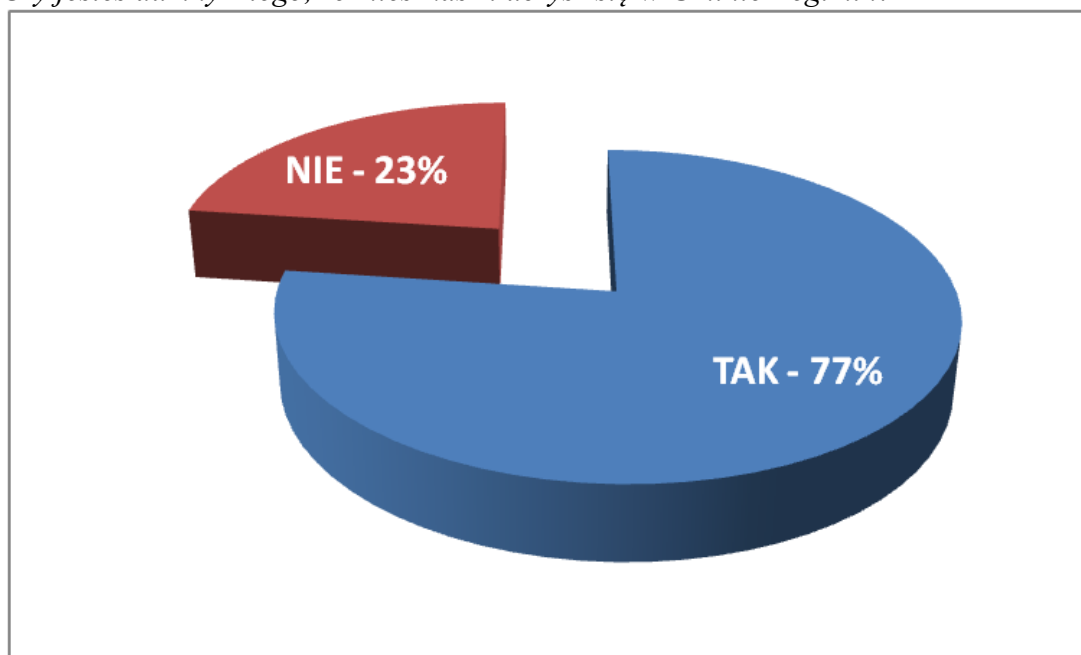
Wśród ankietowanych podział ze względu na płeć i wiek przedstawiają poniższe diagramy.

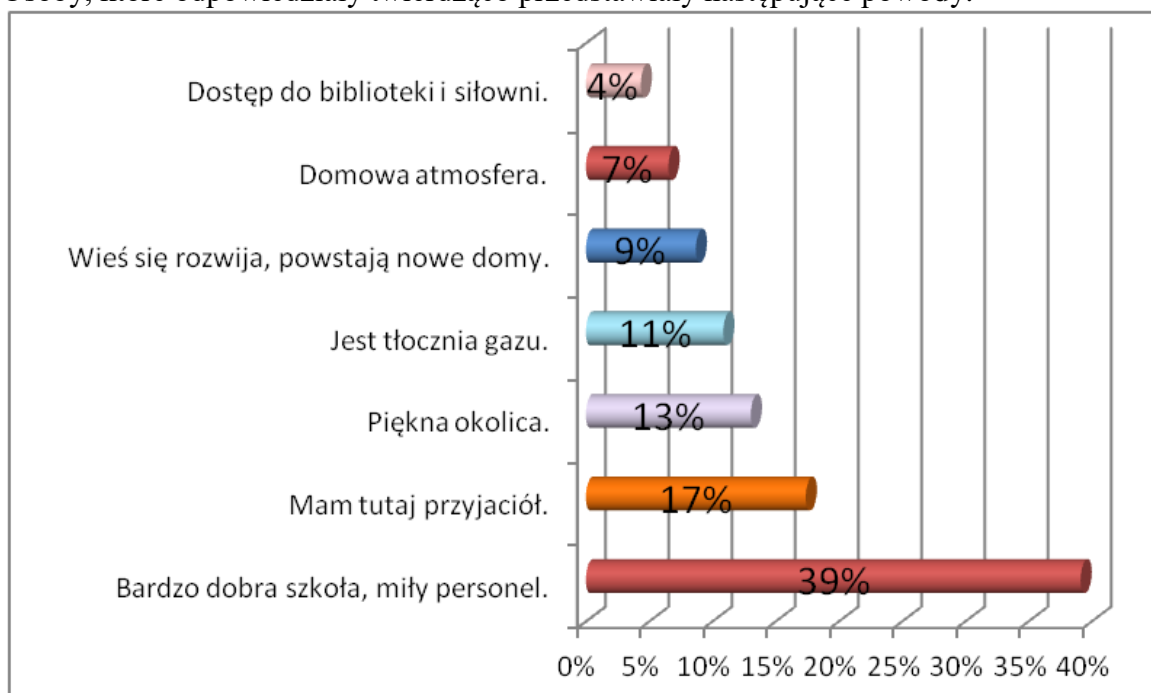
Pytanie 1:

Czy jesteś dumny z tego, że mieszkasz i uczysz się w Gminie Regimin?

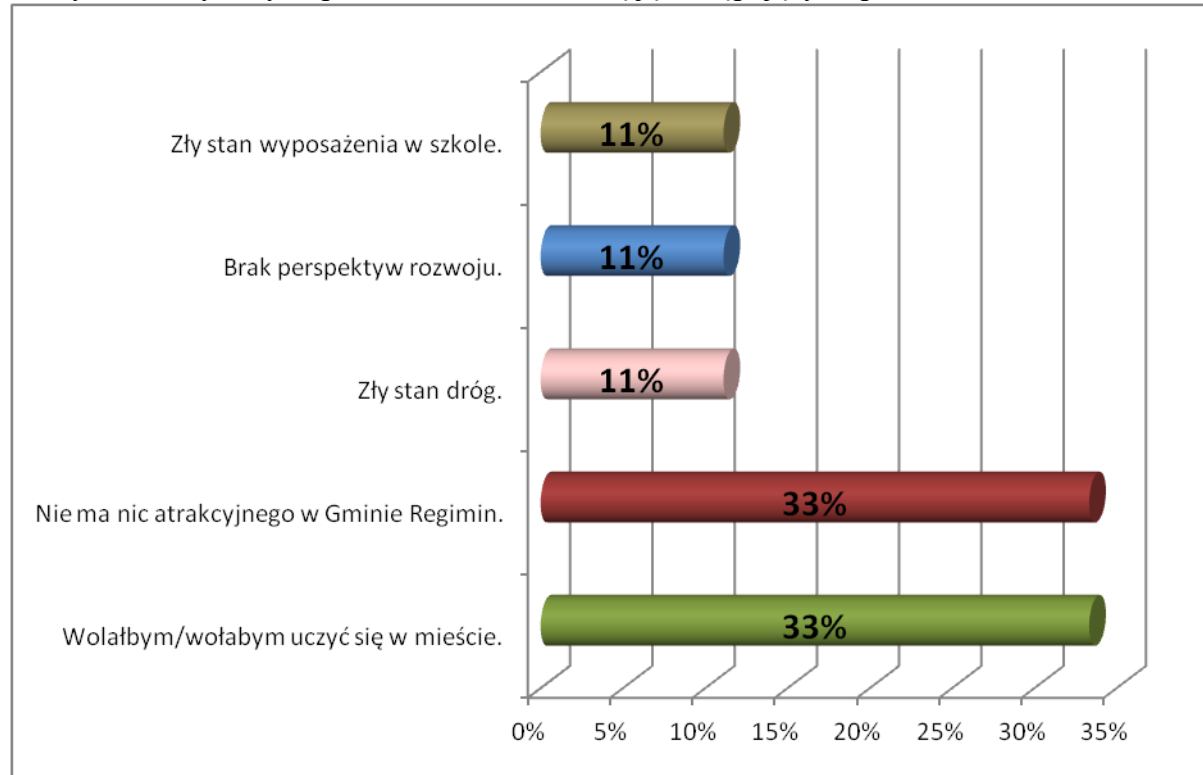
Zdecydowana większość ankietowanych odpowiadała, że jest dumna z zamieszkania na terenie Gminy Regimin.

Osoby, które odpowiedziały twierdząco przedstawiały następujące powody:

Najwięcej młodych ludzi wyraziło w tym pytaniu zadowolenie z uczenia się na terenie gminy. Twierdzą, że mają kompetentnych nauczycieli i miły personel. Kolejne najczęściej pojawiające się odpowiedzi to fakt posiadania przyjaciół na terenie gminy, a także piękna okolica.

Osoby, które wybrały odpowiedź „nie” tłumaczą ją następującymi powodami:

Większość osób, które nie czują się dumne z zamieszkiwania na terenie Gminy Regimin wolałyby uczyć się w mieście (np. Ciechanowie), ponieważ twierdzą, że tam jest więcej atrakcji dla ludzi młodych, a miasto daje lepsze perspektywy rozwoju.

Pytanie 2:

Proszę podać, czym wyróżnia się gmina Regimin na tle innych gmin w Polsce. Pytanie miało formę pytania otwartego, bez podanego katalogu odpowiedzi.

Większość osób nie znalazła niczego wyróżniającego gminę Regimin. Pomimo tego padły również odpowiedzi takie jak:

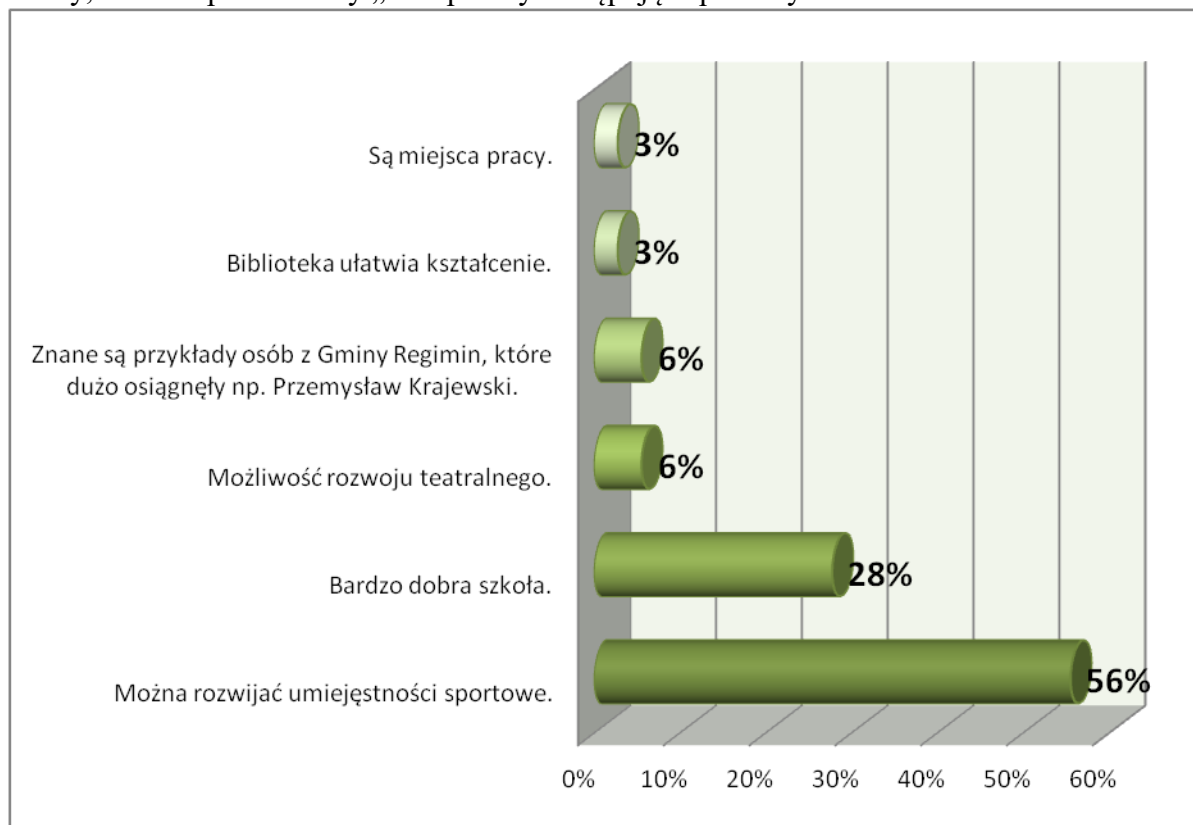
- Jest spokojnie.
- Duża hala sportowa.
- Są piękne krajobrazy.

Pytanie 3:

Czy młodzi ludzie mają w gminie Regimin szanse rozwoju i znalezienia miejsca dla siebie?

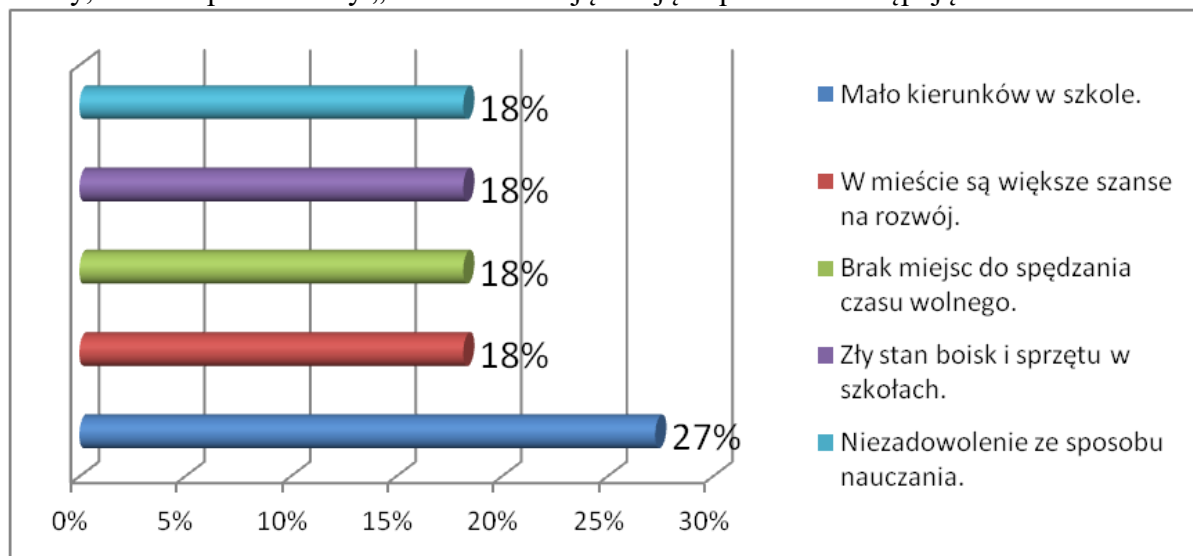
67% osób udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 33% osób nie widzi szans rozwoju w gminie Regimin.

Osoby, które odpowiedziały „tak” podały następujące powody:

Z odpowiedzi wynika, że młodzi ludzie mają największe szanse na rozwój w sporcie(56%) i bardzo cenią sobie zajęcia szkolne (28%).

Osoby, które odpowiedziały „nie” uzasadniają swoją odpowiedź następująco:

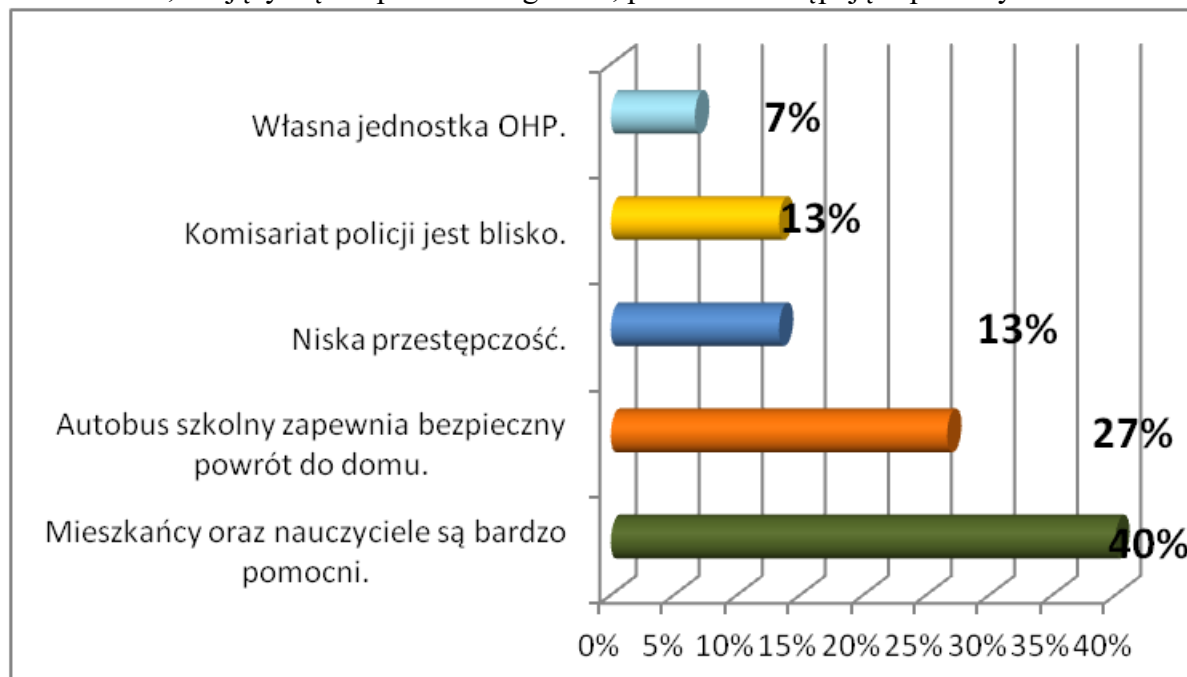
Osoby, które odpowiadały „nie” często za powód swojej odpowiedzi podawały brak różnorodności w kierunkach nauczania i podkreślały możliwość rozwoju jedynie na polu sportowym. Padały również odpowiedzi, wg których młodzi ludzie uważają, że miasto daje lepsze perspektywy rozwoju niż gmina wiejska oraz młodzi ludzie skarżyli się na zły stan boisk oraz sprzętu szkolnego.

Pytanie 4:

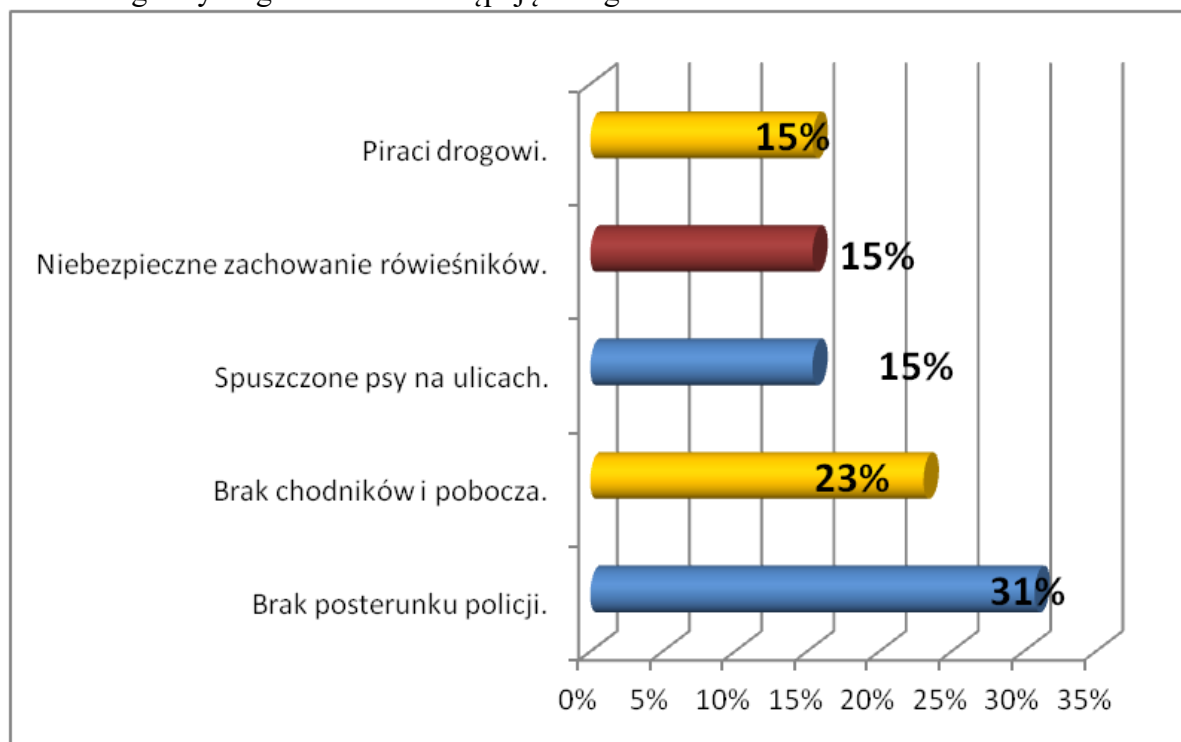
Czy czujesz się bezpiecznie w gminie Regimin?

63% ankietowanych odpowiadało, że czują się bezpiecznie w gminie Regimin, natomiast 37% odczuwa pewnego rodzaju zagrożenia

Ankietowani, czujący się bezpiecznie w gminie, podawali następujące powody:

Młodzież gminy Regimin widzi następujące zagrożenia:

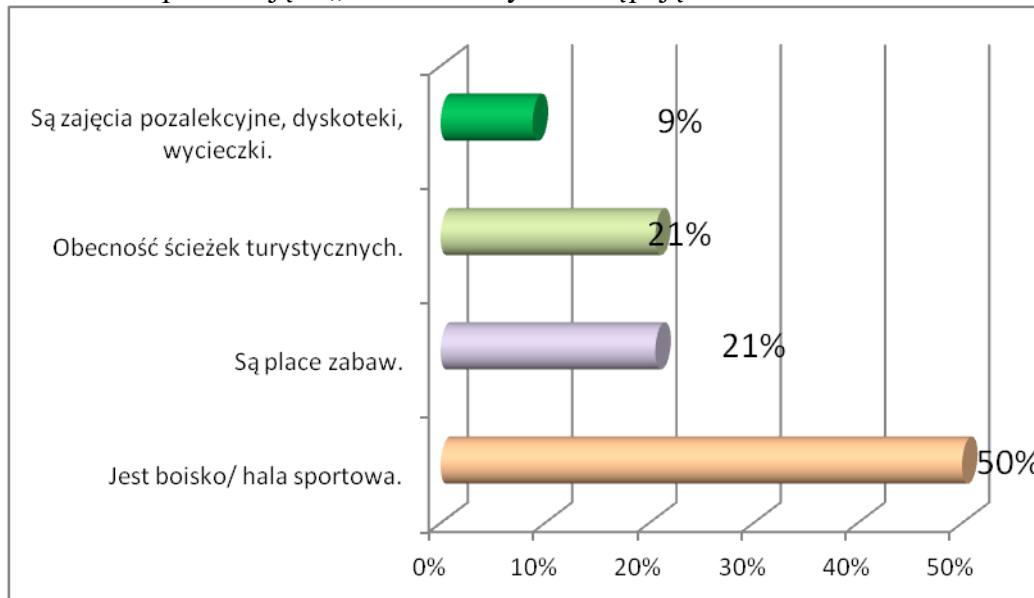

Pytanie 5:

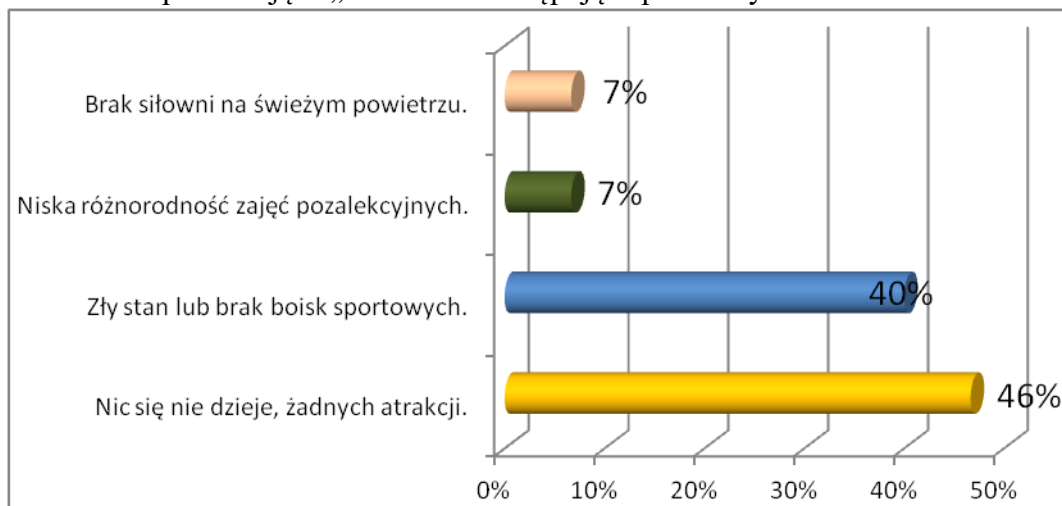
Czy młodzi ludzie mają atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu w gminie Regimin?

54% ankietowanych jest zadowolona z oferty spędzania wolnego czasu w gminie Regimin, natomiast pozostałe 46% ankietowanych nie widzi w ofercie gminy ciekawych miejsc do spędzania czasu wolnego

Młodzież odpowiadająca „tak” tłumaczy to następująco:

Młodzież odpowiadająca „nie” widzi następujące problemy:

Z odpowiedzi na powyższe pytanie wynika, że największą atrakcją dla młodzieży jest hala sportowa, natomiast jest mała różnorodność pozostałych zajęć. Jeżeli ktoś nie jest zainteresowany sportem, odczuwa brak możliwości spędzania wolnego czasu.

Pytanie 6:

O jakiej gminie marzysz? Pytanie miało formę pytania otwartego, bez podanego katalogu odpowiedzi.

Wśród marzeń o gminie Regimin padały następujące odpowiedzi:

- Nowe boisko w Grzybowie, Trzcianie i Zeńboku
- Miejsca, w których można spotkać się ze znajomymi
- Poprawienie stanu dróg i chodników
- Więcej zajęć pozalekcyjnych
- Oświetlenia na każdym przejściu dla pieszych
- Budowa ścieżek rowerowych

Młodzież zwracała uwagę na miejsca istotne dla nich ze względu na spędzanie wolnego czasu, a także na bezpieczeństwo na drogach.

Pytanie 7:

Jakie widzisz inne ważne problemy do rozwiązania w gminie Regimin? Pytanie miało formę pytania otwartego, bez podanego katalogu odpowiedzi.

Problemy zgłaszane przez młodzież:

1. Niektóre drogi boczne są w bardzo złym stanie.
2. Pijani ludzie w sklepach.
3. Zły stan boisk sportowych.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE WDRAŻANIA I OCENY PROGRAMU:

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania Programem, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny opisanymi w kolejnym rozdziale. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in. :

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępem prac,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postęпами prac wszystkim zainteresowanym,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w Gminie.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań

władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

13. System wdrażania (realizacji) Programu Rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu przede wszystkim wdrażanie działań tak, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Program Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023 będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy w Regiminie. Odpowiedzialnym za realizację Programu w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Wójt Gminy Regimin.

We wdrażanie Programu Rewitalizacji Gminy Regimin zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Gminy w Regiminie,
- Jednostki organizacyjne Regimin,
- mieszkańcy Gminy i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Regimin, Ochotnicze Straże Pożarne i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie Gminy,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w Programie, zostanie powołany przez Wójta Gminy Regimin - Komitet Rewitalizacji. Funkcjonowanie Komitetu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Komitetu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Komitetu Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Gminy, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Zadaniem sołtysów w realizacji Programu będzie przede wszystkim współpraca z Komitetem oraz lokalną społecznością.

Działalność oraz wyniki prac Komitetu Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się co najmniej raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy w Regiminie oraz koordynowanych przez Referat Finansowo- Księgowy Urzędu Gminy. W ramach komitetu wybrany zostanie Przewodniczący. Główne zadania Przewodniczącego Komitetu Rewitalizacji z ramienia Urzędu Gminy będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Komitetu Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Wójta Gminy,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami Programu,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,

- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego Programu będą podawane do wiadomości publicznej z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Regimin. Na stronie internetowej Gminy Regimin będą zamieszczone:

- Program Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023,
- Regulamin Komitetu Rewitalizacji Gminy Regimin,
- Skład Komitetu Rewitalizacji,
- formularz do zgłaszania wniosków i uwag,
- informacje dotyczące wdrażania procesu rewitalizacji,
- zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji.

14. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Program Rewitalizacji Gminy Regimin na lata 2016-2023 będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzone zostanie, czy zapisy Programu są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji niniejszego Programu. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w Programie zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem. Kontrolne wyniki oceny realizacji Programu powinny być opracowywane co rok przez Komitet Rewitalizacji jako raport z podjętych działań, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Regimin. Raport z podjętych działań będzie zawierał podsumowanie roczne oraz propozycje ewentualnych zmian do wprowadzenia. Uzyskane wyniki będą umożliwiały ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu Gminy. Ocena realizacji Programu będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru Gminy, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Tabela nr 42. Wskaźniki monitorowania realizacji *Programu* – Cel I: Poprawa jakości życia i kapitału społecznego

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2023)
1. Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców	7,2%	5,6%
2. Udział osób bez wykształcenia średniego w ogólnej liczbie bezrobotnych	68,1%	64,1%
3. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców	13,1%	11%

Tabela nr 43. Wskaźniki monitorowania realizacji *Programu* – Cel II: Rozwój gospodarczy

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa – liczba (2015)	Wartość docelowa (2023)
1. Obiekty zabytkowe w złym stanie technicznym na obszarze rewitalizacji – procentowy spadek wartości wskaźnika	8	25%
2. Wzrost aktywności gospodarczej/wzrost liczby podmiotów na obszarze rewitalizacji – procentowa poprawa wartości wskaźnika	2	100%

Na podstawie monitoringu i corocznej oceny działań realizowanych w ramach Programu możliwe będzie, w przypadku stwierdzenia braku postępów, wprowadzenie korekt. W przypadku potrzeby aktualizacji Programu zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne z interesariuszami rewitalizacji. Każda aktualizacja „Programu Rewitalizacji dla Gminy Regimin na lata 2016-2023” wymagać będzie przyjęcia stosownej uchwały Rady gminy w Regiminie.

BIBLIOGRAFIA

1. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.*
2. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE.*
3. *Plan Konwergencji Rzeczypospolitej Polskiej (Aktualizacja 2014 r.).*
4. *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.*
5. *Strategiczne Ramy Rozwoju UE 2014 – 2020 (Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu).*
6. *Narodowy Plan Rewitalizacji 2022.*
7. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.*
8. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020.*
9. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020.*
10. *Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014 -2020.*
11. *„Planowanie strategiczne”. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2012.*
12. *Analiza potrzeb i rozwoju przemysłów kreatywnych, Raport Ecorys na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, Warszawa 2009*
13. *Oblój K., Strategia organizacji, PWE, Warszawa 2007.*
14. *Oblój K., Trybuchowski M., Zarządzanie strategiczne, w: A. Koźmiński, W. Piotrowski (red.) Zarządzanie. Teoria I praktyka, PWN, Warszawa 2010.*
15. *Stawasz D., Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.*
16. *Stawasz D., Sikora-Fernandez D. (red.), Zarządzanie w Jednostkach Samorządu Terytorialnego. Wybrane zagadnienia i obszary działania., Placet, 2013.*
17. *Stawasz D., Jednostki samorządu terytorialnego w procesie rozwoju regionalnego w zintegrowanej Europie, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, 2009*
18. *Stawasz D. (red.) Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu- teoria i praktyka, Wyd. UŁ, Łódź 2004.*
19. *Topczewska T., Siemiński W., „Gospodarka gruntami w gminie”, Wyd. Difin, Warszawa 2003.*
20. *Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627 wraz z późn. zm.), art. 3.*
21. *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;*
22. *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;*
23. *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami;*
24. *Ustawa z 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska,*
25. *Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,*
26. *Ustawa z 7 lipca 1994 r.- Prawo budowlane,*
27. *Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych,*
28. *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.*
29. *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*
30. *Programy operacyjne perspektywy finansowej 2014 – 2020.*
31. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Regimin na lata 2016-2020.*
32. *Strategia Rewitalizacja Pieniądze dla samorządów terytorialnych 2013. Inżynieria finansowa dla inwestycji komercyjnych, Stanisław Lis*